

ISSN 1311-8544

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ЦЕНТРАЛНА БИБЛИОТЕКА
СЪВЕТ ЗА ЧУЖДЕСТРАННА БЪЛГАРИСТИКА

БЪЛГАРИСТИКА BULGARICA

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

3/2001

СОФИЯ•2001
АКАДЕМИЧНО ИЗДАТЕЛСТВО „ПРОФ. МАРИН ДРИНОВ“

Редактор: ст.н.с. д-р Анисава Любенова Милтенова

Съставители: ст.н.с. д-р Анисава Любенова Милтенова,
ст.н.с. д-р Никола Рачев Казански, Евгения Христова Станчева

© Централна библиотека на БАН, 2001

Адрес на редакцията:

Българска академия на науките

Съвет за чуждестранна българистика

ул. „15 ноември“ 1, София 1040, Бюлетин „Българистика“

Анисава Милтенова,

тел. (+359-2) 989 84 46 / 383, 384, факс: (+359-2) 986 25 00

E-mail: anmilten@bas.bg

© Богдан Николаев Мавродинов, художник, 2001

ISSN 1311-854

BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
CENTRAL LIBRARY
COUNCIL FOR BULGARIAN STUDIES ABROAD

BULGARIAN STUDIES BULGARICA

INFORMATION BULLETIN

3/2001

SOFIA • 2001
PROFESSOR MARIN DRINOV ACADEMIC PUBLISHING HOUSE

Editor: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD

Compiler: Assoc. Prof. Anisava Lyubenova Miltenova, PhD,
Assoc. Prof. Nikola Rachev Kazanski, PhD, Evgeniya Hristova Stancheva

© Central Library of BAS, 2001

Council for Bulgarian Studies Abroad

Bulgarian Academy of Sciences

Bulgarica, Information Bulletin

Address: 1, 15 Noemvri Str., Sofia 1040

Anisava Miltenova, tel. (+359-2) 989 84 46 /383, 384, fax: (+359-2) 986 25 00

E-mail: anmilten@bas.bg

© Bogdan Nikolaev Mavrodinov, cover designer, 2001

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

ЎВОДНИ ДЎМИ	7
Анисава Милтенова — „Българистика 2001“. Международна научна среща, 21—22 септември, София	7
БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА	13
Книги 2000—2001 г.	14
Съст. Евгения Станчева	
Научна периодика 2000—2001 г.	47
Съст. Евгения Станчева	
Издания на Института за литература при БАН за периода 1989—1999 г. Аналитична библиография.	63
Съст. Диана Ралева	
ДИСЕРТАЦИИ	78
Съст. Никола Казански	
НАУЧНИ ФОРУМИ	81
Съст. Никола Казански	
ХОРИЗОНТИ	85
Владимир Пенчев — Чешката българистика	85
ПРОФИЛИ	93
Анисава Милтенова — Антониос-Емилиос Тахиаос на 70 години	93
ОТЗИВИ	99
Магда Карабелова — <i>Między kulturą „Niską“ a „wysoką“. Zjawiska językowe, literackie, kulturowe. Pamięci prof. dr hab. Teresy Dąbek-Wirgowej.</i>	99
Регина Койчева — <i>Константинос Нихоритис. Света гора — Атон и българското новомъченичество.</i>	102
Милена Иванова — <i>Константин Косев. Кратка история на Българското възраждане</i>	105
СЪОБЩЕНИЯ	109
Нова награда на БАН	109

C O N T E N T S

PREFACE	7
Anisava Miltenova — „Bulgarian Studies 2001“. International scientific meeting 21–22 September, Sofia	7
BULGARIAN LITERATURE	13
Books 2000–2001.	14
Comp. by Evgenia Stancheva	
Periodicals 2000–2001	47
Comp. by Evgenia Stancheva	
Publications of the Institute for Literature of Bulgarian Academy of Sciences for 1989–1999. Analytical Bibliography	63
Comp. by Diana Raleva	
THESES	78
Comp. by Nikola Kazanski	
SCIENTIFIC EVENTS	81
Comp. by Nikola Kazanski	
OUTLOOKS	85
Vladimir Penchev — Bulgarian Studies in Czech Republic	85
PROFILES	93
Anisava Miltenova — Antonios—Emilios Tachiaos at 70	93
REVIEWS	99
Magda Karabelova — <i>Between the culture „Low“ and „High“.</i> <i>In memoriam of Prof. Dr. Teresa Dombek-Wirgowa</i>	99
Regina Koicheva — <i>Konstantinos Nychoritis. Holy Mount Athos and the New Bulgarian Martyrdom</i>	102
Milena Ivanova — <i>Konstantin Kosev. Brief History of Bulgarian National Revival</i>	105
ANNOUNCEMENTS	109
New Award of Bulgarian Academy of Sciences	109

ЎВОДНИ ДЎМИ

„БЪЛГАРИСТИКА 2001“

Съвременни научни и образователни стратегии в българистиката

**Международна научна среща
21–22 септември, София**

Международната научна среща бе планирана като организационна проява на Съвета за чуждестранна българистика при Българската академия на науките в рамките на Европейската година на езиците, обявена от Съвета на Европа, Европейската комисия и ЮНЕСКО. Съорганизатори на срещата бяха Софийският университет „Св. Климент Охридски“, факултет Славянски филологии, и Нов български университет, департамент Нова българистика. Организационният комитет включваше следните видни учени и културни дейци: чл.-кор. Константин Косев, зам. председател на БАН, проф. Владко Мурдаров, Институт за български език при БАН, проф. Светлозар Игов, гл. редактор на сп. „Език и литература“, проф. Симеон Хаджикосев, председател на Съюза на филолозите българисти, доц. Валери Стефанов, декан на ФСФ, СУ „Св. Климент Охридски“, доц. Михаил Неделчев, ръководител на департамент Нова българистика, Нов български университет, доц. Запрян Козлуджов, зам.-ректор на ПУ „Паисий Хилендарски“, доц. Иван Желев, декан на Богословския факултет, СУ „Св. Климент Охридски“, доц. Димитър Кенанов, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, доц. Пламен Павлов, председател на Агенцията за българите в чужбина при МС, Георги Данаилов, писател. Председател на Организационния комитет беше ст. н. с. Анисава Милтенова, председател на Съвета за чуждестранна българистика. Участваха двадесет и един чуждестранни учени и преподаватели и над тридесет български учени и преподаватели в областта на хуманитаристиката. Откриването и заседанията на 21 септември се състояха в Софийския университет, а на 22 септември — в Нов български университет.

„Българистика 2001“ бе оценена високо от българските медии като престижен академичен научен форум, който има за цел да очертае съвременното състояние на българистиката в чужбина и да предложи нови стратегии и

форми в образователната и изследователската дейност. Чл.-кор. К. Косев откри събитието, подчертавайки неговата актуалност. Той очерта крайната необходимост от заострено внимание към българистичната проблематика в контекста на отстояване на националната идентичност в съвременния диалог между културите. Приветствие поднесе зам.-министърът на образованието и науката доц. Анастас Герджиков, който пое ангажмента българистиката да се нареди сред приоритетите на министреството. Бе прочетено и приветствие от министъра на културата Божидар Абрашев, в което се акцентира върху мястото на българистиката в европейските интеграционни процеси и бе пожелана плодотворна работа на научната среща. В приветствено слово от името на Софийския университет доц. Валери Стефанов очерта основните направления за дискусии на международната среща. Той изтъкна идеята на организационния комитет форумът да даде тласък на чуждестранната българистика като процес и като комплекс от нови методики, свързани както с информационните технологии, така и с традиционните средства.

Проблематиката на форума бе синтезирана в следните пленарни доклади: на чл.-кор. проф. Тодор Бояджиев под заглавие „Българистиката — мост за доверие и сътрудничество между народите“; проф. Хайнц Миклас (Австрия): „Българистиката вчера и днес“; проф. Владко Мурдаров: „В името на българистиката“; проф. Джудзепе дел Агата (Италия): „Чуждестранната българистика — значение и перспективи“; доц. Михаил Неделчев: „Българската национална общност и българистиката: актуален поглед“; д-р Мари Врина-Николов (Франция): „Изграждането на многоезична и многокултурна обединена Европа: предизвикателство за преподаването на по-малко разпространени езици“; ст. н. с. Анисава Милтенова: „Бъдещето на българистиката“.

Първата кръгла маса под наслов: Българският език, литература и култура в чужбина: състояние и перспективи, включваше следните теми и проблеми: състояние на преподаването на български език и култура в чужбина в нашата съвременност (проблеми на преподавателите; портрет на студентите и проблеми на тяхната мотивация; перспективи с оглед на новите икономически и политически реалности); обучение и специализации на чуждестранни специалисти в България; семинари, специализирани курсове и др.; българските държавни и обществени институции и отношението им към българистиката. Участие взеха: Константинос Нихоритис (Гърция), Галина Крилова (Русия), Хелмут Шалер (Германия), Малгожата Коритковска (Полша), Дьорд Сонди (Унгария), Валентина Колесник (Украйна), Ирина Платонова (Русия), Бранко Ристич (Югославия), Румяна Златанова (Германия), Ян Рихлик (Чехия) и др. От българска страна Юлия Балтова (Директор на Института за български език при БАН), Светлина Николова (Директор на Кирило-Методиевския научен център при БАН), Ана Стойкова

(Зам. директор на Института за литература при БАН) представиха международните проекти на своите институти. Изказаха се бивши и настоящи български лектори в чужбина.

Интерес представляваше втората кръгла маса, посветена на приложението на компютърните технологии в българистиката, чийто домакин бе Централна библиотека на БАН. Бе осъществена демонстрация на интерактивни програми и сайтове с материали по българска литература и български език. Тя бе организирана от Мартин Митов (Институт за литература) и с участието на Динчо Кръстев, Георги Чобанов и Благовест Златанов.

Третата кръгла маса бе под наслов Актуални проблеми на приложната българистика. В нея взеха участие Ронел Аликсандър (САЩ), Мариана Манджуля (Румъния), Мариола Миколайчак (Полша), Славомир Самбуняк (Хърватска), Мая Панайотова-Детре (Белгия), Вардарина Спасова (Италия) и др. Разискваха се проблеми за съвременните помагала, учебници и учебни пособия в помощ на преподавателя, както и за изданията с по-общ характер. Книжният пазар в областта на българистиката бе представен на изложба във фойето на Нов български университет.

Четвъртата кръгла маса бе посветена на българските общности в чужбина. Георги Василев от Агенцията за българите в чужбина при МС представи дейността на Агенцията и бъдещите ѝ проекти. Иван Желев изнесе доклад за българските църковни общности в чужбина и тяхната роля за опазването на културните традиции и ценности. В дискусията взеха участие Николай Червенков (Молдова), Димитринка Димитрова (Институт за литература), Микола Ярмолук (Украйна) и др.

И в четирите кръгли маси в центъра на вниманието бяха проблеми на преподаването и на научните изследвания в областта на българистиката, както в отделни страни, така и като цяло, в съответствие със световните тенденции и перспективи. От почти всички участници бе изтъкнато, че поради редица обективни причини славистиката и българистиката се намират в дълбока криза. Независимо от това се отчете, че българистиката има завоювани позиции в света не само поради дългата си история, но и поради значимите обекти, които тя изучава. В съвременния свят значително са се изменили методите и подходите към хуманитарното образование. Тази промяна до голяма степен е обусловена от улеснения достъп до необходимата информация и от интензивния контакт на учените чрез информационните мрежи. Водеща роля е придобило дистанционното обучение. Учените и преподавателите от 16 страни се обединиха около извода, че в последните години интеграционните процеси за приобщаване на подходите в българистиката към подходите в другите науки са придобили нова динамика в европейски мащаб. В тази променена обстановка трябва да намери своето място и българистиката като приоритет на българската културна политика.

На 21 септември на тържествена церемония бяха връчени почетни грамоти „За заслуги към българистиката“ на: **доц. к.ф.н. Галина Валентиновна Кримова (Санкт-Петербургски университет, Русия)** — за съществен принос в преподаването и популяризирането на българския език и култура; **на проф. д-р Малгожата Коритковска (Лодзки университет, Полша)** — за съществен принос в развитието на българската филология и в компаративистиката; **на доц. д-р Хана Гладкова (Карлов университет, Чехия)** — за съществен принос в изследването и преподаването на българския език и култура; **на д-р Мари Врина-Николов (Държавен институт за източни езици и цивилизации, Франция)** — за съществен принос в литературоведския анализ и в разпространението на българската литература. **Проф. д-р Ронел Аликсандър (Университет в Бъркли, САЩ)** бе удостоена с медал „Иван Вазов“ на Агенцията за българите в чужбина за съществени приноси в българистиката и за продължителна работа за популяризирането на българската култура в САЩ.

В заключение на международната среща се прие призив-обръщение към българските държавни институции, текстът на който гласи:

ДО ПРЕЗИДЕНТА
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ДО МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОПИЯ: ДО МИНИСТЪРА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
И НАУКАТА
ДО МИНИСТЪРА НА КУЛТУРАТА
ДО МИНИСТРЕСТВОТО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ
НА НАУКИТЕ
ДО РЕКТОРА НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ДО РЕКТОРА НА НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

О Б Р Ъ Щ Е Н И Е

от участниците в международната работна среща „БЪЛГАРИСТИКА 2001. Съвременни научни и образователни стратегии в българистиката“, 21–22 септември, 2001, София

Уважаеми господа,

През последните години българската държава полага усилия за равноправното интегриране на Република България във всички европейски структури, като целта е влизането на страната в Европейския съюз като достоен и напълно равностоен партньор. Не е случаен и фактът, че първата година на новото хилядолетие — настоя-

щата 2001 година, бе избрана от Европейския съюз за година на езиците и културите. През тази година Европейският съюз и всички негови страни-членки ще напрегнат огромен човешки и материален потенциал за популяризиране на всички европейски езици.

На нашата работна среща, в която участваха 21 чуждестранни учени от 16 страни и над 30 български учени и преподаватели от БАН, от Нов български университет, от Софийския, Пловдивския, Великотърновския, Шуменския и Благоевградския университет, от Агенцията за българите в чужбина обсъдихме редица проблеми на българистиката като комплексна научна и образователна дисциплина. Нашето единодушно заключение беше, че българистиката може да се развива само на национално равнище, като **национална стратегия**.

До голяма степен самобитността на една нация се дължи на езика, наследен от нейните предци. Българският език е един от първите европейски културни езици, а старата българска литература е третата класическа литература в средновековна Европа.

Намираме, че е крайно необходима дългосрочна и цялостна програма за развитието на чуждестранната българистика. Ние сме силно обезпокоени от липсата на законова основа за българистичните проучвания, което много затруднява информационното и финансовото обезпечаване на преподаването на български език, литература и култура в чужбина. Липсата на такава законова база ще доведе до унищожаването на традициите, изградени в продължение на десетилетия и ще накърни европейския облик на България.

Затова днес, в годината на езиците, ние, участниците в международната работна среща, се обръщаме към Вас, като настояваме за бързо законово уреждане на този въпрос в следните насоки:

1. Създаване на организационен център по българистика, който да координира усилията на научните и образователни институции в България, да поддържа връзка с чуждестранните българисти, да организира и подпомага тяхната непосредствена дейност. Ролята на такова организационно звено в момента се изпълнява от Съвета за чуждестранна българистика при УС на БАН, който осъществява на обществени начала посочените функции, има натрупан опит в седемгодишното си съществуване (от 1993 г.) и може да стане основа за бъдещата формация.
2. Законово уреждане на целевото финансиране на българистиката и българистичните проучвания като то бъде включено в държавния бюджет. Наред с това със закон да се предвидят данъчни облекчения за фирми, които подпомагат българистиката, както и отчисления от бюджета на печеливши организации (напр. застрахователни компании и др.). Целевото финансиране произтича от същността на българистиката и не би могло да бъде подменено от никакви други подходи.
3. Законово решаване на въпроса за българските лекторати в чуждестранни университети. На 21 септември зам.-министърът на МОН д-р Анастас Герджиков се ангажира с изявлението, че до 10 дни ще бъде решен този болезнен проблем, който ще премахне рисковата ситуация България да се окаже единствената страна без преподаватели по български език, литература и култура в чужбина.

Надяваме се, че ще разберете тревогите ни на специалисти по български език, история и култура и ще окажете необходимото съдействие и подкрепа. България има вече завоювани позиции в тази област и вложена духовна енергия, която трябва да бъде съхранена, а не разпиляна и безвъзвратно изгубена, ако не се реагира своевременно.

22.09.2001

София

От участниците в международната научна среща.

Чуждестранни учени:

Проф. АЛИКЗАНДЪР Ронел (САЩ)
Д-р ВРИНА-НИКОЛОВ Мари
(Франция)
Проф. ДЕЛ АГАТА Джудзепе (Италия)
Доц. КОЛЕСНИК Валентина (Украйна)
Проф. КОРИТКОВСКА Малгожата
(Полша)
Доц. КРИЛОВА Галина (Русия)
Д-р МАНДЖУЛЯ Мариана (Румъния)
Проф. МИКЛАС Хайнц (Австрия)
Доц. МИКОЛАЙЧАК Мариола
(Полша)
Проф. НИХОРИТИС Костас (Гърция)
НИХОРИТИС Мариана (Гърция)
Доц. ПАНАЙОТОВА-ДЕТРЕ Мая
(Белгия)
Проф. ПЛАТОНОВА Ирина (Русия)
РИСТИЧ Бранко (Югославия)
Проф. РИХЛИК Ян (Чехия)
Проф. САМБУНЯК Славомир
(Хърватска)
Проф. СПАСОВА Вардарина (Италия)
Д-р ДЪОРД Сонди (Унгария)
Доц. ЧЕРВЕНКОВ Николай (Молдова)
Проф. ШАЛЕР Хелмут (Германия)
Доц. ЯРМОЛЮК Микола (Украйна)

Български учени:

Чл.-кор. КОСЕВ Константин
Доц. ЖЕЛЕВ Иван
Доц. КЕНАНОВ Димитър
Доц. КОЗЛУДЖОВ Запрян
Доц. НЕДЕЛЧЕВ Михаил
Доц. СТЕФАНОВ Валери
Дфн ВАСИЛЕВ Георги
Проф. МУРДАРОВ Владко
Ст.н.с. МИЛТЕНОВА Анисава
Доц. БАХНЕВА Калина
Доц. ВЛАХОВА Радка
Доц. ЙОНОВА Мая
Доц. МИНЧЕВ Георги
Доц. РАДЕВА Василка
Доц. СЛАВОВА Тая
Проф. БАКАЛОВ Георги
Проф. ЗЛАТАНОВА Румяна
Проф. МИНЧЕВА Ангелина
Проф. ТРЕНДАФИЛОВ Христо
Проф. ШКОДРОВ Владимир
Ст.н.с. БАЛТОВА Юлия
Ст.н.с. БЪРЛИЕВА Славия
Ст.н.с. НИКОЛОВА Светлина
Ст.н.с. СТОЙКОВА Ана
Чл.-кор. БОЯДЖИЕВ Тодор
и много други

БЪЛГАРСКА ЛИТЕРАТУРА

Рубриката съдържа периодика и книги (монографии, сборници, учебни помагала, речници и др.) за 2000 – 2001 г. По отношение на научната периодика, която тук е представена за втори път, от съдържанието на всяка книжка са подбрани статии, студии и научни съобщения на български автори, които изследват българистични теми и проблеми в областта на хуманитарните и обществени науки (история, обществознание, археология, кирилometодиевистика, език, литература, изкуствознание, традиционна и съвременна култура и др.). Поради спецификата на настоящия информационен бюлетин не се включват научни изследвания от чужди автори, преводни материали (от чужд на български език), както и рецензии, обзори и др. Принципно е отразена научната периодика за 2000 – 2001 г. В случай, когато няма излезли книжки от определено периодично издание за 2001 г., са отразени последните регистрирани години. Книгите с липсващ ISBN са означени със знака *.

От редактора

КНИГИ 2000 / 2001 г.

BOOKS

ОБЩ ОТДЕЛ / GENERAL

АЗМАНОВ, Димитър. Българските висши военачалници през Балканската и Първата световна война. С., Военно издателство, 2000. 409 с.
ISBN 954-509-120-7.

Справочник, в който са разкрити образите на българските командири на армиите ни в Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война.

АНДРЕЕВ, Йордан и Андрей Пантев. Българските ханове и царе от хан Кубрат до цар Борис III. Велико Търново, Абагар, 2001. 368 с.
ISBN 954-427-216-X.

Исторически справочник, предназначен за широк кръг читатели.

АТАНАСОВА, Веселина. Потомците на Баба Тонка и Народният съд (Внучката на Никола Обретенов разказва). Русе, Държавен архив-Русе, 2000. 167 с.
ISBN 954-8339-14-5.

На базата на спомени и документи авторката разкрива живота на многолюдното семейство на Баба Тонка и участието на потомците ѝ в борбата за възстановяване и обединяване на българската държава. Интересно допълнение са разказите на нейната правнучка, които разкриват ужасяващи подробности от убийството на внучката на Баба Тонка и на мъжа ѝ Никола от народната власт през 1944 г. и последвалите го глоба и конфискация на имуществото.

Поредица „Родът Обретенови“.

БЯЛАТА емиграция в България. С., Гутенберг, 2001. 455 с.
ISBN 954-943-20-8.

Ред. колегия: проф. дин. Георги Марков, проф. дин. Т. Шамрай, ст.н.с. д-р Л. Ревякина, ст.н.с. д-р Л. Любенова, доц.д-р Г. Рупчева, А. Златева.

Книгата съдържа материали от научна конференция, състояла се в София на 23–24 септември 1999 г. Тема на изнесените доклади е животът и ролята на руската емиграция в България. Разкрито е нейното присъствие

и участие в обществения живот и ролята ѝ в културно-духовната сфера на страната ни.

ВЪЛЧЕВ, Георги. Чужденците в българската следосвобожденска култура 1879—1900. Стара Загора, Кота, 2001. 424 с.

ISBN 954-9584-44-5.

Представена е сложната социална обстановка и противоречивата културна среда, в която се потапят чужденците, дошли в страната след 1879 г. На базата на огромен документален материал се проследява творческата съдба и приносите към градивото на съвременната българска култура на такива ярки имена като Константин Иречек, Вацлав Добруски, Иван Мърквичка, Ярослав Вешин, братя Шкорпилови, Алфред Оден, Антон Шоурек, Михаил Драгоманов, Порфирий Бехметиев и редица други.

ДАФИНОВ, Здравко. Първостроителят на българската култура. С., Родина, 2001. 480 с.

ISBN 954-8743-17-15.

Документална хроника за живота и творчеството на проф. д-р Иван Шишманов (1862—1928) — един от най-бележитите българи от първото следосвобожденско поколение.

ЖЕЧЕВ, Николай. Възрожденски учител и книжовник. С., Вулкан 4, 2001. 138 с.

ISBN 954-488-058-5.

Разказ за живота и дейността на възрожденския учител, книжовник и общественик Р. Ил. Блъсков — неуморим народен будител и радетел за духовното и политическо освобождение на отечеството.

КОНСТАНТИНОВ, Петър. Съкровищата на България. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 254 с.

ISBN 954-07-1222-X.

Книгата е живописно пътешествие, което започва от могъщата осанка и вековните съкровищници на Рилската обител, преминава през хилядолетните руини на антични градове, през богатствата на манастири, църкви, музеи, картинни галерии, частни колекции, етнографски и природни резервати, пръснати из цялата страна, за да завърши в столицата София и нейната околност.

КОНСТАНТИНОВА, Здравка. Държавност преди държавата. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 261 с.
ISBN 954-07-1407-9.

Подзаглавие „Сврхфункции на българската възрожденска журналистика“.

Книгата представлява нов прочит на възрожденската периодика и е своеобразна нейна кратка история..

ПАНАЙОТОВ, Панайот. България в утрото на ХХІ век. Поглед от чужбина. С., Гутенберг, 2001. 245 с.
ISBN 954-9943-19-4.

Книгата съдържа статии и интервюта, в които авторът, емигрант от 1948 г., разглежда важни за съвременна България теми.

ПЕЛТЕКОВ, Александър. Тешово. С., Орбел, 2001. 272 с.
ISBN 954-496-042-2.

В борбите срещу османския поробител името на село Тешово се среща често. Авторът разказва за събития и случки, които допълват и доизясняват някои факти и обстоятелства, важни за историческата наука. В оценката си за известни личности и събития изследователят се стреми към обективност и безпристрастност дори когато се отнася до изявени авторитети в македонското освободително движение. В книгата са разкрити и събитията в с. Тешово на 9. IX. 1944 г. и след това.

ПРЕСЛАВСКА книжовна школа. С., АИ Проф. Марин Дринов — Т. 5. 2001. 374 с. ISBN 954-430-771-0.

Отг. ред. Васил Гюзелев.

Книгата съдържа изследвания на изтъкнати български учени в областта на историята и археологията, филологията, изкуството и богословието, които са посветени на седемдесетгодишнината на проф. дин Тотю Тотев .

ПРИМОВ, Борислав. Македония в историята на българския народ. С., Галик, 2000. 159 с.
ISBN 954-8008-59-9.

Книгата е отпечатана за първи път през 1943 г., а през 1952 г. е включена в списъка на забранените книги. Разкрива съдбовната свързаност и културното единство между България и Македония, посочва установените досега исторически факти и ги тълкува.

РАЙЧЕВСКИ, Стоян. Българите в световните хроники 1912–1919. С., Народна култура, 2000. 335 с.
ISBN 954-04-0148-8.

В книгата се представя част от световните хроники за българите през периода 1912–1919 г. В тях се откриват някои клевети, но и полезни истини, а също така се дават и много високи оценки за добродетелите на народа ни, за неговата съзидателност, неизчерпаема енергия, трудолюбие, висок морал и завиден войнски дух.

ТАШЕВ, Ташо и Светлозар Недев. Върховното ръководство и висшето командване на Българската армия (1879–1999). С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 410 с.
ISBN 954-07-1111-8.

Енциклопедичен справочник, даващ в синтезиран вид подробна информация за върховните ръководители на българската армия, за военните министри и началниците на Генералния щаб през последните 120 години от историята на българската държава след Освобождението.

ТОДОРОВ, Върбан. Етнос, нация, национализъм. Аспекти на теорията и практиката. С., Парадигма, 2000. 312 с.
ISBN 954-9536-28-9.

Книгата има за цел да даде една сравнително обобщаваща картина на съвременните научни изследвания и достижения по теоретичните въпроси на етноса, нацията и национализма. Проследена е работата на водещите специалисти теоретици по тези въпроси и са разкрити основните идеи и концепции на всеки един от тях поотделно, като се представя и това, което ги обединява в различните теоретични течения.

ЦУРАКОВ, Ангел. Правителствата на България. С., Петър Берон, 2001. 460 с.
ISBN 954-402-058-6.

Енциклопедията съдържа огромно количество факти и информация, които дават възможност за пълно запознаване с близкото минало и съвременен прочит на най-новата история на България. За първи път се публикуват съставите, партийната принадлежност, промените, вътрешната и външната политика на всички кабинети, управлявали страната от Освобождението до средата на 2001 г. В книгата намират място над 600 биографии на политически дейци, както и богат илюстративен материал.

ИСТОРИЯ / HISTORY

АНАСТАСОВ, Крайст. Българите. С., Гуторанов и син, 2001. 264 с.
ISBN 954-507-137-0.

Подзаглавие „История на българския народ и българските земи“. Издадена за първи път в САЩ през 1977 г. на английски език, книгата има за цел да запознае американците с тринадесетвековното ни минало.

БАЛАБАНОВ, Петър, Стефан Бояджиев, Николай Тулешков. Крепостно строителство по българските земи. С., Сампа, 2000. 372 с.
ISBN 954-8931-05-2.

В книгата е разгледано развитието на крепостното строителство от появата на тракийските укрепени селища и градове през IV–III в. пр. н.е. до късното османско укрепително дело през XIX век. Показано е как се е изменяла планировката на укрепеното място, размерите на крепостната картина, формата и мястото на крепостните елементи в нея (порти, кули и др.). Книгата съдържа и многобройни илюстрации – карти, планове, схеми и възстановки.

Резюме на английски и френски език.

Поредица „Българско архитектурно наследство“.

БАЛКАНСКИ щрихи в европейското минало. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 254 с.
ISBN 954-07-1469-9.

Настоящият сборник, посветен на паметта на проф. Петър Тивчев и проф. д-р Бистра Цветкова, съдържа балканистични изследвания в широк хронологичен обхват от византийската цивилизация до наши дни.

БАРБОЛОВ, Георги. Историята на армъните и взаимоотношенията им с българите. С., Ателие А⁶, 2000. 196 с.
ISBN 954-9885-91-7.

На кор. авторът не е отбелязан.

В книгата се описват произходът, битът, стопанството и организацията на културно-просветната и религиозната дейност на армъните от III в. пр. Хр. до края на XIX век.

*БОЖКОВ-ТЕТЕВЯНИН, Христо. Вечните знаци на българския дух. С., Звезди, 2001. 162 с.

Задачата на настоящата книга е да свърже отделните периоди в развитието на българската писменост през вековете след създаването

на славянобългарската азбука и това, което е съществувало преди нея. Посочват се и някои паметници, които ни разказват за българската култура и свидетелстват за приноса ѝ в човешката цивилизация.

БОТЕВА-БОЯНОВА, Дилиана. Проблеми на тракийската история и култура. С., Гутенберг, 2000. 167 с.
ISBN 954-9943-11-7.

Изложениите в настоящето издание изводи и постановки са резултат от петнадесетгодишната работа на авторката върху сведенията на Херодот и Тукидит за Тракия и траките от края на VI–V в. пр. Хр.

БЪЛГАРИТЕ – АТЛАС. С., Тангра, 2001. 279 с.
ISBN 954-9942-19-8.

*Обща ред. проф. дин Александър Фол
Отг. ред. ст. н. с. Петър Добрев, проф. д-р Георги Бакалов, проф. Христо Матанов и проф. Георги Марков.
На български и английски език.
За първи път се представя в картини и коментар към тях хилядолетната история на България.*

БЪЛГАРИЯ в световната история и цивилизации – Дух и Култура. Варна, Народен будител, 2000. 178 с.
ISBN 954-9575-19-5.

*Отг ред. Димитър Боянов
Книгата съдържа доклади от международна научна конференция, състояла се във Варна на 20–21 ноември 1999 г. Докладите, освободени от предразсъдъци и фалшификации, съдържат преоценка на голяма част от съществуващите досега представи за произхода, историята и културата на българите.*

ГОГОВ, Антон. Богомилски проповеди. С., Глаголица, 2000. 143 с.
ISBN 954-90627-1-6.

*Трето издание.
Книгата е уникален документ, възкресяващ в синтезиран вид същността на едно от най-оригиналните философски и теософски учения, с които някога българите са дарили света.*

ГРЪНЧАРОВ, Стойчо. Балканският свят. С., Дамян Яков, 2001. 646 с.
ISBN 954-527-160-4.

Идеи за държавност, национализъм и развитие от началото на XIX век до края на Първата световна война. Съпоставителен разказ.

*ДИМИТРОВ, Божидар. Петър Богдан Бакшев. Български политик и историк от XVII век. С., 2001. 156 с.

Авторът представя живота и творчеството на Петър Богдан Бакшев – човекът, който написва „История на България“ (1667 г.) 95 год. преди Паисиевата „История славянобългарска“. Книгата е дадена за печат във Ватикана, но там я губят и едва през 1977 г. е открита от Божидар Димитров заедно с още няколко труда на Петър Богдан Бакшев.

ДИМИТРОВ, Божидар. Християнството в българските земи. Български манастири. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 150 с.

ISBN 954-07-1576-8.

Книгата е разделена на две части, като в първата е разгледан въпросът за началото на християнството в българските земи; християнството в средновековна България; българската автокефална архиепископия в Охрид; българските християни в Османската империя; българската екзархия и развитието на българската християнска култура и просветна книжнина. Втората част е посветена на най-известните български манастири.

ДИМИТРОВ, Божидар. Цар Светослав Тертер. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 52 с.

ISBN 954-07-1592-X.

На популярен език авторът е възкресил живота и дейността на един от най-великите българи – цар Светослав Тертер.

ДИМИТРОВ, Илчо. Князът, конституцията и народът. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 179 с.

ISBN 954-430-742-7.

Второ издание.

Авторът проследява политическия живот в Княжество България през първите следосвобожденски години. В центъра на събитията са борбите около Търновската конституция, отразяващи двете тенденции в обществото – либералната и консервативната. Разкрива се и отношението на Русия към суспендирането на конституцията, както и усилията за нейното възстановяване. Тези събития полагат основите на настъпил разрыв в отношенията между Русия и България след 1886 г., на детронацията и абдикацията на първия княз Александър Батенберг; те определят и съдбите на двете големи партии в страната.

ДИМИТРОВ, Христо. История на Македония през Средновековието. С., Гутенберг, 2001. 208 с.
ISBN 954-9943-18-6.

На базата на автентичен документален материал книгата представя историята на историко-географската област Македония през Средните векове. Черно-бели илюстрации.

ДИМИТРОВ-РУДАР, Петър. В търсене на истината. С., АИ Проф. Марин Дринов и Пенсофт, 2001. 128 с.
ISBN 954-430-598-X.

Настоящата книга помага за уточняване на редица детайли и подробности от четническата акция на Хаджи Димитър и Стефан Караджа през 1868 г. Широкият политически резонанс, който тя получава не само у нас, но и сред европейската общественост, кара Високата порта да стане по-отстъпчива и благосклонна към българските искания за независима църква. Изпъкват по-ясно недостатъците на практикуваната дотогава четническа тактика и започват да се търсят по-ефикасни начини за развитие на националноосвободителното движение.

ДУБРОВНИШКИ извори за българската история. С., Главно управление на архивите —

Т. 10. 2000. 318 с. ISBN 954-9800-11-3.

Състав., превод и коментар Йоанна Д. Списаревска.

Настоящият том включва новооткрити документи, които осветляват малко проучения начален период на търговските връзки между Република Дубровник и българските земи под османско владичество.

ДЪРЖАВНОСТТА в историята. С., СУ Св. Климент Охридски. Исторически факултет, 2001. 260 с.
ISBN 954-90589-3-X.

Доклади, изнесени на научната конференция, проведена на 6–8 ноември 1998 г. и посветена на „държавата“ и „държавността“ от късната Античност през Средновековието и Новото време.

ИВАНОВ, Венелин. Възрожденски черкви в Шумен и Шуменско. С., Сампа, 2001. 60 с.
ISBN 954-8931-11-7.

Разгледани са 16 черкви, които са диференцирани териториално в четири групи: възрожденски черкви от шуменския район на Сърта, възрожденски черкви от района около шуменската крепост, възрожденски черкви от

селищата при балканските преходи и възрожденски черкви в Шумен. Всяка една от тях се откроява на фона на високите постижения и роля на Шумен през епохата на Българското възраждане. Книгата съдържа приложения от графични планове и надписи.

Резюме на английски и френски език.

Поредица „Българско архитектурно наследство“.

ИЗВОРИ за средновековната история на България (VII–XV в.) в австрийските ръкописни сбирки и архиви. С., Главно управление на архивите —

Т. 2. 2000. 273 с. ISBN 954-9800-69-1.

Под ред. на проф. Васил Гюзелев.

Този том дава възможност да се види българското присъствие в информацията на Средна и Западна Европа от позицията на европейския католически свят. Някои от поместените извори се публикуват за първи път, а други десет немски извора за българската история от XIII–XV в. не са превеждани досега на български език.

ИСТОРИКЪТ. Гражданин и учен. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 541 с. ISBN 954-04-1575-X.

Състав. Никола Аврейски и Тодор Попнеделев.

Сборникът, в чест на акад. Илчо Димитров, е в две части. В първата е направен творчески портрет на големия учен, а втората съдържа изследвания в негова чест.

ИСТОРИЯ на българския политически живот. Извори. Варна, ВСУ Черноризец Храбър —

Ч. 1. 2000. 639 с. ISBN 954-715-677-4.

Състав. проф. Дойно Дойнов.

Подзаглавие „Политически идеи и борби през Възраждането и възстановяване на българската държава средата на XVIII–1885 г.“

Настоящият том обхваща времето от средата на XVIII в. до Съединението през 1885 г. и е разделен на два дяла. Първият е посветен на османската политическа система и пътищата, които българите търсят към европейските ценности и новото политическо устройство на българското общество и бъдещата българска държава. Вторият е посветен на политическото устройство и политическия живот на Княжество България и Източна Румелия от Освобождението до акта на Съединението през 1885 г.

*КАЛИНОВА, Евгения и Искра Баева. Българските преходи 1944–1999 г. С., Тилия, 2000. 320 с.

Представена е историята на България в един от най-бурните ѝ периоди през XX в. — от прехода към Сталинов социализъм след Втората световна война до днешния преход „към парламентарна демокрация и пазарна икономика“.

КАМБУРОВ, Генчо. Саможертвата за свобода и независимост. С., Христо Ботев, 2000. 263 с.

ISBN 954-445-618-X.

На базата на библиографски и архивен материал в българската и чуждестранната историография авторът се е постарал да разкрие някои от героичните събития в нашата история: Велчовата „завера“ от 1835 г.; Априлското въстание в Четвърти революционен Пловдивски окръг; четническото движение в Одринско и Преображенското въстание; Балканската война; Войнишкото въстание; Съглашенската окупация на България; Ньойския мирен договор и разгрома на елитната немска есесовска дивизия „Принц Ойген“.

КОСЕВ, Константин. Кратка история на Българското възраждане. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 182 с.

ISBN 954-430-760-5.

Опит за нова трактовка на възрожденския процес.

КОСЕВ, Константин, Николай Жечев, Дойно Дойнов. Априлското въстание в съдбата на българския народ. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 315 с.

ISBN 954-430-775-3.

Изследването е опит за цялостна нова интерпретация и осмисляне на Априлското въстание. Смайващата дързост на априлци и тяхната мъченическа голгота полагат основите на съвременна България. Това най-голямо съдбовно събитие в новата ни история предопределя неговото респектиращо емоционално въздействие върху всички български поколения. Априлската епопея дълбоко и трайно присъства в народната памет като постоянен стимулатор на националното ни самочувствие, като емблематичен символ и опора на нашата национална идентичност.

КУЦАРОВ, Петър. Руската империя и Съединението. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 297 с.

ISBN 954-07-1533-4.

Разказ, въз основа на документи от руските архиви, за политиката и

действията на Русия и нейните представители в България спрямо Съединението през 1885 г.

КУЦАРОВ, Петър. Киприан-Българин митрополит московски и на цяла Русия. С., Тангра, 2001. 183 с.
ISBN 954-9942-20-1.

Запознавайки ни с живота и делото на митрополит Киприан-Българин, авторът цели да хвърли един общ поглед върху онези важни за българската духовна среда през Средновековието акценти, които бележат нейната същностна характеристика през IX–XIV в. Направен е опит да се представи духовният мост между България и руските княжества през същия период и да се онагледят най-общо онези параметри, които предопределят и пораждат явлението Киприан-Българин.

ЛАЛКОВ, Милчо. България след Освобождението (1878–1912). С., Полис, 2001. 176 с.
ISBN 954-90728-5-1.

Предлаганият лекционен курс обхваща един от най-значимите периоди в българската история.

МАТАНОВ, Христо. Възникване и облик на Кюстендилския санджак (XV–XVI век). С., ИФ–94, 2000. 194 с.
ISBN 954-90589-2-1.

Изследването е посветено на възникването и облика на формирования от османските турци Кюстендилски санджак. В основата си то почива на неизползван или малко използван османски изворов материал от XV в. и особено от първите десетилетия на XVI век.

МАНОЛОВА, Мария. История на държавата и правото. Третата българска държава 1878–1944. С., Сиела, 2001. 264 с.
ISBN 954-649-338-4.

Второ допълнено издание. За първи път в правно-историческата литература е обхванат целият период на развитие на Третата българска държава 1878–1944.

НИКОПОЛИС ад Иструм. С., ALEA, 2000. 31 с.
ISBN 954-9958-02-7.

Автори: А. Русева-Слокоска, Румен Иванов, Павлина Владкова-Бойчева, Иван Църов.

Пътеводител на град Nicopolis ad Istrum, основан от император Траян в

чест на победите му над даките (в 101–102 и 105–106 г.). Книгата съдържа снимки, планове, карти и реконструкции.

Изданието е на български и английски език.

ОВЧАРОВ, Димитър. Прабългарската религия. Произход и същност. С., Гутаранов и син, 2001. 304 с.

ISBN 954-507-32-X.

Второ допълнено издание.

Представени са събраните на едно място проучвания на автора върху религията на прабългарите. Направеният анализ е подкрепен с аналогии от сродни с прабългарите тюркоезични общности и дава по-пълна и достоверна картина на религията на прабългарския етнос по време на езическия период от историята на средновековна България и осъществилия се постепенно и окончателно процес на славянизация.

ПАВЛОВ, Пламен. Българска история.

Ч. 1. С., Светлоструй, 2001. 63 с. ISBN 954-9866-23-8.

Кратък справочник за историята на България от древността до средата на XVII век: най-важното за Първата и Втората българска държава.

ПАВЛОВСКА, Цветана. Васил Левски начело на Българския революционен комитет в Българско. С., Горекс Прес, 2001. 215 с.

ISBN 954-616-073-3.

Монографично изследване, в което авторката си поставя за цел да представи Левски като ръководител на върховния управленчески апарат на Вътрешната революционна организация.

ПЕТРОВ, Людмил. България и Турция 1931–1941. С., ИВРАИ и ВСУ Черноризец Храбър, 2001. 279 с.

ISBN 954-90684-5-5.

Настоящият труд е изграден на документална основа и има за цел да разкрие по-пълно българо-турските отношения през 30-те години на XX век.

Резюме на турски и английски език.

Поредица “Българска историческа библиотека”

ПЕТРОВ, Петър. Завръщане към българския народ. С., УИ Св. Климент Охридски и Корени—

Т. 1. 2001. 397 с. ISBN 954-07-1534-2.

Т. 2. 2001. 350 с. ISBN 954-90433-7-1.

Предлаганият сборник съдържа документи и материали по един от най-

съдбовните въпроси на българската история — асимилаторската политика на Османската империя спрямо християнското население, провеждана чрез налагане на исляма и противопоставяне на религиозна основа.

ПОПОВ, Радослав. Русия против Стамболов или Стамболов против Русия? С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 425 с.
ISBN 954-430-699-1.

Въз основа на фактологическо излагане на събитията, авторът се стреми да покаже позицията на Стефан Стамболов и неговия кабинет спрямо Русия и руските виждания и планове по българския въпрос, както и на великите сили и на Турция.

РАЗБОЙНИКОВ, Спас. Апостолите на свободата в Одринска Тракия. С., Иван Вазов, 2000. 215 с.
ISBN 954-604-101-7.

Трудът запознава с положението и съдбата на българското население в Одринско в навечерието на Илинденско-Преображенското въстание през август 1903 г. Представени са организаторите и борците за освобождението от турско робство, поели пътя на саможертвата и кръста като Левски и неговите сподвижници.

РАЗКОПКИ и проучвания. Кн. 27. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 208 с.
ISBN 954-430-019-8.

Колектив.

Доп. заглавие „Материали за археологията на Средна Струма“.
Книгата съдържа проучванията на българо-полската експедиция „Струма“, които са първа стъпка към създаване на археологическа карта. Материалите са разпределени в две части: в първата се публикува каталог на откритите над 250 обекта, а във втората са включени резултатите от сондажните проучвания на по-важните области в района. Отбелязани са най-важните тенденции от праисторическата епоха до идването на славяните, т.е. до Ранното средновековие, очертаващи облика на археологическата карта на района.

РУСЕВА, Малвина. Тракийската култова архитектура в България. Ямбол, Я, 2000. 201 с.
ISBN 954615072-X.

На български и английски език.

Книгата е разделена тематично на три части. В първата част са систематизирани най-важните публикации върху тракийските гробници,

писани от края на XIX до началото на 90-те години на XX век. Във втората част са разгледани някои от най-съществените въпроси за архитектурата на тракийската култова сграда — проблемите за терминологията, типологията, произхода и развитието на тракийската култова култура. Третата част включва култови сгради под могилен насип, разкопани в Странджа, Пловдивското поле и Лудогорието.

СЛОВО. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 312 с.

ISBN 954-07-1584-9.

Състав. Надежда Делева, Анна Липовска.

Юбилеен сборник, посветен на 70-годишнината на проф. Ирина Червенкова.

СТАТЕЛОВА, Елена и Василка Танкова. **Константин Стоилов в политическия живот на България.** С., Анубис, 2001. 312 с.

ISBN 954-426-314-4.

Книга за живота и дейността на К. Стоилов (1853—1901), един от първите държавници, политици и дипломати, които участват в изграждането и утвърждаването на Третата Българска държава.

ТОТЕВ, Тотю. **Преславската култура и изкуство през IX—X век. Студии и статии.** С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 196 с.

ISBN 954-430-761-3.

В книгата са включени студии и статии, посветени на културата и изкуството на Преслав през IX—Xв. Заедно с отделни паметници на керамичната иконопис, трапезната рисувадна керамика, художествената резба върху кост, торевтиката, ювелирното майсторство, клетъчния емайл и други са разгледани и въпросите за мястото и ролята на старопрестолните манастири и облика на преславските кръстокуполни църкви.

ТУРСКИ извори за българската история. С., Главно управление на архивите —

Т. 13. 2001. 530 с. ISBN 954-9800-14-8.

Под ред. на С. Андреев и С. Димитров.

В том тринадесети се предлагат в превод на български език първостепенни по значение османотурски документи от XVII в., съхранявани в Ориенталския отдел на Народна библиотека „Св.св. Кирил и Методий“ в София. Обхванатите 205 документа разкриват съдбата на българското и останалото немюсюлманско население от над 5000 селища в българските и

съседните земи през все още недостатъчно проученото XVII столетие, в самото навечерие на Възраждането.

Резюме на френски език.

Поредица „Архивите говорят“.

ФОЛ, Александър. Древната култура на Югоизточна Европа. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 230 с.

ISBN 954-07-1240-8.

Кратък курс лекции, в които са въведени последните резултати и интерпретации от изследванията в тази междудисциплинарна област на проучвания и археологически открития до 1997 г., както и съпоставки с културата на Древна Тракия.

ЧАВРЪКОВ, Георги. Българските манастири. История. Култура. Изкуство. С., Хайни, 2000. 271 с.

ISBN 954-9835-09-X.

Книгата проследява развитието на българските манастири от покръстването на българския народ през 865 г. до Освобождението на България от турско робство през 1878 г. Изтъкнати са ролята и значението им в миналото като духовно-религиозни, книжовно-просветни и културно-народностни средища.

ЧОЛОВ, Петър и Николай Пачев. Четата на Христо Ботев. Враца, Майобо, 2001. 231 с.

ISBN 954-9627-13-6.

Книгата е кратка историческа енциклопедия за Ботевата чета. В нея се прави опит да бъде даден отговор на голям брой въпроси: как се заражда идеята за Ботевата чета и как се организира тя; как става завладяването на кораба „Радецки“ и защо се избира Козлодуйският бряг за нейното слизване на българска земя; как се придвижва четата от Козлодуйския бряг до Врачанския Балкан — през кои селища минава, какви сражения води и какъв е численият ѝ състав. Посочените имена на лица и събития, свързани с Ботевата чета, са подредени в азбучен ред.

ЧОЛПАНОВ, Борис. Звездни мигове в българското минало. Българският принос в световната цивилизация през Античността и Средновековието. С., АИ Проф. Марин Дринов и Тангра, 2000. 328 с.

ISBN 954-430-758-3.

Книгата е история на България, представена чрез върховите събития в нейното хилядолетно битие, съчетани с творческите биографии на

техните създатели и ръководители. Представено е културното наследство на предците на българския народ — траки, древни българи и славяни. Изданието съдържа данни за природните забележителности на България.

ЩЕРИНОВ, Щелиян Д. и Ангел С. Джонев. Документи за положението на българите в Македония /началото на XX в./ Кюстендил, 2001. 145 с.
ISBN 954-8191-07-5.

Сборникът е съставен от извори, свидетелстващи за положението на българското население в Македония, от началото на XX век. По характер публикуваните документи са преди всичко оплаквания и молби на българското население от административния и военен произвол на турската власт и посегателствата на гръцката и сръбската пропаганда.

CHRISTOV, Ivan. Rock Sanctuaries of Mountain Thrace. С., Faber, 2001. 96 с.
ISBN 954-9541-90-8.

На английски език.

Настоящото изследване е обобщение на анализа върху изворовия писмен и археологически материал за светилищата в планинските райони на Тракия през I хил. пр. Христа. Посочени са „архитектурните“ особености на светилищата, зоните на разпространение и етнонимичната картина, в която те се вписват в древността. Книгата е онагледена с богат каталог от цветни фотоси на изследвания материал.

РЕЛИГИЯ /RELIGION

НИКОЛОВА, Бистра. Неравният път на признанието. С., Гутенберг, 2001. 142 с.
ISBN 954-9943-21-6.

В монографията се разглежда възходът и спадовете в процеса на каноничното утвърждаване на Българската православна църква през Средновековието (ср. IX—нач. XV в.).

ШУЛЕКОВА, Павлина, Красимира Чолакова, иконом Николай Цонков. Църквата „Св. Троица“. Габрово, Сира—Велико Търново, 2001. 95 с.
ISBN 954-8268-40-X.

Разглейждайки историята на църквата „Св. Троица“, читателите се докосват до духовните ценности, надникват в същината на Православието, църковната архитектура и дърворезба, книжнината и изкуството.

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР / ETHNOGRAPHY AND FOLKLORE

БЕНОВСКА-СЪБКОВА, Милена. Политически преход и всекидневна култура. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 337 с.
ISBN 954-430-779-6.

Монографията е посветена на българската всекидневна култура и на промените, които настъпват в нея през 90-те години на XX век. Авторката проследява три свързани помежду си проблемни области: родственият отношения, клиентелизма и въпроса за съотношението между традиция и модернизация.

БОГДАНОВА, Лиляна, Радост Иванова, Стефана Стойкова. Български хайдушки и революционен песенен фолклор. Кн. 61. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 872 с.
ISBN 954-430-614-4-5.

Първо по рода си цялостно представяне на един от най-жизнените и характерни дялове на народното творчество. След проучвания и събирателска работа в 280 селища от всички области на България в сборника са включени текстовете на 853 песни, непубликувани досега. Трите въвеждащи студии обобщават проучванията на колектива и всички предишни изследвания на български и чужди учени върху хайдушките и близките до тях историко-революционни песни.

БЪЛГАРСКИ предания и легенди, гатанки, пословици и благословни. Велико Търново, Слово, 2000. 280 с.
ISBN 954-439-648-0.

Полезно издание за запознаване с българския фолклор.

ГЕЧЕВА, Кръстина. Михаил Арнаудов. Биобиблиография. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 275 с.
ISBN 954-430-673-0.

Биобиблиографията отразява цялостната научна дейност на проф. М. Арнаудов — от първата му публикация през 1893 г. до 1998 г. Включена е и литературата за живота и творчеството на учения. Публикациите — монографии, студии, рецензии и отзиви са подредени хронологично. Представени са и всички рецензии, отзиви и полемики върху неговите трудове.

ДИНЧЕВ, Костадин. Увод във фолклористиката. Благоевград, УИ Неофит Рилски, 2000. 168 с.

ISBN 954-680-130-5.

Монографията синтезира основни насоки в познанията по фолклористична история и теория. Обособени са два раздела: „Европейската фолклористика през XIX и XX век“ и „Развой на българската фолклористика от Възраждането до днес“. Проследени са основните школи и концепции: митологична, миграционна, антропологическа, „историческа“, структурална, морфологическа и мн. др.

ДОСЕВА, Донка и Никола Бенин. Фолклорни послания от с. Батишница. Русе, Авангард Принт, 2000. 30 с.

ISBN 954-9548-16-3.

В книгата е събрано автентичното фолклорно богатство на бита, обичаите и светоусещането на хората от с. Батишница.

ДЯКОВ, Томислав. Българският характер. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 261 с.

ISBN 954-430-689-7.

Изследват се характерните черти на българина от гледна точка на социокултурната антропология, чиито методи позволяват анализ в широк план: диахронен и синхронен (от миналото към настоящето в различни проявления).

ЗАХАРИЕВА, Йорданка. Общности и празници в България. Езикови аспекти. С., Зимек 99, 2000. 95 с.

ISBN 954-90574-2-9.

Представени са компактно и информативно имената на празниците — официални, народни и религиозни. Проследяват се езиковите пътища, които влияят върху имената на празника.

Поредица „За българите“.

ИЛИЕВ, Борис. Български легенди. С., Парадокс, 2001. 220 с.

ISBN 954-553-049-9.

Хронологично подредени легенди и предания, свързани с личности и събития от българската история.

КОЛЕВ, Николай. Българска етнография. (Етнология). Велико Търново, Gaberoff, 2000. 288 с.

ISBN 954-9607-18-6.

Шесто допълнено издание.

Учебник, който обхваща теми от общата етнография, като въвежда читателя в една наука, обособила се като самостоятелна дисциплина преди повече от век и половина. Изясняват се обектът, предметът и методиката на етнографското изследване, етнографски понятия, мястото на етнографията сред останалите обществени науки и връзката ѝ с тях.

КУЛТ и обредност. С., Род, 2001. 247 с.

ISSN 1311-493X.

Сборникът съдържа доклади, изнесени на четения през 1999 г. на Асоциация Онгъл, по темата „Религиозен култ и фолклорна обредност“.

МАРУШИАКОВА, Елена и Веселин Попов. Цигани / Ромът от старо и ново време. С., Литавра, 2000. 189 с.

ISBN 954-8537-78-8.

Целта на фото-книгата е нагледно да се покаже разнообразието на циганите като общност, за да се осмисли правилно тяхната етнокултура.

ПРАЗНИЦИТЕ на българина. С., Парнас, 2001. 80 с.

ISBN 954-8560-30-5.

Състав. Надя Петрова.

Второ издание.

Съдържа църковни и семейни празници; традиции, обичаи и трапези.

САНТОВА, Мила. Култура и традиция на малкия град. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 221 с.

ISBN 954-430-718-4.

Книгата е съпоставително изследване на типологично равнище на културата на два модела малък град – в Източна и в Западна Европа. Върху богат емпиричен материал от малкия град Банско в България и малкия град Бени в Белгия се очертава монографичен тип културологичен анализ, в който специално внимание се отделя на типа художествена креативност: иконописна школа в Банско и луажерия в Бени. Обособяват се два типа механизми на участие на художествената креативност и нейната продукция в моделирането на националната идентичност.

СБОРНИК за народни умотворения и народопис. С., АИ Проф. Марин Дринов —

Т. 61. Български хайдушки и революционен песенен фолклор. 2001. 872 с.
ISBN 954-430-614-5.

Състав. Лиляна Богданова, Радост Иванова, Стефана Стойкова.

Първо по рода си цялостно представяне на един от най-жизнените и характерни дялове на народното творчество. След проучвания и събирателска работа в 280 селища от всички области на България в сборника са включени текстовете на 853 песни, непубликувани досега. Книгата съдържа библиография, научен коментар към текстовете и каталог на сюжетите.

*101 ПЕСНИ на армъните в България. С., Агато, 2001. 127 с.

Съст. Никола Янев и Зоя Минкова.

На базата на многогодишен труд е издирен, събран, селектиран и систематизиран обширен материал, послужил за създаването на ценно научно изследване за значимия принос на песенния фолклор на българските власи — армъните в националната култура на България.

ЦЕПЕНКОВ, Марко. Фолклорно наследство. Вълшебни и новелистични приказки. С., АИ Проф. Марин Дринов —

Т. 2. 2001. 529 с. ISBN 954-430-599-8.

Под ред. на проф. Тодор Ив. Живков.

В тома е представена прилепската приказна традиция от XIX в. с нейното изключително богатство от варианти на международни и местни сюжетни типове. В изданието са включени 208 вълшебни и новелистични приказки, принадлежащи към двата основни дяла на фолклорната приказна проза.

ШАРАНКОВ, Емануил. Огнеходство. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 207 с.

ISBN 954-07-0770-6.

Историко-географски, битово-мирогледен и психо-физиологичен поглед върху нестинарството и не-нестинарството.

ЕЗИКОЗНАНИЕ / LINGUISTICS

АЛМАЛЕХ, Мони. Цвят и слово. С., АИ Проф. Марин Дринов и Пенсофт, 2001. 138 с.

ISBN 954-90344-1-0.

Книгата представя доказателствен материал за теорията, че съществува език на цветовете във фолклора и тайното религиозно-мистично познание. Обект на изследване е езикът на цветовете, когато е „облечен“ със слово, с български език. Дава се отговор на големия въпрос дали значе-

нието на цветовете, известни от фолклора и мистиката, остават да важат/работят и тук. Така хипотезата за съществуването на цветове, имащи неговлям брой универсални значения за всички етноси и за всички времена, става една доказана теория.

БЪЛГАРИСТИЧНИ ПРОУЧВАНИЯ Кн. 6. Велико Търново, Международен семинар по български език и култура, 2000. 212 с.

ISBN 954-8709-51-1.

Сборникът съдържа доклади на български и чуждестранни автори по различни проблеми на българския език, литература и история, обсъдени на Петата международна научна сесия.

БЪЛГАРСКИЯТ език през XX век. С., АИ Проф. Марин Дринов и Пенсофт, 2000. 400 с.

ISBN 954-430-766-4.

Състав. Василка Радева.

Сборникът съдържа докладите, изнесени на националната конференция, посветена на проф. Ст. Стойков и 35-годишнината от отпечатването на Т.1 на Български диалектен атлас. Очертани са тенденциите в развитието на българския език, направена е оценка на съвременната българска езикова ситуация, откроява се модерната съвременна методология, прилагана в научните изследвания.

БЪЛГАРСКО езикознание. Прагматика на текста. С., АИ Проф. Марин Дринов —

Т. 2. 2001. 374 с. ISBN 954-430-598-X.

Състав. и ред. проф. Стефана Димитрова.

Томът е посветен на разнообразни прагматични аспекти на българския текст — проблематика, която досега твърде рядко е попадала в полезре- нието на българските езиковеди. Това предполага, че неговото съдържание ще привлече научния интерес на лингвисти, специалисти по теория на комуникацията и реторика, преподаватели и студенти, учители и журналисти.

ВЛАХОВА, Радка. Монофонична и полифонична реч. С., Сема РШ, 2000. 135 с.

ISBN 954-90591-3-8.

Изследването разглежда богатата проблематика на предаването на чужда реч в българския език.

ВЪТОВ, Върбан. Езикът на Софроний Врачански. Велико Търново, УИ Св.св. Кирил и Методий, 2001. 232 с.

ISBN 954-524-265-5.

Изследването проучва езика на Софроний в двете му съчинения „Митология на Синтина Философ“ и „Житие и страдания грешнаго Софрония“ откъм фонетико-графични, морфологични и синтактични особености с оглед на книжовните езикостроителни процеси в края на XVIII и началото на XIX в.

ДАЧЕВА, Гергана. Семиостилистика. С., Сепарш, 2001. 199 с.

ISBN 954-90591-8-9.

Разглеждат се проблемите на семиотиката и стилистиката.

ДОБРЕВ, Петър. Европа започва от България. С., Галик, 2001. 275 с.

ISBN 954-8008-60-2.

Подзаглавие „Книга за източните корени на някои западни достояния“. На базата на извършения компаративен езиков анализ и прилагането на комплексния подход при идентифицирането на неизвестните древни етноси, се доказва, че древните българи са били развит и цивилизован народ от памирско потекло. На тяхната специфична и неоценена все още държавническа култура и на изобретенията от тях ранни първообрази на основните принципи се базира европейската цивилизация.

*ЕДНО поколение български езиковеди. С., УИ Св. Климент Охридски, 2000. 200 с.

Състав. И. Тишева и Г. Колев.

Сборникът е посветен на видните представители на българското езикознание, известните учени проф. Хр. Първев, проф. П. Пашов, проф. В. Попова, проф. Т. Бояджиев и проф. Ст. Брезински. Те са автори на стотици публикации, които дават облика на българската лингвистика през последните две-три десетилетия. Като университетски преподаватели са обучили едва ли не цялата българска филологическа интелигенция.

ЕЗИЦИТЕ на европейската модерност. Български и словашки прочити. С., Боян Пенев, 2000. 287 с.

ISBN 954-8712-04-0.

Състав. Христина Пантелеева и Адам Бжох.

В сборника се интерпретират литературните и културните диалози на европейския модернизъм, постмодернизъм, авангардизъм. Търсят се типологическите близости в областта на поетиката, жанра, културните контакти. Българската и словашката литература на модерността се разглеждат в широк европейски контекст.

ЕНЦИКЛОПЕДИЯ на съвременния български език. Велико Търново, Св. Евтимий Патриарх Търновски, 2000. 583 с.

ISBN 954-427-371-9.

Състав. проф. Русин Русинов и проф. Станьо Георгиев.

Настоящата енциклопедия представя всеобхватно съвременния български език със закономерностите на неговата материално-звукова форма, лексикален състав, семантика и граматичен строеж. Езиковите единици са разгледани по същество, разкрита е тяхната същност и функционални особености в светлината на общата лингвистична теория и в традициите на българското езикознание.

ЗАВЕТЪТ на св. Иван Рилски. Из архивното наследство на Иван Дуйчев. С., Princeps, 2000. 250 с.

ISBN 954-8067-58-7.

Състав. Вася Велинова.

Трудът е бил замислен като Т. 2 на книгата „Рилския светец и неговата обител“, излязла от печат през 1947 г. Настоящото изследване, взело за база текстовете на проф. Дуйчев, запазва тяхното оригинално звучене. Направени са корекции и осъвременяване единствено на библиографските данни, допълнени са новите изследвания и са прибавени новооткрити редакции на житията на Иван Рилски в късната ръкописна традиция.

*КРАТКА енциклопедия на личните имена. Разбери своето име. 2000 имена. С., Литавра, 2001. 96 с.

Състав. Р. Николаева и Р. Константинова.

В енциклопедията са обхванати 2000 от най-разпространените лични имена у нас и техните аналози при другите европейци и при американците. Направен е опит да се обясни произходът и символиката им.

*ЛАШКОВА, Лили. Увод в сравнителната граматика на славянските езици. С., Емас, 2000. 222 с.

Книгата е учебно пособие и справочник за студенти и специалисти слависти.

ЛИПЧЕВА-ПРАНЖЕВА, Любка. Левски: букви от името. С., Прима Принт, 2001. 208 с.

ISBN 954-90487-2-1.

Книгата разглежда културологичните механизми за създаване на памет за Левски в контекста на 80-те и 90-те години на XIX век. В дълбочината на масивен обем от текстове /житийната традиция и унаследените

моделите за сакрализация, кореспонденцията от периода, документите на революционното движение, публицистиката, мемоарни и литературни текстове/ е проследена срещата на имената Левски, пряко изричащо тъждественост с националния хералдичен знак, и Апостола (Апостола на свободата) като лексикални единици на революционния речник.

НИКОЛАЕВ, Боян. Българските числителни. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 103 с.

ISBN 954-07-1771-0.

Първо цялостно монографично изследване. Засегнати са не само българските и славянските числителни, а и всички индоевропейски нумеративни форми, срещащи се в българската практика.

ПРАГМАТИКА на текста. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 374 с.
ISBN 954-430-598-X.

Състав. Стефана Димитрова.

Втората книга от поредицата „Българско езикознание“ е посветена на разнообразни прагматични аспекти на българския текст.

РАДЕВА, Василка. Увод в ареалната лингвистика. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 192 с.
ISBN 954-07-1451-6.

Предложеният труд представлява увод в ареалната лингвистика. В него са обобщени новите термини и понятия, както и задачите и методите на изследването. Разглежда се същността на диалекта като система с оглед лингвогеографското му проучване. Изяснява се спецификата на диалектните различия — фонетични, морфологични, синтактични и лексикални.

СТАНЕВА, Христина. Стилистика на българския книжовен език. С., Абагар, 2001. 519 с.
ISBN 954-427-441-3.

В книгата се разработват проблеми с изразителните възможности на езиковите единици и с речевата организация на функционалните стилове в съвременния книжовен език.

*ТОТОМАНОВА, Анна-Мария. Из българската историческа фонетика. Явления, свързани с изграждането на категорията мекост—твърдост на съгласните в българския език. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 119 с.
Второ издание.

В книгата се разработват малко изучени проблеми из историята на

българския език в епохата на Средновековието: смесването на еровете, смесването на носовките, природата и съдбата на гласната ʌ (средна между а и ъ), йотацията, промените в ятовата гласна и мекостната корелация в българските говори.

ТРАДИЦИЯ и съвременност в българския език. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 411 с.

ISBN 954-07-1525-3.

Състав. и ред. проф. Венче Попова и Боян Вълчев.

Сборникът е в чест на проф. Любомир Андрейчин и съдържа статии на изтъкнати наши и чуждестранни българисти в областта на историята на книжовния език, фолклора, фонетиката, фразеологията, морфологията и синтаксиса, както и в областта на компаративистиката, стилистиката и езиковата култура.

ЛИТЕРАТУРОЗНАНИЕ / THEORY OF LITERATURE

АЛЕКСАНДРОВА, Ирен. Да влезе авторът. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 164 с.

ISBN 954-07-0404-9.

Книгата има задачата да представи обновен вариант в проблематиката на дисциплината Психология на литературното творчество, но вече с променени предмет и цели.

АНДРЕЕВА, Надежда. Немската литература в България. С., Кралица Маб, 2001. 532 с.

ISBN 954-533-043-0.

Пълна картина на преводите на немскоезичните автори у нас през разглеждания период. Представени са всички писатели от Гьоте до Кр. Шленд и всички техни творби, появили се на български.

*БОГДАНОВА, Виолета. Историческа основа и прототипове в романите „Железният светилник“ и „Преспанските камбани на Димитър Талев. С., Самиздат, 2001. 94 с.

Монография за историческите романи на Д. Талев, в които оживява историята на поробената македонска земя от времето на Възраждането до началото на XX век.

ДА мислим Другото — образи, стереотипи, кризи /XVIII–XX век/. С,
Кралица Маб, 2001, 510 с.
ISBN 954-533-045-7.

Сборникът съдържа студии от български и чуждестранни автори, участници в международната интердисциплинарна научна конференция на същата тема.

ДОБРЕВ, Добрин. Символите в творчеството на българските символисти.
С., Ciela, 2000. 396 с.
ISBN 954-649-339-2.

Разглежда понятието символ, запознава читателя с възникването на символизма в европейската литература и проследява развитието му в България. Представя основните символни полета в творчеството на българските символисти П. Яворов, Т. Траянов, Н. Лилив, Д. Дебелянов, Хр. Ясенов, Е. Попдимитров, Л. Стоянов. Предлага статистика за употребата на отделните символи в тяхното творчество.

ИГОВ, Светлозар. История на българската литература. С., Ciela, 2000. 879 с.
ISBN 954-649-359-7.

Книгата е единственият през последния половин век опит за създаване на цялостна картина на българската литература от Кирил и Методий до наши дни. През призмата на нова периодизационна схема авторът проследява българския литературен развой чрез характеристики на отделни литературни епохи и поредица от портрети на най-значимите писатели.

ИВАН Карановски 1882–1960. С., Дружество гражданин, 2000. 194 с.
ISBN 954-8966-26-3.

Състав. Михаил Неделчев.

Настоящият юбилеен сборник е един колективен опит да се представи цялостно биографията и творческото дело на писателя. Иван Карановски е изразител на редица тенденции, тематични и стилови насоки в българската литература и основен представител на парнаизма в лириката ни.

КАБАКЧИЕВ, Кирил. Константин Костенечки за Евтимий Търновски, за Константин-Кирил Философ и за славянския превод на божествените писания. Велико Търново, Фабер, 2001. 48 с.
ISBN 954-775-007-0.

Монографията допринася за изясняване на Евтимиевата книжовна

дейност и за отношението на Константин Костенечки към преводите на Кирил и Методий.

КИРОВА, Милена. Йордан Йовков. Митове и митология. С., Полис, 2001. 320 с.

ISBN 954-90728-4-3.

В книгата са анализирани различни митологични структури в текста на Йовков и начините на тяхното художествено присъствие.

КОЛЕВА, Дора. В художествения свят на Андрей Германов. Велико Търново, УИ Св. св. Кирил и Методий, 2000. 134 с.

ISBN 954-524-259-0.

Литературно-критическо изследване, което въвежда читателя в художествените пространства на поета А. Германов.

КУЗМОВА-ЗОГРАФОВА, Катя и Методи Петров. Интелектуалецът Емануил Попдимитров. С., Труд, 2001. 102 с.

ISBN 954-528-203-7.

Авторите представят Ем. Попдимитров не само като виден поет-символист, но и като духовен трибун, европейски интелектуалец и български родолюбец.

КУЗМОВА-ЗОГРАФОВА, Катя. Чавдар Мутафов. Възкресението на Дилетанта. С., Ваньо Недков, 2001. 430 с.

ISBN 954-8176-57-2.

Книгата за Чавдар Мутафов (1889–1954) е първи по рода си опит да се обхване в цялост творческата личност на един насилствено „забравен“ високо талантилив писател, архитект, изкуствовед, художествен критик, есеист и преводач с приноси в българската култура.

Луксозно издание.

МИРЧЕВА, Бойка. Канонът за Кирил и Методий и Службата за Кирил в славянската книжнина. Велико Търново, Фабер, 2001. 308 с.

ISBN 954-775-021-6.

Целта на настоящия труд е да се разгледат в сравнителен план всички достъпни преписи на двете произведения.

Предназначено е за изучаващите старобългарска литература.

МИРЧЕВА, Елка. Недамаскинови слова в новобългарските дамаскини от XVII век. Велико Търново, Фабер, 2001. 316 с.

ISBN 954-775-022-4.

Предмет на изследването са сборниците „дамаскини“, недамаскиновите слова в тях и старобългарската преводна и оригинална литература.

Предназначена е за изучаващите старобългарска литература.

*НА ВРЕМЕТО завоите опасни. С., Боян Пенев, 2001. 75 с.

Състав. Иванка Ангелова.

Книгата е посветена на 70 години от рождението на Пеньо Пенев.

Поредица „Творци“.

ПИСАТЕЛЯТ „Това красиво човечество“. С., Фабер, 2001. 260 с.

ISBN 954-775-003-8.

Редкол. Иван Радев и Сава Василев.

Сборникът е посветен на 70-годишнината от рождението на Васил Попов – есеист, драматург, сценарист и литературен критик. Книгата съдържа докладите, изнесени на сесията „Герои, времена, корени“, проведена на 3 юни 2000 г. във Велико Търново. Освен тях са включени и други изследвания, архивни материали, анкети, писма и спомени. Задачата ѝ е не само да актуализира неговото творчество, но и цялата българска литература от последните петдесет години.

*ПУНДЕВ, Васил. Избрани творби. С., УИ Св. Климент Охридски, 2001. 178 с.

Настоящата книга представя за първи път книжовното наследство на литератора и публициста Васил Пундев (1892–1930) – един от най-изявените студенти на Боян Пенев.

РУСЕВА, Виолета. Генеалогия на българската модерност. Яворов. Велико Търново, Абагар, 2001. 136 с.

ISBN 954-427-448-0.

Изследва българската модерност в творчеството на П. К. Яворов.

СЛЕДИТЕ на свещената книга в българската литература. Велико Търново, Фабер, 2001. 319 с.

ISBN 954-9541-94-0.

Издание на Национален институт „Нова българска литература“, Велико Търново, библиотека „Позиции“. Сборникът съдържа над 40 статии от известни изследователи на българската литература.

СТАМАТОВ, Любомир. В интимния свят на Иван Вазов. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 193 с.
ISBN 954-430-747-8.

Книгата е написана въз основа на богат литературноисторически и документален материал: изследвания, дневници, спомени и писма. Направен е опит за едно по-широко и по-дълбоко тълкуване на понятието „интимно“. Изданието е посветено на 150-та годишнина от рождението на Иван Вазов.

СТАНКОВ, Иван. На пътя на историята. Творчеството на Димитър Талев. Велико Търново, Слово, 2001. 143 с.
ISBN 954-439-696-9.

Настоящото изследване е своеобразен прочит на цялостното творчество на писателя през тетралогията и очертава общите параметри на неговата историография.

СТЕФАНОВ, Валери. Участта Вавилон. С., Анубис, 2001. 319 с.
ISBN 954-426-236-9.

Изследвани са ключовите произведения на Паусий Хилендарски и Софроний Врачански, на Иван Вазов и Захари Стоянов, на Алеко Константинов, Пенчо Славейков и Пейо Яворов, на Елин Пелин и Йордан Йовков, на Христо Смирненски и Атанас Далчев. „Участта Вавилон“ е нестихваща тревога за самотичността, която не се побира в името и не се смирява в историята.

ЧЕШКАТА следа у Вазов. С., Аб, 2001. 91 с.
ISBN 954-737-158-4.

Състав: Григор Чернев.

Книгата разглежда връзките на Иван Вазов с Константин Иречек, Ян Неруда и Иван Мърквичка.

ЯНАКИЕВА, Татяна. Библиография и литература. С., Графика-19, 2001. 176 с.
ISBN 954-9764-07-9.

В тази книга са събрани изследвания, посветени на отношението библиография—литература. Те представляват опит да се оцени това взаимоотношение в историческия контекст на българското книжовно и литературно развитие

MEDIEVAL Slavic Manuscripts and SGML. Problems and Perspectives.
/Средновековни славянски ръкописи и SGML. Проблеми и перспективи.
С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 372 с.
ISBN 954-430-740-0.

Състав. ст.н.с. Анисава Милтенова и проф. Дейвид Бирнбаум.

Сборник с изследвания, които обхващат приложението на компютърните технологии в описанието и анализа на текстове от средновековни славянски ръкописи. Книгата представлява резултат от българо-американски проект в областта на медиевистиката. Проектът под заглавие „Репертоар на старобългарската литература и книжнина“ се разработва в Института за литература на БАН.

ИЗКУСТВО / FINE ARTS

БАТАЛОВА, Росица. Размисли и спомени за диригентското изкуство. С., Захари Стоянов, 2000. 160 с.
ISBN 954-739-127-5.

Авторката, дългогодишен диригент, споделя мислите си за това изкуство.

БИКС, Розалия. На опера в стара София. С., УИ Св. Климент Охридски и АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 242 с.
ISBN 954-07-0831-1.

Богато илюстрирано издание, което проследява историята на българското оперно изкуство от 1878 г. до 1944 г. Съкратен текст на италиански език.

ВЪЛЧИНОВА-ЧЕНДОВА, Елисавета. Градската традиционна инструментална практика и оркестровата култура в България (средата на XIX—края на XX век). С., Пони, 2000. 245 с.
ISBN 954-9058-7-3.

Изследването има монографичен характер и представя историята на градската традиционна инструментална практика от възникването ѝ в средата на XIX век до наши дни.

КАРАКАШЕВ, Владимир. Театърът — тайнство и реалност. Народен театър „Иван Вазов“—1944—2000. С., Христо Ботев, 2000. 566 с.
ISBN 954-445-739-9.

Проследена е половинвековната история на Народния театър „Иван Вазов“. Книгата представлява многопосочна полемика по въпросите на

театралното изкуство: сценични образи, постановки, тенденции и процеси.

МАРИНЧЕВСКА, Надежда. Българско анимационно кино 1915–1995. С., Колибри, 2001. 366 с.

ISBN 954-529-176-1.

Проследена е историята на българското анимационно кино, като се започне от първите анимационни опити в България и се стигне до днешното му състояние. Книгата съдържа и филмография на анимационните филми от 1937–2000г.

*МОНОГРАФИЧЕН албум Христо Стефанов. С., Христо Ботев, 2000. 280 с. Състав. Ружа Маринска и др.

Албумът е посветен на творчеството на Христо Стефанов – внесъл своя принос във всички основни жанрови насоки на съвременната ни живопис, но най-съществени са неговите постижения в сферата на фигуралната композиция и портрета, с които той стартира в художествения живот у нас в края на 50-те и началото на 60-те години.

МУСТАКОВА, Фео. Живот в света на балета. С., Лик, 2001. 70 с.

ISBN 954-607-387-3.

Автобиографичен разказ за живота и творчеството на именитата балерина.

ПРАШКОВ, Любен. Икони от България IX–XV век. Icons from Bulgaria 9th–15th century. С., Анжела, 2001. 80 с.

ISBN 954-500-0791.

На български и английски език.

Настоящият албум слага начало на поредицата „Българското изкуство през вековете“. Тя ще представи панорамата и съвременното състояние на изучаването на българското християнско изкуство – стенописи, икони, миниатюри, резба, църковна утвар в тяхната хронологична и художествена класификация.

ПРОСТРАНСТВОТО архитектура. Анализи и интерпретации в края на XX век. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 108 с.

ISBN 954-430-659-5.

Сборникът е посветен на 50-годишнината на Центъра по архитектурознание на БАН. В него са разгледани темите: църковната архитектура по българските земи (IV–VI в.); градоустройствената еволюция на

гр. Пловдив (XIX–XXв.); подходите при изследване на историята на архитектурната теория; българската архитектура през 50-те години; връзката на архитектурното произведение с околната среда; теорията на градското планиране през втората половина на XX век и българското градоустройство през 80-те години.

ПЪРВОМАЙСТОР Никола Фичев — творец от Възраждането. С.,

АРХ & АРТ, 2001. 300 с.

ISBN 954-8931-10-9.

В книгата са събрани докладите от научната конференция, посветена на 200-годишнината от рождението на уста Колю Фичето (1800–1881) — българския гений в архитектурата. Богато илюстрирана с цветни и черно-бели снимки и чертежи, част от които се публикуват за първи път.

Резюмета на английски и френски език.

РОДЪТ Митови в българското изобразително изкуство. С., Национална художествена галерия, 2001. 224 с.

ISBN 954-90914-1-4.

Състав. Бистра Рангелова

Изданието съпътства изложбата (юли–август 2001), посветена на същата тема. Централно място е отделено на големия художник Антон Митов, както и на неговите родственици, дали своя принос за българската култура. Илюстрирано е с черно-бели и цветни репродукции.

РОШКОВСКА, Анна. Европейски влияния в българското изкуство. С., Графика 19, 2000. 93 с.

ISBN 954-9764-04-4.

Изследване на сравнителното изкуствознание, в което за първи път са съпоставени развитието на официалната култура на Османска Турция и Българското възрожденско изкуство. Направен е опит българската възрожденска художествена култура да бъде категорично представена като европейско явление, независимо от изказните ѝ форми, обусловени от петвековното робство.

СТЕФАНОВ, Христо. Срещи. Meetings. С., Христо Ботев, 2001. 192 с.

ISBN 954-445-7801.

Албумът съдържа 46 рисунки с перо и 46 есета с перо.

Илюстрациите са черно-бели.

РЕЧНИЦИ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК DICTIONARIES IN BULGARIAN LANGUAGE

ИВАНОВА-МИРЧЕВА, Дора и Ангел Давидов. **Малък речник на старобългарския език**. Велико Търново, Слово, 2001. 496 с.
ISBN 954-439-691-8.

Съдържа теоретична част, речник и приложения.
Поредица „Учебен полилексикон“.

КРЪСТЕВА, Весела. **Речник на турските думи в съвременния български печат**. С., Лаков-ПРЕС, 2000. 127 с.
ISBN 954-483-049-9.

В речника са включени българското и турското значение на турцизмите, граматическата им характеристика и стилистичната им стойност в българския език, етимологични бележки и илюстративен материал от страниците на съвременния печат.

ТОДОРОВА, Елена и Рада Панчовска. **Честотен речник на българската публицистика (1944–1989)**. С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 487 с.
ISBN 954-430-654-4.

Речникът е съставен върху основата на половинмилионна текстова извадка, извлечена от страниците на централните български ежедневници от 60-те и 70-те години. Той се състои от три части: пълен словоформен Алфавитен списък с данни за честотите, средната аритметична и средното квадратично отклонение (s); Рангов списък на лексемите с честота ≥ 10 ; пълен словоформен Обратен честотен речник по части на речта. Трите части на речника представят материал за обобщителна лингвостатистическа работа, очертаваща точно употребата на лексиката, словообразователните типове и морфологичните категории в текстовете на едно десетилетие, а в голяма степен и общите тенденции, характерни за езика на вестниците от 1944 до 1989 г.

ШАПКАРЕВ, Кузман А. **Градиво за български речник**. С., АУРА, 2001. 381 с.
ISBN 954-9776-04-02.

Състои се от три дяла: „Общи български думи“, „Български географически названия на разни местности в Македония“, „Чужди думи, употребявани в българския език“. „Градиво за български речник“ от Кузман Шапкарев е първият български енциклопедичен и тълковен речник, съставен във време, когато ползването на родния език е средство за отстояване на националното достойнство, за доказване на българската народност пред европейските държави и правото ѝ да съществува като самостоятелна нация.

НАУЧНА ПЕРИОДИКА

PERIODICALS

Археологически весту / Archaeological Novelties. ISSN 1311-2201.

2000, № 2: **Николова, Л.** Праисторически женски фигурки от Горноострямската долина (I), 3—8; **Кузманов, М.** Две катарамии от ранножелязната епоха от фонда на Врачанския музей, 9—12; **Димитров, Д.** Нов тип псевдоавтономна монета с името на град Филипопол, 13—15; **Агре, Д.** Теракотова играчка от могила край град Ябланица, 16—18; **Парушев, В.** Медальон на Гордиан III от Одесос, 19—21; **Томова, Б.** Пропуски за атлетически състезания, 22—24; **Динчев, В.** Нов подход за решаване на проблема с определянето ръста на изкопаемите кучета, 25—27; **Тотев, К. и Е. Дерменджиев.** Новооткрити галерии на църквата „Св. 40 мъченици“ във Велико Търново, 28—33; **Косева, Д. и Е. Дерменджиев.** Реконструкция на стенописния календар от църквата „Св. 40 мъченици“ във Велико Търново, 34—38; **Пенчев, Вл.** Находка с медни скифати на цар Иван-Асен II от крепостта Просек в Македония, 39—42; **Петрунова, Б.** Теренни обхождания в Знеполе, 43—48.

Археология. БАН, Археологически институт и музей. Гл. ред. ст.н.с. I ст. Димитър Овчаров. ISSN 0324-1203.

2000, № 3—4: **Бонев, А.** Датировка на златното съкровище от Вълчитрън (шестнадесет години по-късно), 1—4; **Ждраков, З. и А. Делева.** Към интерпретацията на шлем-маска №1 от Ашман (Беркасово), 5—15; **Георгиев, П.** Селищна структура на Абоба-Плиска, 16—30; **Кънчева-Русева, Т.** Гробове от бронзовата епоха в праисторическо селище в Нова Загора, 31—34; **Агре, Д. и Д. Дичев.** Гроб на тракийски войн от римската епоха в долината на река Вит, 35—48; **Марков, Н.** Раннохристиянски реликварий от с. Хърлец, Врачанско, 49—52; **Овчаров, Д.** Нови наблюдения върху прабългарското шаманство, 53—56; **Витлянов, С.** „Дървото на живота“ върху бронзов съд от Велики Преслав, 57—61; **Дончева, С.** Принципи на композиционната постановка на църквата „Св. Георги“ в Горни

Козяк (Брегалница), 62—68; **Дерменджиев, Е.** Към фортификацията на главния вход на средновековната крепост върху хълма Царевец във Велико Търново, 69—78; **Овчаров, Н.** Средновековните надписи и рисунки графити в Търновската църква „Св. св. Петър и Павел“, 79—83; **Плетньов, В.** Хигиенни съдове от XVI — началото на XIX в. от Варна, 84—90.

2001, № 1—2: Николов, В. Неолитни двуетажни къщи в Тракия, 1—12; **Петрова, С.** Фигурални капители с орел от Мизия и Тракия, 13—19; **Станев, К. и З. Ждраков.** POLLA TAETH TOU PATRIARCOU (за една акламация от сердикийската църква „Св. София“), 20—39; **Тотев, К.** Царската църква „Св. 40 мъченици“ и манастирът Великата лавра в Търновград (Резултати от последните археологически разкопки), 30—44; **Чонгарска, М.** Нови наблюдения върху червенофигурните арибаловидни лекити от некропола на Апология. Колекция от НАМ, 45—47; **Атанасова, Е.** Апликация за конска амуниция с изображения на Херакъл от съкровището от Кралево, 48—51; **Агре, Д.** Ями и олтари в тракийските могили от Етрополско (V—IV в. пр. Хр.), 52—60; **Бояджиев, С.** Архитектурният образ и предназначението на късноантичната сграда под „Кореком“ в София, 70—78; **Щерева, И. и М. Радева.** Колективна находка от ранновизантийски оръдия на труда от Сливен, 79—84; **Инкова, М.** Три накрайника с прорези или към въпроса за „скитащите орнаменти“ в старобългарската металопластика, 88—96; **Овчаров, Д.** Укреплението до църквата „Св. Четиридесет мъченици“ във Велико Търново, 97—102; **Чокоев, И.** Текстилни материали от епископска гробница, открита в църквата „Св. Йоан Продром“ в град Кърджали, 103—116; **Георгиев, П.** Кръстовидната постройка и манастирът „Тузлалъка“ край столицата Преслав, 117—124.

Българска етнология. БАН, Етнографски институт с музей. Гл. ред. ISSN 1310-5213.

2000, № 4: Добрева, Д. Времеви ритми и употреба на времето в трудовото всекидневие на социалистическото село. Примерът на едно планинско село, 17—34; **Пейчева, Л. и В. Димов.** По българската следа в WORLD MUSIC (Музикалният колаж като феномен на етничното в срещата на локално и глобално), 35—50; **Ганева, Р.** Традиционните прически, забраждания и украси за глава на българката като социален знак, 51—71; **Иванова, Е.** Родопите

като път и граница, 72—80; **Симеонова, Г.** Представлението в архитектурно усвоеното пространство на града до появата на сградата „театър“, 81—96; **Колева, С.** Обичаи и поверия, свързани с водоизточници (по материали от Варненско), 97—103; **Патрашков, В.** Русалийският обред „Калуш“ в село Златия, област Монтана, 104—108.

2001, № 1: Кръстева-Благоева, Е. Българите и „Макдоналдс“ — антропологически аспекти, 26—37; **Филевска, Б.** Морски риболов и рибарство по днешното Южно българско Черноморие в края на XIX — нач. на XX в., 38—55; **Начева, Н.** Музейната реклама в Испания — с поглед към две различни социокултурни ситуации, 61—74; **Граматииков, Г.** Църковни данъци, налози и такси в Хасковската църковна община (1870—1896), 75—86; **Сечков, Р.** Взаимопомощ у ромите в съвременна България, 87—93.

2001, № 2: Беновска-Събкова, М. Статусни роли, власт и ценности в семейството, 7—25; **Лулева, А.** Образи на половете в българското село през XX в. — между традиционното и модерното, 26—39; **Иванова, Р.** Кумството като символично родство в наши дни, 66—78; **Гребенарова, С.** Семейният и роднински конфликт в наши дни, 79—100; **Минчева, Е.** „Събраха се...живеят заедно....“ (аспекти на семейството и брачността), 101—125; **Кръстева-Благоева, Е.** За имената и преименуванията на българските мюсюлмани (1912—2000), 126—148; **Филипова-Кюркчиева, И.** Родствена мрежа и солидарност при българите мюсюлмани от Тетевенско, 149—179.

Български език. БАН, Институт за български език. Гл. ред. чл. -кор. проф. В. Станков. ISSN 0005—4283.

1997/1998, № 6: Риков, Г. Деветдесет години от рождението на академик Владимир И. Георгиев, 1—5; **Бояджиев, Д.** Академик Владимир Георгиев като класически филолог, 6—9; **Цибранска, М.** Словосъчетанията като средство за номинация в първия старобългарски Номоканон, 10—19; **Мирчева, Е.** Езикови особености на една късна новобългарска преработка на Протооевангелието на Яков, 20—28; **Иванова, М.** Прояви на езикова асиметрия при изразяване на минали събития в полски и български език (с оглед на категорията плюсквамперфект), 29—41; **Осенова, П.** За субституционната функция на неопределителните местоимения в синтагматичен план, 42—49; **Тодоров, Т.** Произход на думата *Наян* от поемата на Кирил Христов „Чеда на Балкана“, с. 50; **Дейкова, Х.** Към етимологията на диа-

лектните думи *мутало*(*мутъло*), *мутим*, *мутка*, *муткам*, с. 51; **Русинов, Р.** Личното име *Косара*, с. 52; **Григорова, Б.** Как носителите на българския език оценяват думите като чужди или като родни?, 53—57; **Илиева, К.** Експериментална проверка на едно българско анафорично правило, 58—60; **Коева, Св.** Малки изречения, 61—65; **Павлова, С.** „Всъщност нещата са прости, само че трябва кураж“, 66—69; **Донев, Д.** Обикновен скоропис, 70—75; **Станков, В.** Евро: проблеми с адаптацията на новата дума в българския език, 76; **Русинов, Р.** Двусмислени изрази поради словореда, 77—78.

1999/2000 № 1: **Мирчева, Е.** Към въпроса за старобългарската традиция в изграждането на новобългарския книжовен език (Неофит Рилски), 1—12; **Атанасов, Д.** Семантико-синтагматични модели на субстантивните основи като цялостна морфо-семантична формация, 13—19; **Милчева, Б.** Отстъпителното отношение в съвременния български книжовен език, 20—32; **Филкова, П.** За праславянския, прабългарския, старобългарския, църковнославянския и руския слой в българския етимологичен речник, 33—40; **Дейкова, Х.** Относно етимологизуването на една омонимна двойка в „Български етимологичен речник“ *мърляк¹* и *мърляк²*, 44—45; **Пернишка, Е.** Някои нови аспекти в ономастичната теория, 49—51; **Михайлова, Д.** Проблеми на ономастичната етимология, 52—53; **Гайдарова-Георгиева, Е.** Вътрешноградските имена в София в периода XVII—XIX век, 54—56; **Бечева, Н.** Наблюдения върху водните имена в България (По материали от българския топонимен речник), 59—63; **Колева-Златева, Ж.** За произхода на някои редуktivни алофони в изговорната практика на българските електронни медии, 71—75;* **Тончева, Хр.** Неописани диалектни думи в един северозападен български говор (Из лексиката на с. Долно Белотинци, Монтанско), 76—77; **Ковачев, Н.** Отново за появата и разпространението на името *Албена*, 78—79; **Русков, М.** Зависимост на хипотактичните структури от времето на действието, 80—83; **Коева, Св.** Правилата за пренасяне на думите на нов ред, 84—85; **Русинов, Р.** За два глагола — *купоняс/в/ам* и *митингувам.*, 86—87.

---

*Първите седем статии са доклади, изнесени на Международния научен симпозиум по проблемите на етимологията, на общото, индоевропейското, балканското и славянското езикознание (21-22 октомври 1998 г., Баня).

1999/2000 № 2: Динева, А. Валентности и семантични роли при изразяването на емоции, 1—25; Стаменов, М. Семантични измерения на лексиката във вестника, 26—42; Меракова, Е. Локална диалектна фразеология на фона на общобългарски и славянски фразеологичен материал, 43—47; Тодоров, Т. Произход на диалектната българска дума *Върне* „вали“, 48—49; Кондов, В. Едно интересно явление в езика на българите от Бесарабия (като резултат на морфологична интерференция между български и руски), 50—54; Русинов, Р. Личното име *Евгения*, 55; Русинов, Р. Фонетична интерференция като проява на диглосия, 56—60; Дапчева, Й. Семантични отношения на прилагателните за интелектуални способности, 61—65; Дошков, П. ТГ — синтаксис, Теория на свързване и клитики (ГО), 66—75; Йосифова, Р. По въпроса за синтактичните особености на книжно-разговорната реч, 81—83; Ковачев, Н. Именници на личните имена в България — нужда от нов Именник, 84—87; Рашева, Ц., Г. Семерджиев, К. Георгиева. Полисемантичната функция на патронима Испания в творчеството на Д. Димов с оглед на „Осъдени души“ и „Почивка в Арко Ирис“, 88—92; Христозова, Г. Ятов преглас (променливо Я), 92—94; Русинов, Р. Прилагателното име *Дълбинен*, 95.

Български език и литература. Министерство на образованието и науката. Гл. ред. Ели Трайкова. ISSN 0323-9519.

2001, № 2—3: Берковска, Л. Дебеляновият модернистичен проект за човека и света, 19—36; Славейкова, Д. Видимо и невидимо в разказа на Светослав Минков „Дамата с рентгеновите очи“, 37—44; Крумова, Н. „Сглобяването“ на един разказ за „модерните времена“, 45—51; Тивидошева, В. За Лилив и три от неговите условни знаци, 52—55; Тодорова, К. Гледните точки във Вапцаровата „Песен за човека“, 56—59; Стоянова, Е. „Нежната спирала“ на Йордан Радичков — вариант за прочит в 8 клас, 60—69; Пенчев, В. За любовта и езика — Радичковата новела „Козил“, 70—79; Гутаранова, И. Неологизмите на Йордан Радичков в книгата му „Пупаво време“, 80—81; Игнатов, В. Личните имена и прозвища в „Старопланински легенди“, 82—94; Стоянов, Кр. Антропони и художествено време в романа на Димитър Талев „Железният светилник“, 95—99.

Български музикални хроники. ISSN 1311-1612

2001, № 1: Налетова, В. Камерни музиканти и форми на камерно изпълнителство в България през 20-те и 30-те години на XX в., 5—17; Овчаров, Н. Музикални паметници, 18—28; Апостолова, М. Панчо Владигеров и Андрей Стоянов, 29—36; Гаджев, В. И. Зарисовки за портрет на българския джаз през 90-те години, 37—48.

Български фолклор. БАН, Институт за фолклор. Гл. ред. Тодор Ив. Живков. ISSN 0323-9861.

2000, № 2: Коцева, Й. Религиозните разкази на селото край манастира, 4 ; Георгиева, А. Вярата в разкази (По материали от Бачково и Бачковския манастир), 15—25; Баева, В. „Златната ябълка“ в Горни Воден — измеренията на празника, 26—36; Петкова, С. Свръхестественото — преживелица и разказ, 37—49; Бояджиева, Ст. „Ние сме гости на тази земя, на тоя свят, белия...“ (Образи на смъртта и отвъдното), 50—62; Алексиев, Б. Кадемли баба султан — легендата за пастира светец, 63—71; Миков, Л. Гробницата (тюрбето) на Отман баба в с. Текето, Хасковско, 71—79; Куманов, Г. Представи и образи за ислямизацията в Чепинския район, 80—88; Ганева-Райчева, В. Наследство и модерност в България, 88—97;

2000, № 3: Михайлова, К. За съдържанието на термина *битово/фолклорно християнство* в славянската фолклористика, 3—16; Иванов, П. и В. Измирлиева. *Жив светец* в българската фолклорна космология (Опит за (ре)конструкция), 43—52; Малчев, Р. Фолклор и православно християнство (По наблюдения върху културното пространство на Рилския манастир), 52—63; Баева, В. Знамението в контекста на личните разкази за чудеса, 63—72; Петров, П. Между християнство и социализъм — синкретични тенденции в ритуалната култура, 72—83; Радойнова, Д. Сурова жертва на Света Богородица в с. Българи, Странджанско, 83—89.

Българско музикознание. / Bulgarian Musicology. БАН, Институт за изкуствознание. Гл. ред. Димитър Христов. ISSN 0204-823X.

2001, № 1: Ценова, М. Хорови и музикално-сценични традиции в културата на Пловдив: взаимни връзки и влияния (средата на XIX — края на XX в.), 3—28; Томова, Е. На фестивал като на фестивал,

29—45; **Кушлева, А.** Народната песен и вокализацията, 46—71; **Божова, Н.** Италианският репертоар на Петър Райчев в годините между двете световни войни, 72—88; **Конов, Я. В. А.** Моцарт — практически елементи на генералбаса, 89—100; **Делчев, К.** Една австрийска барокова емблема, 101—104.

2001, № 2: Кавалджиев, Л. Третата вълна и популярната музика (четири когнитивни модела за развитието на музикалната култура), 19—45; **Леви, К.** Игра с повторението: за креативното в популярната музика/култура, 55—66; **Стателова, Р.** Ромско участие в продуцирането на локална популярна музика в България днес: етномузикологичният подход, 67—72; **Драганова, Р.** МРЗ или за променящите се нагласи на музикалното правене и слушане (един неспецифичен пример), 111—117; **Вълчинова-Чендова, Е.** Трудността да не бъдеш самия себе си (сценични и репетоарни превъплъщения на сватбарските оркестри и балканската традиционна инструментална практика), 118—127; **Пейчева, Л.** Семена от България в полето на world music, 128—137; **Димов, В.** За музикалния колаж като подход в world music, 138—147; **Лозанов, Г.** Влияние на популярната музика върху езика на медиите, 174—180; **Гайтанджиев, Г.** От тривиално към оригинално: синтезът в практиката на Ку-Ку Бенд, 202—205.

2001, № 3: Тончева, Е. Исон-практиката в църковната музика на източноправославния Балкански регион: Идеята за многогласие, 3—13; **Ценова, М.** Хорови и сценични прояви в музикалното минало на Плевен, 14—33; **Лалова, К.** Някои наблюдения върху игровото в музикалния театър на XX век, 35—46; **Чокоева, Б.** Полифонични характеристики в клавирните тоcati на П. Владигеров, Д. Ненов, Дим. Христов и В. Казанджиев, 47—58; **Ангелов, Ст.** Камерните жанрове в творчеството на Боян Икономов (1900—1973), 59—75; **Стайнов, Ст.** Фондация „Петко Груев Стайнов“ на две години, 76—85; **Павлович, П.** Новооткрити музикални произведения на Петко Стайнов, 86—89; **Петров, П.** Характерният танц като мост между народния и класическия танц, 90—110.

Годишник на Софийския университет Св. Климент Охридски. Факултет по класически и нови филологии. Гл. ред. доц.к.ф.н. Александър Шурбанов. ISSN 0204-9600.

2001, 88, № 1, Езикознание: Аспарухов А. Метафора, символ и сцена „Спасяването“, 5—30; **Boteva, S.** La notion de passivité et son

étendue. Etude contrastive français-bulgare. Première partie, 31—100; **Павлова, Г.** Тема—рема и разбираемост на специализирани типове текстове, 101—183.

Известия. Исторически музей, Ловеч. / Mitteilungen des Historischen muzeum, Lovetsch. Red. Иван Лалев. ISSN 1310-8700.

2000, 5: **Христов, М.** Къснохалколитна керамика от Ловешката крепост, 5—15; **Гешераклиев, Р.** Колективни находки, съдържащи бронзови монети на градски управи II—III век, намерени в Северна България, 16—108; **Райков, Р.** Ловчанският учителски събор от 1874 година; **Тончев, Т.** Боят за Ловеч на 5 юли 1877 г., 116—189; **Кузманова, К.** Серафим Венов и родът Серафимови, 190—201; **Лалев, И.** Връзките на Екзарх Йосиф I с д-р Васил Караконовски през 80-те години на XIX век, 202—207; **Ангелова, С.** Християнски сюжети върху накити и съдове от фонда на отдел „Етнография“, Исторически музей — Ловеч, 207—222; **Маринчева, А.** Постелъчни тъкани от фонда на отдел „Етнография“ при Исторически музей — Ловеч, 223—234; **Ечков, Пл.** Покровителят на занаятчиите, 235—244; **Мяшков, Пл.** Участието на 34-ти пехотен троянски полк в боевете при Дойран — 1916/1917, 245—268; **Георгиева, Е.** Представи на змея във фолклора в Ловешко, 269—277; **Василев, Г.** Масовата песен като агитационно-пропагандно средство в Ловешката околия в периода 1944—1950, 278—283.

Известия. Национален исторически музей, София. ISSN 1311-5219.

2000, 12. **Христов, И.** Новооткрито тракийско скално светилище в централна Стара планина, 9—13; **Прокопов, И.** Бележки върху тасоските тетрадрахми в съкровището от с. Осиково, Търговищко (IGCH), 14—23; **Писарова, В.** Параден наколенник от римско защитно въоръжение, 24—30; **Савчева, Е.** Християнска естетическа проблематика, 31—42; **Марков, Н.** Един интересен християнски амулет от VI—VII век, 43—46; **Пенчев, В.** Колективна находка с медни византийски анонимни монети от XI в., намерена край село Трояново, Бургаско, 47—57; **Овчаров, Н. и Хр. Андреев.** Надписи върху стенописния фрагмент с ктиторска композиция от пещерната църква „Св. Марина“, 58—62; **Матакиева-Лилкова, Л.** Църковни стенописи от Националния исторически музей, 63—74; **Йосифова, М.** За един малко познат тип средновековни обеци и наушници (XIII—XV в.),

75—84; **Марков, Н.** Административен и социално-правен статут на рударите и металурзите на желязото по българските земи през XIII—XIX в., 85—90; **Райчевска, Ц.** Османски документи за католическата църква в Бургас, 91—101; **Сефтерски, Р.** Християнски символи в стари български килими от XVIII—XIX век — лозата, гроздът и паунът, 102—110; **Керелезова, В.** Котленски килими с надписи във фонда на Националния исторически музей, 129—136; **Станчева, Т.** Обредните хлябове в празниците на с. Лесидрен, Ловешко, 137—140; **Мильов, С.** Още нещо за дървените брави, 141—145; **Кьосева, Ц. и З. Палигарова.** Владимир Сис и България, 146—155; **Каменов, П.** Етническият проблем на Австро-Унгария — фактор за политическите кризи на Балканите 1875—1905 г., 156—183; **Кочанков, Н.** Хърватският национален въпрос между двете световни войни (1919—1939), 184—200; **Великова, В.** Два уникални герба от края на XIX век, 201—204; **Задгорска, В.** Книгата на Военното на Негово Височество училище сред експонатите на НИМ, 204—210; **Керелезова, В.** Тепавицата и валявицата в село Ваксево, Кюстендилско, 211—217.

История. Гл. ред. проф. Георги Бакалов. ISSN 0861-3710.

2001, № 1: **Гагова, К.** Ана Комнина срещу кръстоносците, 1—9; **Манолова-Николова, Н.** Нишавските владици през XIX век, 10—12; **Велева, М.** За обществено-политическата дейност на Григор Начович. Гр. Начович при Временното руско управление (1877—1878), 13—21; **Зеленгора, Г.** Опит за установяване на броя и имената на диарбекирските заточеници, 22—31; **Петров, Б.** Окупираните балкански страни — между съпротива и гражданска война, 32-37;

*Исторически преглед. БАН, Институт по история.
Гл. ред. Г. Марков. ISSN 0323-9748.*

2000, № 5—6: **Вечева, Ек.** Европа, Балканите и българите (XV—XVII в.). Някои историографски проблеми, 3—4; **Маждракова-Чавдарова, О.** Задграничното представителство на нацията — алтернатива за българите през Възраждането (до Парижкия мирен договор 1856), 22—55; **Марков, Г.** България, „балканизацията“ и Европа, 56—71; **Баева, И.** Европейско и неевропейско в източноевропейския социализъм. Българският случай, 72—90; **Цветков, П. С.** Балканите и европейската цивилизация, 91—98; **Янева, Св.** Пътища на индустрализацията: протоиндустриите в Европа и в българските

земи (XVIII—XIXв.), 99—119; **Никова, Г.** Разделянето на европейското стопанство и България, 120—147; **Марчева, Ил.** Българският път към Европа през втората половина на XX в. Социално-икономически щрихи, 148—168; **Божинов, Пл.** Архимандрит Методий Кусев и защитата на българската национална кауза пред Европа през 1876 г., 169—192; **Танчев, Ив.** Българи в европейски военноучебни заведения (1878—1912), 193—204; **Христова, Н.** Власт и интелигенция. Българската 1968 г., 205—225; **Стоянова, В.** Българският малцинствено-териториален проблем през Втората световна война в контекста на общоевропейските процеси, 252—269; **Нягулов, Б.** Европейската защита на малцинствата и България — съвременни аспекти, 270—296; **Вачков, Д.** Идеи в българското общество за федеративно изграждане на Европа и света (1916—1919), 297—317; **Танкова, В.** Свободните българи в изгнание и движението за обединена Европа, 318—337.

2001, № 1—2: **Георгиев, П.** Коронацията на Симеон през 913 г., 3—20; **Златев, Л.** България в европейското стопанство (1945—1949), 61—80; **Мигев, В.** Българските писатели и началото на „размразяването“ на сталинския модел на социализма в България (1953—1956), 81—104; **Вълканов, В.** Народният морски съюз в България (1945—1947), 81—104; **Игнатов, В.** Бойчо войвода, 118—128; **Величков, А.** Рубин Хенри Маркам и България, 129—162; **Гергова, В.** Щрихи от историята на Видин, 190—206; **Запрянова, А.** Генеалогия за нас, за обществото, 207—236; **Антонов, С.** Хералдическото отражение на отвъддунавска България, 237—249.

Литературна мисъл. БАН, Институт за литература. Гл. ред. Радосвет Коларов. ISSN 0324-0495.

2000, № 1: **Ковачев, О.** Четенето в епохата на медии, компютри и Интернет, 5—7; **Кьосев, А.** Виртуални общности срещу въображаеми общности. Празници. Четене. Бъбрене, 8—29; **Ковачев, О.** Готицизиране на електронната паяжина, 30—40; **Аретов, Н.** Идентичност и другост. Да мислим Другото, 71—72; **Тодорова, О.** Между стереотипа и действителността: Евреите в българската словесност от началото на XIX век до Освобождението, 73—90; **Займова, Р.** Образът на „турчина“ — между Ренесанса и Просвещението, 91—95; **Павлов, И.** Хранителната норма през Възраждането, 96—112; **Йорданова, Ю.** Rhapsody in Blue: Българският литературен проект на Америка,

113—120; **Крушева, К.** Европа и европейците в публицистиката и писмата на Гео Милев, 141—158; **Нанков, Н.** За квадратурата на кръга: мотивът „nevermore“ на По и българският литературен (не)модернизъм, 159—196; **Филипова, Ф.** Пародирайки стила: нехудожественият дискурс и „Пътешествията на Гъливър“, 197—208.

Македонски преглед / Macedonian Review. Македонски научен институт. Гл. ред. Проф дин. Димитър Гоцев. ISSN 0861-2277

2000, № 3: **Галчин, П.** Документалното наследство, творчеството и животът на Н. Й. Вапцаров — свидетелство за горещото му българско родолюбие, 5—42; **Темелски, Хр.** Залезът на Българската екзархия и Македонската православна църква, 43—74; **Попов, Ж., М. Томич и Ш. Годорожда.** Румънският периодичен печат за Илинденско-Преображенското въстание през 1903 г., 75—97; **Дуриданов, И.** Руската македонистка Р. П. Усикова продължава да заблуждава научния свят, 95—108; **Бело, Д.** За лексикалните балканизми от турски произход в българския и в албанския език, 109—116; **Чилингиров, А.** Едно строително ателие от югозападната част на Балканския полуостров през първата трета на XIX век, 117—126; **Китанов, Ал. и Г. Георгиев.** Документи от личния архив на Никола Спасов Малешевски за дейността му във връзка с четническата акция от 1895 г., 127—136; **Джонев, А.** Документи за българските железопътни проекти към Македония преди Балканската война 1912—1913 г., 137—152.

2000, № 4: **Трайков, В.** Георги Стойков Раковски и Македония, 5—24; **Хаджиниколова, Е.** Петко Р. Славейков, в. „Шутош“ и македонската дружина в Цариград (1873—1875г.), 25—50; **Георгиев, Г.** Отражението на кризата в отношенията между Вътрешната македоно-одринска революционна организация и Върховният македоно-одрински комитет в Дупнишко (1900—1903 г.), 51—66; **Чолева-Димитрова, А.** Имената на селища, включени към български околии до 1919 г. и по Ньойския договор останали извън нашата граница, 67—90; **Янчева, И.** Авторски ликове на майстори дърворезбари от Дебърската школа, 91—102; **Билярски, Ч.** Из българския възрожденски печат от 70-те години на XIX в., 103—120; **Чилингиров, А.** Нови данни за строежа на съборната черква в Зографския манастир, 121—138; **Обрешкова, С. и Ц. Обрешкова.** Софрониевият „Не-

делник“ в Македония, 139—142; Тренчев, Г. Ценна семейна реликва, 143—146.

2001, № 1: Кочев, Ив. Речникът на Н. Геров и скопската лексикална норма, 15—22; **Тюлеков, Д.** Дейността на македонската парламентарна група в XXII—XXIII обикновено Народно събрание (1927—1934 г.), 23—44; **Василева, Л.** Хетероними със значение кълвач в българските говори в Македония, 61—68;

Минало / Minalo. Гл. ред. Любомир Юруков. ISSN 1310-3415.

2000, № 3: Стаменов, С. Теренни проучвания на праисторически обекти от Поповска и Опаченска община, 5—11; **Кънев, К.** Родопският кремък в живота на древнотракийския град Евмолпия, 12—17; **Григоров, В.** Археоастрономически изследвания на средновековни археологически паметници в България, 18—24; **Пенчев, Вл.** Малка колективна находка с анонимни византийски фолиси от клас D, намерена при археологически разкопки в Силистра, 25—26; **Пенчев, Вл.** Три монети на деспот Добротица, намерени в Созопол, 27—28; **Грозева, М.** Желепите, фактор за стопанското развитие на българските земи през XV век, 29—42; **Робев, Н.** Османотурски документ за монетната циркулация в град Солун през 1799 година, 43—48; **Георгиева, Б.** Село Добърско — бъдеще в миналото, 49—55; **Георгиева, С.** Иван Вазов срещу Никола Габровски, 56—58; **Василева, С.** Съюз на дружествата на художниците в България — образуване, организационна структура и дейност (1931—1939), 59—74;

2001, № 1: Кисъов, К. и М. Маджаров. Новооткрит римски път в Средните Родопи, 5—11; **Стойчева, Ст.** Сердикийското разрушение на идолите от 330 г., 11—15; **Витлянов, С.** За символиката на една кръстовидна композиция върху керамичен съд от Велики Преслав, 16—20; **Йорданов, Ст.** Прояви на сакрална защита в средновековния град Червен, 21—28; **Чурешки, М.** Българо-византийски генеалогични корени в кипърската история през XII—XV век (кипърски кралици с български произход и тяхната генеалогия), 29—45; **Маркова, М.** Майчината кърма като първа храна, 46—54; **Илинкина-Гетова, В.** Икона на свети Мина, везана от Баба Неделя Петкова, 55—57; **Прешленова, Р.** Европейският дискурс в българската икономика от Берлинския конгрес до Първата световна война, 58—63; **Георгиев, В.** Началото на масонския периодичен печат в България: списание „Зидарски вести“, 64—75; **Ангелов, В.** За ролята и

мястото на мартенския пленум на ЦК на БКП от 1963 г. за формиране и провеждане на българската политика по македонския въпрос, 76—91; **Готовска-Хенце, Т.** „И брат брата не позна“ — комунисти и социалдемократи по време на Пражката пролет, 92—99.

2001, № 2: Пенчев, Вл. Две имитации на византийски фолиси от XI в., намерени при археологическите разкопки в Силистра, 17—18; **Йончева, З.** Династическите бракове и наследството на Неманичите (кр. на XIV—XV в.), 19—33; **Радева, В.** Още за възрожденските спомоществатели, 37—43; **Бонева, В.** Пловдивският 20 декември 1859 г., 44—48; **Ковачева-Костадинова, В.** „Езикът“ на вещите за българското „чудо“ между XIX—XX век, 49—63; **Вълканов, В.** Българската флотска мисия в Украйна и Южна Русия през 1918 г., 64—73; **Иванова, Е.** Лозарство и винопроизводство в Старозагорско (средата на XIX—40-те години на XX век), 74—80;

Музикални хоризонти. Съюз на българските музикални и танцови дейци. Гл. ред. Юлиян Куюмджиев. ISSN 1310-0076.

2001, № 3: Боянов, Б. Музикалният профсъюз вчера и днес. Кратка история и спомени, 4—8; **Коцева, З., Н Дюлгерев и Д. Димитров.** Юбилейни концерти на СБМТД, с. 10; **Шиваров, М.** Българската премиера на цигулковия концерт на Корнголд, с. 14; **Гатев, Б.** ОФД — Бургас: с надежда за бъдещето, 15—16; **Илиева, Л.** За някои аспекти на началното вокално обучение, 32—34; **Гачев, Е. и К. Тельнова.** Симфоничният оркестър на БНР — минало, настояще и бъдеще, 35—37.

Проблеми на изкуствата / Art Studies Quarterly. БАН, Институт за изкуствознание. Гл. ред. проф. Елка Бакалова. ISSN 0032-9371.

2001, № 1: Прашков, Л. Нови открития в декорацията на средновековната църква „Св. Архангел Михаил“ в град Рила, 3—8; **Пенкова, Б.** Образът на св. Патаций в новооткритите стенописи от XII в. в гробницата в град Рила, 9—12; **Соколова, Д.** Рисунките на Доспевски — между Средновековието и Новото време, 23—36; **Мутафов, Е.** Имало ли е ерминии във Византия?, 37—42; **Миков, Л.** Текето на Акъзълъ баба в с. Оброчище, Балчишко — култова архитектура, 43—50; **Бошев, Н.** Паметникът на Васил Левски в Пловдив — хроника

на едно трудно осъществяване, 51—56; **Иванова, М.** Съвременните български графити-знаци, 57—59.

2001, № 2: **Стефанов, В.** Преход и промяна през 60-те, 3—9; **Дечева, В.** Към понятието *политически театър*, 10—16; **Попилиев, Р.** Българската комедия в балканската контактна зона на комичното, 17—23; **Спасова-Дикова, Й.** Театралната иконография и актьорският образ, 24—36; **Йорданов, Н.** Българската възрожденска драма — един прочит с оглед на паратекстуалните ѝ елементи, 37—45; **Владова, Е.** Накъде сочи хоризонтът? 46—48; **Рокоманов, В.** Еврипид като сценограф, 49—55.

Старобългаристика / Palaeobulgarica. БАН, Кирило-Методиевски научен център. Гл. ред. ст.н.с. Светлина Николова ISSN 0204-4021.

2000, № 4: **Славова, Т.** Славянският превод на коментарите на Теодорит Кирски върху Петокнижието, 7—18; **Тотев, К.** За иконографията на анонимните печати на цар Симеон (893—927), 35—52; **Ждраков, З. и А. Делева.** Към интерпретацията на съкровището от Надъ Сент Миклош — датиране на два таса (№9 и 10) с гръцки текст, 53—73; **Овчаров, Н.** Надписите-графити от XIV в. в църквата „Св. Георги“ при с. Горни Козяк, Щипско, 74—83; **Дерменджиев, Е. и Д. Косева.** Графични рисунки върху стенописния календар от притвора на търновската църква „Св. 40 мъченици“, 84—96.

2001, № 1: **Дограмаджиева, Е.** Синаксарните четива в ранните славянски евангелски ръкописи, 3—40; **Иванова, М.** Типове наслови в преписваческата традиция на Житието на Константин-Кирил, 41—52; **Pavlikianov, С.** The Slavic Lingual Presence in the Athonite Capital of Karyai (the Slavic Manuscripts of the Ptotaton Library), 77—111; **Славова, Т.** Старобългарският превод на книгите от Стария завет — едно ново начало, 112—116; **Коцева, Е.** Извори за църковната политика през IX в., 117—122.

Съпоставително езикознание / Сопосавительное языкознание / Contrastive Linguistics. Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Зам.-гл. ред. Павел Петков. ISSN 0204-8701.

2000, № 2: **Алексова, В.** Първото посещение на младоженката в бащиния дом. Названия на обряда в българския и румънския език,

33—61; **Костадинова, М.** Лексикално-семантични подстъпи към другостта (българо-чешки успоредици), 86—88; **Данчева, М.** За същността на граматичната категория лице на глагола (с оглед на древните индоевропейски езици), 89—105; **Попов, Д. и В. Попова.** Езикова компетенция като лингвистично понятие (аспекти на теорията), 106—114; **Pericliev, V.** More statistical implicational universals in Greenberg's data (another computer-generated article), 115—125; **Pericliev, V.** Why use machines for empirical discovery in linguistics?, 126—147; **Попов, К.** Семантико-стилистичен поглед върху две звукоподобни думи с отрицателна експресия („мънкам“ и „мрънкам“), 168—170.

2001, № 1: Николова, Н. и М. Черипкова. Прономиналните конструкции в български и словашк, 5—21; **Наймушин, Б.** Наблюдения върху семантиката и употребата на страдателните конструкции (върху материали от български, руски и английски), 22—35; **Stamenova, Ch.** Konstantin Stefanov and the First Steps of University Level English Linguistic Studies in Bulgarian, 36—47; **Михайлова, Н.** Методът на компонентен анализ и глаголите за зрительно възприятие в българския и полския език, 48—67; **Гаравалова, Ил.** Критичен анализ на концепцията на Майерталер за натуралната морфология, 68—85.

Родна реч. Гл. ред. Алек Попов. ISSN 0204-5117.

2000, № 5—6: Цанева, М. „Аз виждам Вазов в дедите си...“, 19—22; **Иванов, Сл.** В хармония с общочовешкото, 23—25.

2000, № 7—8: Игов, А. Игра на духовност, 24—31; **Константинова, Е.** Божието присъствие в творчеството на Йордан Йовков, 32—33; **Георгиева, Д.** Проблемът за греха и възмездиято, 34—54; **Мурдаров, Вл.** Нахалният звук В, 55—58.

2000, № 9—10: Братанов, И. Под манастирската лоза, 38—40; **Кръстева, Т.** Основни метрични стъпки, 41—44; **Кръстева, Св.** Край воденицата — Елин Пелин, 45—46; **Лазаров, Ст.** Съвместяване на несъвместимото, 47—50.

2001, № 1: Лидарев, И. Иде ли?, 2—4; **Спасова, К.** Последният ден на XX век, 5—6; **Попконстантинов, К.** „Кръстът се изправи...“, 10—15; **Попов, Л.** Поемата „Септември“ на Гео Милев, 28—30; **Лазаров, Ст.** Ботевият стих, 31—32.

2001, № 2: Кирева, Н. Човекът — кръстопътна душа, 16—20; Инев, И. Отвъд бариерата..... на делничното, 21—25; Попов, Л. Вапцаров — поетът проповедник, 30—32.

Читалище. Гл. ред. Боян Ангелов. ISSN 0324-0746.

2001, № 1—2: Шентова, Цв. Народният празничен календар, с. 2; Гечев, М. Като се постави камъкът хубаво....., с. 21; Дичева, М. Полувековен път на една българска общност, с. 22.

Bulgarian Historical Review / Revue bulgare d'Histoire. Bulgarian Academy of Sciences, Institute of history. Ed. -in-Chief Radoslav Popov. ISSN 0204-8906.

2001, № 1—2: Mitova-D•onova, D. Who Were the Kabiri?, 3—26; Dantchéva-Vassiléva, A. La Commune des Pauliciens б Plovdiv pendant le Moyen-Age, 27—51; Grozdanova, E., S. Andreev. Das Los der Frauen nach den osmanischen „Registerbüchern der Beschwerden“ vom 17. und 18. Jh., 52—68; Migeв, W. Die bulgarischen Schriftsteller und das politische Leben in Bulgarien (1956—1957), 95—114; Стефанов, Св. Болгарский хронограф эпохи национального Возрождения (летопись священника Йовчо из Трявны), 115—129; Petrov, L. Un homme d'action peu connu de la Renaissance bulgare – Ivan Stojkov Dotchkov, 130—140; Atanasova, V. The Social Adaptation of the White Brotherhood (Mid-40s—Late 60s of the 20th Century), 158—183; Dineva, D. 19th Century Perceptions of the Slavness of the Poles in the Context of Regional and Broader Continental Relations, 209—212; Dulguerova, N. Le commun et le spécifique dans l'historiographie soviétique (russe) et balkanique sur la question macédonienne vers la fin de XIXs. et le début de XXs., 213—220.

ИЗДАНИЯТА НА ИНСТИТУТА ЗА ЛИТЕРАТУРА ПРИ БАН 1989 – 2001 Г. (ТЕМАТИЧНИ И ЮБИЛЕЙНИ СБОРНИЦИ)

Аналитична библиография

1. ЕЛИСАВЕТА БАГРЯНА. Нови изследвания. Ред. кол. Петър Динеков, Милена Цанева, Иван Сарандев, Рая Кунчева. С., БАН, 1989. 190 с. (БАН. Инст. за литература).

СЪДЪРЖА: Петър Д и н е к о в. Творчеството на Елисавета Багряна – научен и изследователски проблем. – с. 7–11; Милена Ц а н е в а. Една необикновена творческа жизненост. – с. 12–20; Розалия Л и к о в а. Естетическото новаторство на Багряна. – с. 21–43; Иван П о п и в а н о в. Съкровено и хуманно в лириката на Багряна. – с. 44–53; Иван С а р а н д е в. Елисавета Багряна. – с. 54–64; Roger B e r n a r d. Souvenir sur Elisaveta Bagriana. – с. 65–72; Блага Д и м и т р о в а, Йордан Василев. Кръстопътища. Багряна – силуети от нейно време. – с. 73–108; Станка П е н ч е в а. Родната сестра на вятъра... Елисавета Багряна и Сливен. – с. 109–114; Дора К о л е в а. Национално и общочовешко в поезията на Багряна. – с. 115–125; Веса К ю в л и е в а. За поетичното слово на Багряна във „Вечната и святата“. – с. 126–138; Бистра Г а н ч е в а. За темпоралните мерки на света у Елисавета Багряна. – с. 139–144; Клео П р о т о х р и с т о в а. Движение и неизменност в една тема („Денят“ и „дните“ в поезията на Багряна). – с. 145–156; Едвин С у г а р е в. Урбанистични мотиви в лириката на Елисавета Багряна. – с. 157–164; Рая К у н ч е в а. Стихът на Елисавета Багряна. – с. 165–180; Иван Т р а ш л и е в. Елисавета Багряна на сърбо–хърватски език. (Преводите на Десанка Максимович). – с. 181–184; Летопис. – с. 185–190.

2. ГЕО МИЛЕВ. Нови изследвания и материали. Състав. Петър Велчев. Под ред. на Ефрем Каранфилов, Леда Милева, Петър Велчев. С., Бълг. писател, 1989. 463 с.

СЪДЪРЖА: Здравко П е т р о в. Гео Милев и неговото време. – с. 5–15; Симеон Х а д ж и к о с е в. Творческата еволюция на Гео Милев. – с. 16–31; Петър В е л ч е в. Поемата на Гео Милев „Септември“. – с. 32–74; Васил К о л е в с к и. Поемата „Септември“ – произведение на социалистическия реализъм. – с. 75–93; Любен Б у м б а л о в. Героико–оптимистичният смисъл на поемата „Септември“. – с. 94–103; Иван П о п и в а н о в. Естетико–стилистични пластове в творчеството на Гео Милев. – с. 104–113; Александър Й о р д а н о в. От „парадоксната“ критика към литературно–историческата

концепция. – с. 114–141; Едвин С у г а р е в. Някои основни моменти в естетическата биография на Гео Милев. – с. 142–157; Надежда А л е к с а н д р о в а. Литературните манифести на Гео Милев. – с. 158–171; Цветанка А т а н а с о в а. Гео Милев и българският фолклор. („Иконите спят“). – с. 172–181; Радосвет К о л а р о в. „Септември“ на Гео Милев и „Хоро“ на Антон Страшимиров (Диалог между две творби). – с. 182–195; Христо Д у д е в с к и. Гео Милев и руската култура. – с. 196–216; Светлозар И г о в. Съветското изкуство в списание „Пламък“. – с. 217–232; Елка К о н с т а н т и н о в а. Литературното приятелство между Гео Милев и Николай Лилив. – с. 233–240; Спас Н и к о л о в. Гео Милев като преводач на Шекспир. – с. 241–252; Николай П о п о в. „Септември“ – проблем и предизвикателство за поетичния превод. – с. 253–261; Анастасия Д е с п о т о в а – Ц а н д е р. Гео Милев и д-р Есер. – с. 262–283; Яна М у т а ф ч и е в а. Нереализираният режисьорски план на Гео Милев за поставянето на „Електра“ от Хофманстал в Народния театър. – с. 284–327; Елена Ф у р н а д ж и е в а. Гео Милев за децата. – с. 328–348; Приложения. – с. 349–372; Алберт Б е н б а с а т. Новооткрити писма от Лайпцигския период на Гео Милев. – с. 373–381; Докторската дисертация на Гео Милев. „Лириката на Рихард Демел с оглед на новата поезия“. (Публикация на текста). с. 382–461.

3. ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ. Сборник по случай 150 г. от рождението му. Отг. ред. Цвета Унджиева, Дочо Леков. С., БАН, 1990. 350 с. (БАН. Инст. за литература).

СЪДЪРЖА: Уводни думи. – с. 5–7; Георги Д и м о в. Любен Каравелов и развитието на българската национална литературнотеоретическа и критическа мисъл. – с. 8–25; Дочо Л е к о в. Поезията на Любен Каравелов и неговото време. – с. 26–40; Рая К у н ч е в а. Стихът на Любен Каравелов и някои тенденции в метриката и ритмиката на българската поезия през втората половина на XIX век. – с. 41–50; Иван Р а д е в. Ранните повести на Любен Каравелов. (Бележки за тяхната композиция). – с. 51–67; Николай А р е т о в. Раждането на новото. („Войвода“ и традициите на преводната белетристика). – с. 68–79; Любомир Г е о р г и е в. „Българи от старо време“ в белетристичното творчество на Любен Каравелов. – с. 80–95; Стефан Е л е в т е р о в. Каравеловите произведения на сръбско-хърватски език. – с. 96–100; Николай Ч е р н о к о ж е в. Равнища на повествователната динамика в „Крива ли е съдбата?“ – с. 101–114; Петко Т о т е в. Съдбата на народността и началото на българския роман. – с. 115–127; Светла Г ю р о в а. Природното описание в структурата на Каравеловите разкази и повести. – с. 128–139; Цвета У н д ж и е в а. За някои особености на Каравеловия фейлетон. – с. 140–154; Бистра Г а н ч е в а. Моменти от фейлетонно-сатиричната традиция на Любен Каравелов. – с. 170–179; Елена Г е о р г и е в а. Любен Каравелов и книжовноезиковите борби през XIX век. – с. 180–

189; Веса К ю в л и е в а. Лексикографското наследство на Любен Каравелов. – с. 190–198; Кирила В ъ з в ъ з о в а–К а р а т е о д о р о в а. Към въпроса за предназначението и разпространението на драмата „Хаджи Димитър Ясенев“ от Любен Каравелов. – с. 199–207; Зденек У р б а н. Отношението към личността и литературното творчество на Любен Каравелов в Чехия (60-те – 80-те години на XIX век). – с. 208–221; Лиляна М и н к о в а. Любен Каравелов и френската литература. – с. 222–244; Катя С т а н е в а. Литературната критика на Любен Каравелов и възрожденските читатели. – с. 245–256; Румяна Д а м я н о в а. Писмата на Любен Каравелов – с. 257–262; Соня Б а е в а. Просветители и революционери. Любен Каравелов и Петко Славейков. – с. 263–280; Пирин Б о я д ж и е в. Българският въпрос по страниците на в. „Тромпета карпацилор“ и полемиките на Любен Каравелов с Чезар Болиак. – с. 281–292; Огняна М а д ж а р о в а–Ч а в д а р о в а. Любен Каравелов и омладинското списание „Вила“. – с. 293–320; Стоянка М и х а й л о в а. Любен Каравелов в оценката на Пенчо Славейков (Из архивното наследство на Пенчо Славейков). – с. 321–333; Любен Ст. К а р а в е л о в. Копривщенските Каравеловци и Любен Каравелов през обектива на генеалога. – с. 334–348.

4. ЛИТЕРАТУРНА ТРАДИЦИЯ И СЪВРЕМЕННОСТ. В памет на акад. Георги Цанев. Ред кол. Ефрем Каранфилов, Иван Цветков, Кръстьо Куюмджиев, Илия Тодоров, Мариана Тодорова. С., БАН, 1991. 231 с.

СЪДЪРЖА: Ефрем К а р а н ф и л о в. Академик Георги Цанев и българската литература – с. 5–6; Георги Д и м о в. Пътят на Георги Цанев като литературен историк и критик. – с. 7–16; Здравко П е т р о в. Уроците на критическия воин. – с. 17–19; Константин Е л е н к о в. Призвание и съдба на критик. – с. 20–23; Христо Й о р д а н о в. Две книги на Георги Цанев. – с. 24–32; Ирма Д и м и т р о в а. „Изкуство и критика“ и поетите от 40-те години. – с. 33–38; Ваня Б о я д ж и е в а. Ученици и последователи. – с. 39–48; Илия Т о д о р о в. Стихотворенията на Константин Миладинов. – с. 49–58; Румяна Д а м я н о в а. За научния интерес към ръкописното наследство на Добри Чинтулов. – с. 59–63. Николай А р е т о в. Страници от предисторията на българския исторически роман. – с. 64–75; Иван Р а д е в. Ранните повестования на Любен Каравелов и проблемите на жанра. – с. 76–86; Дочо Л е к о в. Васил Д. Стоянов – популяризатор и изследовател на българската литература и култура в Чехия. – с. 87–98; Милена Ц а н е в а. За три ключови думи в поетичния език на Вазов. – с. 99–104; Катя Б ъ к л о в а. „Хубаво си, Отечество мое!“ (Пътеписите на Иван Вазов). – с. 105–116; Любен Г е о р г и е в. Реализъм, критичност, народност (Проблемът за народ и държава в творчеството на Михалаки Георгиев). – с. 117–122; Елена Д и м и т р о в а. Някои сатирични похвати на Алеко Константинов. – с. 123–129; Симеон Х а д ж и к о с е в. Поет на неизповедимото страдание. – с. 130–135;

Александър Йорданов. Трансформационни аспекти на проблема за идейните влияния върху българския модернизъм. – с. 136–147; Катя Янева. Сатирикът Христо Смирненски във времето си. – с. 148–155; Христо Дудевски. Две измерения на темата за Октомври (Хр. Смирненски и Йоханес Бехер). – с. 156–159; Любомир Стаматов. „Ни крачка назад от своето време!“ (Непубликувани писма на Д. Найденов до Ас. Разцветников). – с. 160–169; Иван Попиванов. Парадоксите на кървавото хоро. – с. 170–181; Петър Велчев. Художественият свят на темата „Септември“. – с. 182–185; Мариана Тодорова. Приказно–лирични интонации в пиесата на Георги Райчев „Еленово царство“. – с. 186–190; Любен Бумбалов. Анималистичните разкази на Георги Райчев – идейно–естетически и психологически принос. – с. 191–201; Йордан Василев. Дебютът на Иван Хаджийски и списанията „Философски преглед“ и „Изкуство и критика“. – с. 202–210; Магдалена Шишкова. „Един от тях бях аз...“ Никола Вапцаров и поезията на антифашизма. – с. 211–220; Елка Константинова. Фантастичното и фантастичната литература. – с. 221–230.

5. БЛУЖДАЕЩА ЕСТЕТИКА. Българските символисти за символизма. Състав. и встъп. студия Стоян Илиев. С., БАН, 1992. 267 с.

СЪДЪРЖА: Стоян Илиев. Блуждаеща естетика. – с. 5–42; Пенчо Славейков. Рихард Демел. – с. 43–44; Поети. – с. 44–45; Блянове на модерен поет. Очерк за П. Ю. Тодоров. – с. 45–48; Предговор към второто издание на „Стихотворения“ от П. К. Яворов. – с. 49–52; Българската поезия. I. Преди. – с. 52–54; II. Сега. – с. 54–58; Нягул Кавела. – с. 59–60; Пейо Яворов. Песен на песента ми. – с. 61–64; Две нови български пиеси. – с. 64–66; Нирвана. – с. 66; „Дяволът“ – пиеса от Франц Молнар. – с. 66–67; „Седемнайсетгодишните“, драма от Макс Драйер. – с. 68; Туберкулозата. – с. 68–69; [„Геният няма възраст и народност“] – с. 69–72; [„Лавоазие въоръжи химията с везните“]. – с. 73–74; Само истината. – с. 74; Фрагменти от анкетата на Михаил Арнаудов с П. К. Яворов. – с. 74–77; Теодор Траянов. Нов ден. – с. 78; Магесник. – с. 79; Литературно съратничество с Димо Кьорчев. – с. 79–80; Експерименталният роман. – с. 80–82; Синтез между класика и романтика. – с. 82–83; Хуго фон Хофманстал. – с. 83–85; Послеслов към „Освободеният човек“. – с. 85–86; Пантеона. – с. 86; Българският стих. – с. 86–88; Един час при Теодор Траянов. – с. 88–91; При Теодор Траянов. – с. 91–95; Иван Ст. Андрейчин. Морис Метерлинк и декадентството в литературата. – с. 96–100; Из нов път (Литературен манифест). – с. 101–109; Декадентство и символизъм. – с. 109–122; Нашата поезия. – с. 129–137; Димо Кьорчев. Един популяризатор на Ницше. – с. 138–153; Тъгите ни. – с. 153–161; Литературни бележки. – с. 161–162; Иван Радославов. Бодлер или Тургенев? – с. 163–167; Градът. – с. 167–174; Малък повод за големи въпроси. – с. 174–175; Предговор към „Млада България“. – с. 175–

177; Българският символизъм. (Основи – същност – изгледи). – с. 177–196; Делото на българския символизъм. – с. 196–199; Емануил П о п д и м и т р о в. Символи в науката и в изкуството. – с. 200–202; Езикът при мисълта и езикът на поезията. – с. 203–204; Що е изкуство? – с. 204–206; Модерното изкуство. – с. 206–207; Николай Л и л и е в. Девственик. Стихотворение. – с. 207; За шестима великани. – с. 208–215; „И наший блян, и – наший земен блян...“. – с. 215; Бележки върху французката литература през войната. – с. 216–222; Райнер Мария Рилке. – с. 222–224; Хуго фон Хофманстал. – с. 224–230; Фрагменти. – с. 230–232; Димчо Д е б е л я н о в. Пенчо Славейков. – с. 233–235; Жан Мореас. – с. 235–236; Около една стара песен. – с. 236–238; „Под гърма на победите“ от Иван Вазов. – с. 238–239; Людмил С т о я н о в. Предговор към „Видения на кръстопът“. – с. 241–242; Две основни течения в българската литература. – с. 242–249; Пътеводна звезда. – с. 250–252; Димитър Б о я д ж и е в. Октави. – Писмо. [Стихотворения]. – с. 253–254; Христо Я с е н о в. Рицарски замък. – с. 255–258; Иван Г р о з е в. Новото изкуство. – с. 259–272; Николай Р а й н о в. Песен за Девата. – с. 274–275; Символ и стил. – с. 276–285; Що е изкуство? Произход на изкуството. – с. 285–286; Изкуство и вдъхновение. – с. 286–287; Съзерцание и творчество. – с. 287–288; Изкуство и духовна обнова. – с. 288–289; Живот на цел в изкуството. – с. 289–290; Реализъм и идеализъм. – с. 290–291; Пластични изкуства. – с. 291–292; Изкуството влияе на живота. – с. 292; Видение или интуиция. – с. 292–294; Изкуството преобразява. – с. 294–295. – Творба и зрител. – с. 295–296; Стил в изкуството. Що е стил? – с. 296–297; Стил и време – стил и народ. – с. 297–298; Школни стилове. – с. 298; Стил, форма и идея. – с. 299; Теодор Траянов. – с. 300–303; Николай Лилив. – с. 303–305; Димчо Дебелянов. – с. 305–307; Гео М и л е в. Модерната поезия. (Бележки и идеи). – с. 308–316; Рихард Демел. – с. 317–318; Против реализма. – с. 318–323; Стефан Маларме. – с. 323–325; Артюр Рембо. – с. 325; Кратка история на българската поезия. – с. 326–329; Александър Й о р д а н о в. Коментар и бележки. – с. 333–362.

6. ЛИТЕРАТУРА И КУЛТУРА. Ред. кол. Ангел Ангелов., Иван Младенов, Симеон Хаджикосев, отг. ред. С., БАН, 1992. 290 с. (БАН. Инст. за литература).

СЪДЪРЖА: Евгения П а н ч е в а. „Изкуството самото е природа“ – барокова перспектива в „Бурята“ на Шекспир. – с. 5–23; Албена Г е о р г и е в а, Ангел Ангелов. Граници и неопределеност на литературния текст. – с. 24–33; Иван М л а д е н о в. Естетика на фигуративното мислене. – с. 34–42; Александър Й о р д а н о в. „Тайни гласове“ в поезията на Николай Лилив. – с. 43–47; Пенка А н г е л о в а. Действие и рефлексия – някои аспекти на литературната комуникация в романите на Кафка „Процесът“ и „Замъкът“. – с. 48–64; Николина Б у р н е в а. Словото – мост или преграда. Наблюдения върху функцията на речта в две повести на Криста Волф. – с. 65–74; Елена

Т о м о в а. Житията на Иван Рилски в руския старопечатен Пролог от XVII в. – с. 76–83; Христо Т р е н д а ф и л о в. Детронацията на Владимир Расате в плана на формата. – с. 84–93; Николай А р е т о в. Темата за любовта в преводната проза от средата на XIX век. – с. 94–104; Елка Т р а й к о в а. Вестник „Развигор“ в националната ни култура. – с. 105–114; Пенка В а т о в а. Литературен живот и литературни процеси в печата през войните (1912–1918). – с. 115–125; Диана Р а л е в а. Украинската съветска литература в България. (Литературно–библиографски обзор). – с. 126–130; Ралица М а р к о в а. Испанската гражданска война от 1936–1939 г. в творчеството на Димитър Димов. – с. 131–148; Людмила С т о я н о в а. Преображенията на фантастичното в българската художествена проза. – с. 149–164; Свилен К а р о л е в. Атанас Далчев и страшно–смешното. – с. 165–169; Богомил П о п о в. За приноса на Йордан Радичков в съвременната българска проза. – с. 170–182; Елка Д о б р е в а, Добрин Добрев. Теория на комуникацията, семиотиката и проблеми на съвременната филология. – с. 183–191; Милена М и х а й л о в а. Народната култура и каноните на житието. – с. 192–209; Камен М и х а й л о в. Типология на културните пластове в Българското възрождане. Продуктивност и перспективи. – с. 210–217; Емилия А л е к с и е в а. Човекът и изкуството у Куприн и Толстой (Разказите „Гамбринус“ и „Люцерн“). – с. 218–229; Йонка К р ъ с т е в а. Съвременен митотворчество и развенчаване на митове в американския роман за Втората световна война и за Виетнам. – с. 230–242; Димитрина М и х а й л о в а. Време и пространство в „Хатинска повест“ и „Иди и виж!“. – с. 243–257.

7. STUDIORUM CAUSA. Сборник статии в чест на 50-год. на Радосвет Коларов. Състав. и ред. Мирослав Дачев. С., Унив. изд. Св. Кл. Охридски, 1994. 268 с.

СЪДЪРЖА: От съставителя. *Res ipsa loquitur*. – с. 3–4; Никола Г е о р г и е в. Лесно ли е да си роден в 1942 година. – с. 5–13; Лазар Ц в е т к о в. Кръстовището. – с. 14–49; Сабина Б е л я е в а. Съвременен митотворчество и критическа рецепция. – с. 50–73; Венче П о п о в а. Стилистиката на Пражката школа. – с. 74–98; Александър К ъ о с е в. Микрометодология: отношението „център–периферия“ като методологически проблем на славистичната компаративистика. – с. 99–113; Ангел А н г е л о в. Художествени пространства на социалността. – с. 114–121; Валери С т е ф а н о в. Смъртта – начин на обработване. – с. 122–131; Инна П е л е в а. Физиология на културното самосъзнание. – с. 132–147; Николай А р е т о в. Между „Хитрец“ и „Нечиста сила“. Изображения на престъплението в творчеството на Елин Пелин. – с. 148–160; Калина Б а х н е в а. За една нетрадиционна рецепция на полския експресионизъм. – с. 161–201; Данчо Г о с п о д и н о в. Жанр и логически парадигми. – с. 202–214; Христо М а н о л а к е в. Наблюдения върху литературната рецепция през Българското

възраждане. – с. 215–233; Румяна Д а м я н о в а. Някои наблюдения върху предговора през Възраждането. – с. 234–239; Мирослав Д а ч е в. Семиотика на цвета. Цвят и смисъл в поезията на българските символисти. – с. 240–266.

8. ТОДОР ПЕЕВ. Научни изследвания. Даскал Генко. Фудулеску. [Драми]. Ред. кол. Дочо Леков, Румяна Дамянова, Росен Тахов. С., БАН, 1994. 208 с. (БАН. Инст. за литература).

СЪДЪРЖА: От редколегията. – с. 5–6; Дочо Л е к о в. Общественикът, творецът, човекът Тодор Пеев. – с. 7–18; Дочо Л е к о в. Творческата история и съдба на една възрожденска трагедия. – с. 19–24; Камен М и х а й л о в. Пеев – Войников или типология на защитните реакции на българския възрожденски културен модел. – с. 25–32; Николай А р е т о в. „Прекъснатите“ мемоари на Тодор Пеев като подстъп към осмисляне на драмата му. – с. 33–42; Христо М а н о л а к е в. Комедията на Тодор Пеев „Даскал Генко“ в контекста на възрожденската едноактна драматургия. – с. 43–51; Васил Б а л е в с к и. Добри Войников, Васил Друмев и Тодор Пеев – три момента в българската възрожденска драма. – с. 52–60; Лидия М и х о в а. Драматургичните опити на П. Р. Славейков. – с. 61–70; Росен Т а х о в. Песента в българската възрожденска драма – между зрелищата и книжовната култура. – с. 71–78; Михаил В а с и л е в. Етрополецът Тодор Пеев и неговите писма до Васил Левски. – с. 79–85; Румяна Д а м я н о в а. „Драгинко Пейов“ (За един диалог през Българското възраждане). – с. 86–92. Драми: „Даскал Генко“. – с. 93–102; „Фудулеску, прокопцаният зет на хаджи Стефания“. – с. 103–206.

9. ПЕЧАТ И ЛИТЕРАТУРА. 150 години българска журналистика. Ред. кол. Дочо Леков, Лидия Михова, Росен Тахов. С., БАН, 1994. 272 с.

СЪДЪРЖА: Предисторията на това издание. – с. 5–8; Дочо Л е к о в. Периодика и литературна история. – с. 9–17; Данчо Г о с п о д и н о в. Проблемът „Публицистичност – литературност“ в изследването на българската възрожденска литература. – с. 18–25; Стефана Т а р и н с к а. Българската чуждоезична периодика през Възраждането и пътищата на литературата. – с. 26–39; Николай А р е т о в. Литература и медии. Преводната проза във възрожденските вестникарски полемики. – с. 40–52; Васил Б а л е в с к и. Първи пътеписи в българския възрожденски периодичен печат. – с. 52–61; Юлия Н и к о л о в а. Фейлетонните опити на Стефан С. Бобчев в контекста на възрожденската традиция. – с. 62–72; Мария Г а р е в а. Маркировки по литературния живот във в. „Марица“ (1878–1885). – с. 73–83; Елка Т р а й к о в а. За старите издания, за превода и още нещо. – с. 84–92; Надя Д а н о в а. Някои допълнителни щрихи към образа на Константин Фотинов като журналист. – с. 93–111; Елена С а т к о в с к а. Още нещо за

Любословието. – с. 112–117; Дочо Л е к о в. Фотинов – строител на българската национална литературна култура. – с. 118–125; Камен М и х а й л о в. Константин Фотинов в българския културен процес. – с. 126–130; Лидия М и х о в а. Сп. „Любословие“ и българските календари. – с. 131–142; Стефана Т а р и н с к а. Към културната проблематика в списанието на Константин Фотинов „Любословие“. – с. 143–151; Николай А р е т о в. Повествователни преводи по страниците на сп. „Любословие“. – с. 152–161; Лидия М и х о в а. Журналистът Иван Богоров. – с. 162–172; Камен М и х а й л о в. „Цариградски вестник“ и случаят Александър Екзарх. – с. 173–179; Румяна Дамянова – „Парадоксът“ Добри Войников. – с. 180–186; Росен Т а х о в. Един феномен в периодиката от началото на века (Списание „спира“ Земята). – с. 187–193; Кирил М и р ч е в. Никола Е. Начов и сп. „Цвят“. – с. 194–202; Видка Николова. Вестник „Correspondance balkanique“ и творческият път на Иван Радославов. – с. 203–218; Филип П а н а й о т о в. Журналистика и народопсихология. – с. 219–227; Иван Ш и п ч а н о в. Проблеми на българския военен периодичен печат. – с. 228–236; Здравка К о н с т а н т и н о в а. Отзвукът в централната периодика на спора за печата (1905г.). – с. 237–251; Мария Д е е н и ч и н а. Някои аспекти на проблема за демокрацията в партийния печат след 9.IX.1944г. – с. 252–258; Мария Б о н д а р. Българският печат за Бесарабия. – с. 259–264; Показалец на личните имена. – с. 265–272;

10. ИЗГНАНИЧЕСТВОТО: Драма и мотивация: Завръщането на съвр. слав. емигрантски литератури у дома. Състав. Магда Карабелова. Ред. кол. Тончо Жечев [и др]. С., Акад. изд. Проф. Марин Дринов; Карина М; 1996. [Деп.1997]. 278с., IX–XVIII.

СЪДЪРЖА: Въведение. – с. IX–XVIII; Асен И г н а т о в. Похвално слово за емиграцията. – с. 1–11; Луциан С у х а н е к. Трудное возвращение: Александр Солженицын. – с. 12–22; Александър Ф ю т. Завръщанията на Чеслав Милош. – с. 23–37; Из архивите на Вера М у т а ф ч и е в а: Непубликувана кореспонденция с Христо Огнянов. – с. 38–52; Чеслав М и л о ш. За Йосиф Бродски In memoriam. – с. 53–65; Йосиф Бродский: „...И себя настагаеш в любом естестве ...“ In memoriam. – с. 66–72; Андрей М. Р а н ч и н. Подражания А. Д. Кантемиру и Г. Р. Державину в поэзии Йосифа Бродского. In memoriam. – с. 73–90; Людвиг Р и х т е р. Словацкая эмигрантская литература и ее интеграция в современную национальную литературу. – с. 91–105; Анжелина П е н ч е в а. Дебохемизацията на Милан Кундера и „кундеризацията“ на новата чешка проза. – с. 106–117; Войчех К а р п и н с к и. Златни гвоздеи. – с. 118–138; Светла З л а т а р с к а. Темата за бягството и страха у славянски емигрантски творци от втората половина на XX век. – с. 139–148; Йежи Я ж е м б с к и. Сбогуване с емиграцията. – с. 149–160; Лидия Т е р з и й с к а. Импресионизмът и украинската литература. – с. 161–168; Барбара Б а й е р. Между отиване и пристигане. Към наративната

ситуация в романа „Междинно кацане“ на Димитър Бочев. – с. 169–180; Росица Д и м ч е в а. Един „Театър на сенките“: пиесата „Гъбата“ на Цветан Марангозов. – с. 181–187; Димитрина М и х а й л о в а. Класическите традиции в „Сказачках о параходе“ Владимира Войновича. – с. 188–198; Дечка Ч а в - д а р о в а. Руската идея и списание „Континент“. – с. 199–206; Васил Б а - л е в с к и. Завръщането у дома на емигрантската литература: Христо Огнянов, Стефан Попов, Виктор Суворов. – с. 207–215; Елена А л е к о в а. Нереалност: быт и мотивация в посмертния дневник на Георгия Иванова. – с. 216–228; Радостин Р у с е в. Руската литературна емиграция в България: духовна мисия, ценности. – с. 229–241; Магда К а р а б е л о в а. Заключителни думи. – с. 242–277. (на бълг., рус. и англ. ез.)

11. ВЛАДИМИР ВАСИЛЕВ – личност, дело, съдба. Състав. Елка Трайкова, Магдалена Шишкова, Надежда Александрова. С., ИК П. К. Яворов, 1997. 440 с.

СЪДЪРЖА: Розалия Л и к о в а. Естетически и литературно-критически позиции на Владимир Василев. – с. 5–16; Иван Р а д е в. Владимир Василев – начало на литературно-критическата му дейност. – с. 17–35; Йордан В а - с и л е в. Критически оценки на Владимир Василев. – с. 36–38; Вихрен Ч е р - н о к о ж е в. Фрагменти от критическата съдба на Владимир Василев след 1944 година. – с. 39–42; Светлозар И г о в. Владимир Василев и българската литература. – с. 43–46; Людмила С т о я н о в а. Владимир Василев за мисията на критика и критиката. – с. 47–53; Пенка В а т о в а. Творческата личност в критическите статии и студии на Владимир Василев. – с. 54–58; Елка Т р а й - к о в а. Полемичният стил на Владимир Василев. – с. 59–64; Мариета И в а - н о в а. Театрално-критическата дейност на Владимир Василев. – с. 65–71; Катя Б ъ к л о в а. Владимир Василев за Алеко Константинов. – с. 72–76; Владимир С в и н т и л а. Спорът Атанас Далчев – Владимир Василев. – с. 77–81; Антония В е л к о в а. Рецепцията на Вазов в списание „Златорог“. – с. 82–86; Йордан К а м е н о в. Елитарността на „Златорог“. – с. 87–91; Петър В е л ч е в. За първото издание на Владимир Василев и за още нещо. – с. 92–96; Блага Д и м и т р о в а. Откривателят. Срещи с Владимир Василев. – с. 97–101; Иван Б о г д а н о в. Владимир Василев. Бегли спомени и преценки. – с. 102–116; Петър П е т р о в. Владимир Василев – познатият и непознатият. Три поколения от едно семейство в „Златорог“. – с. 117–131; Из дневника на Борис Д е л ч е в. – с. 132–142; Александър Г е р о в. Обичам Владимир Василев и сега. – с. 143–145; Христиана В а с и л е в а. Далечният и близък Владимир Василев. – с. 146–149; Невена С т е ф а н о в а. Прощален чай при Цвета. – с. 150–154; Надежда Ф у р н а д ж и е в а. „Беше мярка, беше висота...“. – с. 155–160; Анна П е т р о в а - Д р а г и е в а. Владимир Василев – човекът. – с. 161–165; Борислав Л е н к о в. Владимир Василев беше винаги сам срещу всички. – с. 166–175; Любен Г е о р г и е в. Литературни показания. Спомени

за Владимир Василев. – с. 176–197; Христо Радевски. Владимир Василев. – с. 198–208; Стоянка Михайлова. „На синора на своите дни“. – с. 209–221; Борис Бързakov. При редактора на „Златорог“. – с. 222–224; Борислав Георгиев. Няколко нежни думи. Спомени за Владимир Василев. – с. 225–228; Петър Стъпов. Отиде си изоставен. – с. 229–232; Климент Цачев. Вместо цветя на гроба. – с. 233–245; Върбан Стаматов. Малко поне да отмием срама... Още нещо за Владимир Василев. – с. 246–249; Атанас Свиленов. Критически триптих за Владимир Василев: За антикомунизма в „Златорог“; И след наградата сме в дълг; Късните прозрения на Владимир Василев. – с. 250–256; Райна Николова. Архивен фонд „Владимир Василев“ (1883–1963). – с. 257–266; Александър Йорданов. Писма, справки, бележки и други ценни документи в архива на Владимир Василев. – с. 267–281; Надежда Александрова. Владимир Василев в живота на Николай Лилиев. – с. 282–305; Богомил Нонев. Елисавета Багряна и Владимир Василев. – с. 306–310; Людмила Малинова. Един модел за човешко и литературно приятелство. Елисавета Багряна и Владимир Василев. Непубликувани писма. – с. 311–317; Йордан Нанчев. Пример за взаимоотношения между редактор, поет и издател: Непубликувани писма на Иван Мирчев до Владимир Василев. Владимир Василев до Ал. Паскалев – две писма преди раздялата на „Златорог“ с първия му издател. – с. 332–335; Катя Кузмова–Зорова. Непознатият Владимир Василев. – с. 336–344; Любка Крумова. Известни писма на Владимир Василев до Йордан Стубел. – с. 345–350; Радка Пенчева. Към рецепцията на българската литература в Италия. Писмата между Владимир Василев и Бруно дел Ре. – с. 321–360; Библиография. – с. 361–378; Годишно съдържание на сп. „Златорог“. – с. 379–437.

12. ЧОВЕК И ВРЕМЕ. Сборник с науч. изследвания в памет на Сабина Беляева. Състав. и ред. Румяна Дамянова и Елка Трайкова. С., НБКМ, 1997. 400 с. 1 л. портр. (БАН. Инст. за литература).

СЪДЪРЖА: Радосвет Коларов. За Сабина Беляева – с горест и гордост. – с. 9–12; Вера Мутафчиева. За Сабина. – с. 13–15; Рая Кунчева. Съвременното стихознание и епистемологичните възгледи на Карл Попър. – с. 19–24; Клео Протохрива. Смесовите бездни на отразеното време. – с. 25–36; Боян Ничев. Рецепция на южнославянските литератури в България. – с. 37–41; Румяна Йовева. Несбъднатият рай. (Размисли за „Ад“, „Ден на гнева“ и „Септември“ на Гео Милев). – с. 42–52; Мирослав Дачев. Трепетът на мълчанието. – с. 54–64; Иван Младенов. Приключенията на означаващото и бунтът на значението. – с. 65–78; Евелина Балчева. Романът на Блага Димитрова „Отклонение“. – с. 79–97; Валентина Арнаудова. Смъртта – начин на предстояние („Мъртвите“ на Джеймс Джойс и „Среднощен вихър“ на П. К. Яворов). – с. 98–104;

Любомира П а р п у л о в а – Г р и б ъ л. Препрочитайки „Спасова могила“. – с. 107–117; Николай А р е т о в. Пак за Исус, Сократ и тенденционната литература. Разхвърляни размисли от вчера и днес. – с. 118–124; Христина Б а л а б а - н о в а. За ироничната сага на разказвача Кундера. – с. 125–134; Надежда. А л е к с а н д р о в а. Хармония на двугласието (Мара Белчева в проекцията на Пенчо Славейков). – с. 135–143; Георги Г о с п о д и н о в. „Кино“ и публика. – с. 144–151; Пенка В а т о в а. За старостта на нещата и хората. – с. 152–157; Иван П а в л о в. Многоезичието в българското и словашкото предвъзраждане. – с. 158–167; Калина Б а х н е в а. „Тази вечер слушах „Танхойзер“ (Аспекти на Вагнерианството в едно писмо на Боян Пенев до Мария Каспрович и в полския културен контекст през 20–те години на века). – с. 168–181; Йонка Н а й д е н о в а. Към въпроса за сравнителното изучаване на унгарската литература. – с. 182–186; Елка К о н с т а н т и н о в а. Нравствеността в съвременната ни проза. – с. 187–195; Барбара Б а й е р. Задочно за задочния радиорепортаж (Опит върху българския радиздат). – с. 196–203; Любомир С т а м а т о в. „Мъртвият не ни е вече враг...“. – с. 204–210; Лотос–Меглена Б о р а д ж и е в а. Далчев на арабски. – с. 211–214; Гергана Д а ч е в а. Семиостилистични особености на изразните средства за създаване на комичен ефект в „Записки по българските въстания“ от Захари Стоянов и „Преди да се родя и след това“ от Йвайло Петров (Лексикално и фразеологично равнище). – с. 215–223; Мариета И в а н о в а. В царството на драматичната приказка. – с. 224–231; Огняна Г е о р г и е в а. Психологизираният човек в „Легенда за света София“ от Ст. Загорчинов. – с. 232–245; Мариана Т о д о р о в а. За Росен Босев – опит за портрет. – с. 246–253; Богомил П о п о в. Съвременността и съвременникът през погледа на Йордан Радичков. – с. 254–263; Антоанета А л и п и е в а. Културни универсалии в българския символизъм през 20–те години на XX век. – с. 264–270; Магда К а р а б е л о в а. Български образи в творчеството на Вера Мутафчиева. – с. 271–283; Анисава М и л т е н о в а. Разобличението на дявола–граматик (Към историята на старобългарската легенда за произхода на павликяните). – с. 287–294; Георги Н. Н и к о л о в. Един средновековен мотив в поезията на Андрей Германов. – с. 295–303; Димитринка Д и м и т р о в а – М а р и н о в а. За една фолклорна интерпретация на праведния Йов или за отношението на българина към примиреното страдание. – с. 304–310; Лиляна М и н к о в а. „Куция дявол“ от Ален–Рьоне Лъосаж – пропусната или подранила възможност във възрожденската преводна проза. – с. 311–323; Симеон Я н е в. Необузданият доктор Кръстев и литературно–историческият смисъл на една критика. – с. 324–342; Катя Б ъ к л о в а. Иван Мешеков сред критиците на Алеко Константинов. – с. 343–349; Данчо Г о с п о д и н о в. Цикличният жанр в българската възрожденска белетристика. – с. 350–362; Христо М а - н о л а к е в. Константин Мочулски в българския печат през 20–те години и

споменът за „отказания спомен“. – с. 363–380; Емилия А л е к с и е в а. Човек, пространство, време в прозата на А. И. Куприн. – с. 381–392; Диана Р а л е в а. Сабина Беляева. Библиография. – с. 393–396.

13. БЕЗСМЪРТНАТА ВСЕЛЕНА. Сборник, посветен на 90-год. на Клод Леви – Строс. Състав., прев. и предг. Недка Капралова. Ред. на фр. текст. Мари Врина–Николов. С., Карина М, 1998. V–XVI, 126 с. (текст на бълг. и фр. ез.)

СЪДЪРЖА: Недка К а п р а л о в а. Предговор. – с. V– XVI; I. Клод Леви–Строс. Една безсмъртна вселена: Богдан Б о г д а н о в. По петите на изплъзващия се смисъл. – с. 19–29; Любка Л и п ч е в а–П р а н д ж е в а. Ревнивият преводач. – с. 30–40; Жана Д а м я н о в а. За случайната среща на структурализма и сюрреализма. – с. 41–50; II Методология в действие: Анисава М и л т е н о в а. Числови модели в южнославянски средновековни еготарокriseis. – с. 51–60; Андрей Б о я д ж и е в. Добрият, средният лошият час. – с. 61–63; Димитринка Д и м и т р о в а–М а р и н о в а. По петите на изплъзващия се смисъл. – с. 64–72; Неда П а в л о в а. Народните обичаи за дъжд „Пеперуда“ и „Герман“ и митологемата за гръмовержеца. – с. 72–79; Васил Б а л е в с к и. Митовете днес? Демокрация. – с. 80–88; В знак на уважение: Юлия К р ъ с т е в а. Черепът: Култ и изкуство. – с. 89–104; Милена К и р о в а. Проблематичната другост. – с. 105–111; Миряна Я н а - к и е в а. Пътуване или нещо друго. – с. 112–114; Тодор Ив. Ж и в к о в. Един юбилей в огледалото на спомена. – с. 115–122; Бележки за авторите. – с. 123–126.

14. ВЪЗРОЖДЕНСКИЯТ ТЕКСТ. Прочити на литературата на Българското възраждане. [Сборник] в чест на 70-год. на проф. Дочо Леков. Състав., ред. и предг. Румяна Дамянова, Лидия Михова, Христо Манолакев. С., ИК Сребърен лъв, 1998. 428 с.

СЪДЪРЖА: Румяна Д а м я н о в а, Л. Михова и Хр. Манолакев. С почит към възрожденската литература. – с. 7–10; Ванда С м о х о в с к а–П е т р о - в а. В началото бе мит. – с. 11–27; Клео П р о т о х р и с т о в а. Риторика на знанието в творчеството на Христо Ботев. – с. 28–34; Стефана Т а р и н с к а. За отношението на Христо Ботев към „Периодическо списание“. – с. 35–44; Катя С т а н е в а. Разговорът между майка и син в поезията на Христо Ботев. – с. 45–51; Георги Г а ч е в. Ипостаси на българина. Алеко и бай Ганю или как портретът уби художника. – с. 52–61; Рая К у н ч е в а. Отвъд конвенциите. – с. 62–66; Инна П е л е в а. Прозата на Любен Каравелов. – с. 67–74; Николай Ч е р н о к о ж е в. „Мамино детенце“ или неслучилият се проект на Възраждането. – с. 75–81; Паулина Т. С т о й ч е в а. Щрихи към портрета на наратора в „Крива ли е съдбата?“ на Любен Каравелов. – с. 82–87; Камен М и х а й л о в. Равнището на литературност през Българското

възраждане. – с. 88–92; Сава С и в р и е в. Възможните светове на историята. – с. 93–110; Данчо Г о с п о д и н о в. Фикционални читатели и реална литературна история. – с. 111–117; Лиляна М и н к о в а. Карл Емил Француз и неговата Полу–Азия. – с. 118–126; Родика Ф л о р я. Димитър Великсин в контекста на румънската литература от средата на XIX век. – с. 127–130; Людмила Б о е в а. Към въпроса за сантиментализма в българската възрожденска белетристика. – с. 131–137; Марина С м о л я н и н о в а. Райко Жинзифов в Русия. – с. 138–150; Иван Р а д е в. Петко Славейков – два етюда върху общуването му с „чуждото“. – с. 151–156; Аделина С т р а н д ж е в а. Проблеми на времепространството в „Изворът на Белоногата“ от П. Р. Славейков. – с. 157–162; Александър Н а у м о в. Началото на Възраждането като преломен момент в литературната традиция. – с. 163–168; Христо М а н о л а к е в. Театър и зрител. Възрожденският театрален репертоар като модел на общуване – с. 169–178; Николета П ъ т о в а. Идентичност и символ. – с. 179–186; Георг К р а е в. Обредно и драматично действо. – с. 187–197; Елена Т а ч е в а. Чуждестранният възпитаник – голготата на „вътрешния друг“ в българския XIX век. – с. 198–204; Владимир К р ж и ш. Миграция и емиграция. – с. 205–211; Румяна Д а м я н о в а. Книжнина с утилитарно–светски характер. Наблюдения върху отношението нехудожествено–художествено през Възраждането. – с. 212–217; Надежда Д р а г о в а. Готварската книга – компонент на градската култура през Българското възраждане. – с. 218–227; Недка К а п р а л о в а. Спомоществователството – неделима част от литературния, културния и обществен живот през XIX век. – с. 228–234; Яни М и л ч а к о в. Към историята на литературно–теоретичната мисъл през Българското възраждане. – с. 235–242; Лидия М и х о в а. Героят–пример. – с. 243–253; Юлияна и Клаус Р о т. „Хитър Петър“ на Илия Блъсков: българският комичен герой – между устност и писменост. – с. 254–267; Стефана С т о й к о в а. Еничарският песенен цикъл в българския фолклор. – с. 268–281; Светлана С т о й ч е в а. Приказката през Възраждането като литературна стратегия. – с. 282–287; Иван П а в л о в. Летописната традиция като фактор и дух на историята според Христо Гандев и Йозеф Пекарж. – с. 288–292; Васил Б а л е в с к и. Българският пътепис през XVII век. – с. 293–300; Надя Д а н о в а. Малко познат ръкопис на Неофит Бозвели? – с. 301–307; Цвета У н д ж и е в а. Ръкописен отзив на Найдено Геров за „Българские песни...“ от П. А. Безносков. – с. 308–325; Григорий В е н е д и к т о в. За един рядък екземпляр на издание от началото на 20–те години на XIX век на руски и български език. – с. 326–335; Анисава М и л т е н о в а. „Беседа на тримата светители“ в южнославянската ръкописна традиция. – с. 336–344; Красимир С т а н ч е в. Съдбините на света и на османската империя. – с. 345–350; Константинос Н и х о р и т и с. Из влиянието на Света гора–Атон в просветата на православните българи (XVII–XIX в.). – с. 351–366; Боряна Х р и с т о в а. Цариградският препис на „История

славяноболгарска“. – с. 367–370; Юлия Н и к о л о в а. Паисиевият печат и неговите символи. – с. 371–380; Донка П р а в д о м и р о в а, Марияна Никифорова. Дочо Леков. Библиография. – с. 381–414; Христо М а н о л а - к е в. Именен показалец. – с. 415–427; Резюме на англ. ез. – с. 427–429.

14. КНИГА ЗА ТАЛЕВ. Състав. Владимир Попов. Под ред. на Марин Георгиев, Елка Константинова, Владимир Попов. С., Лит. форум, 1998. 304 с. (Библиотека Българска сбирка; БАН. Инст. за литература).

СЪДЪРЖА: Тайната биография. – Л и т. ф о р у м, N 28, 29, 22, 29 септ. 1998: Светлозар И г о в. Слово за Димитър Талев. – с. 7–25; Жана Н и к о - л о в а–Г ъ л ъ б о в а. Димитър Талев и неговата философия за добро и зло. – с. 26–50; Иван С т а н к о в. Дом на пътя на историята. – с. 51–61; Росица И г н а т о в а. Несбъднатият диалог. – с. 62–69; Радка П е н ч е в а. Духовно близки – Димитър Талев и Емилиян Станев. – с. 70–77; Владимир П о п о в. Завръщане. Разговор с Братислав Талев. – с. 78–88; Йордан В ъ л ч е в. Спасихме го, да е жив и здрав! – с. 89–93; Веселина С т а н и ш е в а. Кой гасеше „Железният светилник“. – с. 94–99; Елка К о н с т а н т и н о в а. Несретата е грозна и омразна. Писма на Димитър Талев до Георги Константинов. – с. 100–107; Владимир С п р о с т р а н о в. Димитър Спространов. – с. 108–119; Цвета Т р и ф о н о в а. Тайната биография. с. 120–143; Марин Георгиев. И преди, и след това. – с. 144–146; Младен С ъ р - б и н о в с к и. Няколко докосвания. – с. 147–155; Александър Л е п а в ц о в. Може ли да се рисува на български. – с. 156–160; Александър Л е п а в ц о в. За Димитър Талев и съвремието ни. – с. 161–164; Владислав Т а л е в. Трите начала на Талев. – с. 165–170; Последният възрожденец. Науч. сесия на Инст. за литература при БАН, 8–9 окт. 1998 г.: Константин К о с е в. Встъпително слово. – с. 171–172; Стоян К а р о л е в. Последният възрожденец. – с. 173–181; Васил Б а л е в с к и. Димитър Талев и българският исторически роман. – с. 182–190; Катя Я н е в а. „Железният светилник“ – психография на пробуждането. – с. 191–203; Петко Т о т е в. Иконостас за Султана. – с. 204–211; Емилия А л е к с и е в а. Бит и битие на българите в повестта „Последно пътуване“. – с. 212–222; Цвета Т р и ф о н о в а. Публицистиката на Д. Талев във вестниците „Македония“ и „Зора“. – с. 223–240; Мариета И в а н о в а. Неосъщественият път към драмата. – с. 241–250; Вихрен Ч е р н о к о ж е в. Различният Талев. – с. 252–257; Ивайло Х р и с т о в. Детската книжка на Димитър Талев. – с. 258–265; Георги М. Г р и г о р о в. Д. Талев и Хр. Огнянов – лични и творчески взаимоотношения. – с. 266–269; Надежда А л е к - с а н д р о в а. През годините. Г. Константинов за приятелството му с Д. Талев. – с. 270–283; Антония В е л к о в а–Г а й д а р д ж и е в а. Образът на твореца Димитър Талев непосредствено след смъртта. Първи реакции. – с. 284–297.

15. ЛИТЕРАТУРА НА МАЛЦИНСТВАТА В БЪЛГАРИЯ СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО. Т. 1. Сб. материали от конф. на тема „Литературата на етническите групи в България от Освобождението до наши дни“. Ред. кол. Вера Мутафчиева, Георги Цанков, Магда Карабелова. С., Карина М, 1999. 256 с.

СЪДЪРЖА: Вера М у т а ф ч и е в а. Увод. – с. 5–7; Николай А р е т о в. Малцинствените общности в българската литература. Към постановката на проблема. – с. 9–22; Георги Ц а н к о в. Реални и въображаеми етнически общности в българската литература. – с. 23–30; Яко М о л х о в. Евреи—писатели в съвременната българска литература. – с. 31–45; Лиляна М и н к о в а. Карл Емил Француз (1848–1904) – един неосъществен стремеж към интеграция. – с. 46–56; Бойка Ц и г о в а. Творчеството на Виктор Барух. Акценти. – с. 57–62; Ибрахим Т а т а р л ъ. Литературата на турците в България, състояние на изучаването ѝ и други свързани теоретични и практични проблеми. – с. 63–92; Йорданка Б и б и н а. Поезията на българските турци след Втората световна война. – с. 93–128; Магда К а р а б е л о в а. Арменският цвят от трилогията на Севда Севан в контекста на българската разказваческа традиция. – с. 129–145; Людмила Г р и г о р о в а. Поезията на ромите—колоритен шрих към българската поезия. – с. 155–169; Сали И б р а х и м. Ромската култура в България и издателската мисия на списание „Джипси Рай“. – с. 170–187; Мария К а ч у л е в а. За някои актуални тенденции в прозата и поезията на ромските творци—аматьори у нас. – с. 188–195; Васил Б а л е в с к и. Фолклор и лично творчество на ромите. – 196–213; Борис М и н к о в. За някои периодични издания на ромите у нас. – с. 214–222; Ганка Г е о р г и е в а. Етническата самоидентичност и култура на каракачаните в България. – с. 223–234. Рез. на англ.

Продължение – в следващия брой.

н. с. Диана Ралева

Информационен център за литературна
библиография при Институт за литература – БАН

От съставителя: Настоящата библиография има за цел да представи научната продукция на Института за литература за последните десет години в аналитичен вид. Отразени са само излезлите до юни 2001 г. издания. В нея не са включени монографии и индивидуални научни трудове на сътрудниците на Института, както и публикации в сборници на други научни институции. Научни сборници, над които се работи в момента в Института и съдържат актуални студии и статии, посветени на творчеството на: Иван Вазов, Йордан Йовков, Антон Страшимиров, Димитър Димов, Цветан Марангозов, Константин Константинов и учените акад. Георги Цанев и чл. кор. Тончо Жечев, както и българо–френският тематичен сборник „В търсене на митичната тъкан“, ще бъдат обект на следваща библиография.

ДИСЕРТАЦИИ

2001

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

София Ангелова **Ангелова-Дамянова**. Семантика и функции на воденичното пространство в българската проза. С., 2001.

Данка Апостолова **Байрямова-Атанасова**. Факийският говор. С., 2001.

Гинка Александрова **Бакърджиева**. Вариативност в диалогичния дискурс. С., 2001.

Димитър Льони **Бело**. Общи лексикални балканизми от турски произход в български и албански. С., 2001.

Джорджета Думитру **Болд**. Елисавета Багряна. С., 2001.

Багрелия **Борисова**. Структурно-семантични измерения на пейзажа в полифункционалността на поетическия образ. С., 2001. ДН

Георги Вълчев **Василев**. Български богомилски и апокрифни представи и техните съответствия в английската средновековна култура. С., 2001. ДН

Сава Йорданов **Василев**. Литературният мит Владимир Василев — опит за реконструкция. С., 2001.

Бистра Лазарова **Ганчева**. Литература и национална самооценка. С., 2001. ДН

Стоянка Калоянова **Гечева**. Човекът и неговите пространства в българската модернистична литература между двете световни войни. С., 2001.

Надежда Петкова **Делева**. Сопоставителное описание русских и болгарских пространственных предлогов. С., 2001.

Елка Ивелинова **Димитрова**. Аспекти на митологичното и историчното в българската поезия от 20-те години на XX век (Гео Милев, Никола Фурнаджиев, Николай Лилиев, Атанас Далчев). С., 2001.

Диана Петрова **Иванова**. Традиция и приемственост в новобългарския превод на Евангелието (текстология и език). С., 2001. ДН

Ефрем Ефремов **Каранфилов**. Масонските идеи в публицистичното творчество на Димо Кьорчев и Йордан Бадев. С., 2001.

Милена Георгиева **Кирова**. Митологичните парадигми в белетристиката на Йордан Йовков. С., 2001. ДН

Весела Георгиева **Кръстева**. Турцизмите в съвременния български език. С., 2001.

Константин Иванов **Куцаров**. Следходността в българския език. С., 2001.

Росица Стойова **Миленкова**. Текст и дискурс в съвременната семиотика. С., 2001.

Галина **Молхова**. Социолингвистични аспекти на невербалната комуникация. С., 2001.

Бойко Пенчев **Пенчев**. Моделирането на АЗА при модерните кръгове и движения в българската литература от първата четвърт на XX век. С., 2001.

Борислав Димитров **Попов**. Табуистични названия в българския език. С., 2001.

Татяна Димова **Славова**. Тълковната палея в контекста на старобългарската книжнина. С., 2001. ДН

Радослава Цветанова **Трифенова-Станкова**. Сръбската литература от XII — XIII век в контекста на старобългарската книжнина (типологически паралели). С., 2001.

Ивайло Христов **Христов**. Йордан Стубел в развоя на българската поезия за деца между двете световни войни. С., 2001.

Светла Кирилова **Черпокова**. Към поетиката на българската повест — време и пространство (Васил Друмев — Илия Блъсков — Любен Каравелов). С., 2001.

Петя Запрянова **Янева**. Текстология и езикови особености на гръцките сборници — извори за Симеоновия сборник (по Светославовия препис от 1073 г.). С., 2001. ДН

ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ

Борислав Иванов **Бориславов**. Южна Тракия в края на бронзовата — началото на ранножелязната епоха. Проблеми на прехода. С., 2001.

Валери Георгиев **Кацунов**. Формиране, развитие и динамика на българското народностно самосъзнание (VII — XIV век). С., 2001.

Румяна Йоргова **Комсалова**. Социално-икономически проблеми на средновековна България в българската медиевистика след Втората световна война. С., 2001.

Георги Николов **Николов**. Централизъм и регионализъм в ранносредновековна България (края на VII — началото на XI век). С., 2001.

Ана Генкова **Радунчева**. Късненеолитното общество в българските земи. С., 2001. ДН

Лъчезар Василев **Цепов**. Рицарското общество и кръстоносните походи. С., 2001.

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР

Божидар Кирилов **Алексиев**. Фолклорни профили на шиитски светци в България. С., 2001.

Вихра Господинова **Баева**. Разкази за чудеса (локална традиция и личен опит). С., 2001.

Георги Ангелов **Каменов**. „Мома-войник“ в българското народопесенно творчество. С., 2001.

Амелия Веселинова **Личева**. Женският глас като исторически и теоретически проблем. С., 2001.

Дани Желева **Недялкова**. Добружанският дом — етнокултурни аспекти. С., 2001.

Валентин Георгиев **Плетньов**. Керамиката във Варна (XV — края на XVIII век). С., 2001.

Диана Атанасова **Радойнова**. Фолклорна обредност и сакралност (по материали от Странджа). С., 2001.

НАУЧНИ ФОРУМИ

ИНТЕРДИСЦИПЛИНАЛНИ НАУЧНИ ФОРУМИ – 2001

„Българистика 2001. Съвременни научни и образователни стратегии в българистиката“

Международна научна среща

Департамент „Нова българистика“ при Нов български университет, Съвет за чуждестранна българистика при БАН, Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

21–22 септември, 2001 — София

„Византийското културно наследство и Балканите“

Международна научна конференция

Катедра по средновековна история при Софийски университет „Св. Климент Охридски“

6–8 септември, 2001 — Пловдив

65 доклада

Посветена на византийското културно наследство през Средновековието и рецепцията му в балканската история, литература и изкуство.

„Етнически и религиозни взаимодействия“

Годишни научни четения по хуманитаристика

Регионален музей — Бургас

23 август, 2001 — Бургас

20 доклада

„Кирило-Методиевите ученици в България“

Международен симпозиум

Научен център „Преславска книжовна школа“ при Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“

26–27 октомври, 2001 — Шумен

40 доклада

Посветен на 1115-годишнината от пристигането на Кирило-Методиевите ученици в България и на 1085-годишнината от Успението на св. Климент Охридски.

Международна научна конференция „Границата“

Дружество ДИОС при БАН

29—31 август, 2001 — Белоградчик

Обсадената душа (Българските страхове)

Първи интердисциплинарен форум в рамките на изследователската програма „История на българската менталност“

Институт за литература при БАН, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ и др.

27 септември, 2001 — София

10 доклада

Разглежда проблемите на формирането на културната матрица, произвеждаща устойчиви страхове у българина, както и техните прояви, разновидности и източници като възможност за проникване в българската менталност.

„Рицари и миротворци на Балканите“

Десета международна кръгла маса

Международен университетски семинар за балканистични проучвания при Югозападния университет „Неофит Рилски“ в Благоевград

26—28 февруари, 2001 — Благоевград

„Inter angelos daemonesque — Между ангели и демони“

Международна научна конференция

Катедра по кирилометодиевистика при Софийски университет „Св. Климент Охридски“

29 август—1 септември, 2001 — с. Лесидрен, Ловешко

35 доклада

Посветена на различни проблеми на медиевистиката.

ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Седмица на езиците

Институт за български език при БАН, Национален комитет за честване на Европейската година на езиците — 2001 г.

5—11 май, 2001 — София

Посветена на Европейската година на езиците — 2001 г.

Включва провеждането на кръгли маси и дискусии по следните въпроси: „Българският език в контекста на европейската езикова политика“, „Речниците днес — творчество, плагиатство“, „Българският език като чужд и чуждо-езиковото обучение“, „Българският език — славянски или. . .?“, „Човек и език“, „Компютърната терминология в езика на медиите“, „Езиците на Балканите“, „За буквите“.

„Творчеството на Стефан Гечев — ново измерение в българската литература“

Научна конференция, посветена на 90 години от рождението на писателя.
Институт за литература при БАН и Народна библиотека „Св. св. Кирил и Методий“

28 май, 2001 — София

22 доклада

ИСТОРИЯ И АРХЕОЛОГИЯ

„Балканските провинции на Османската империя. Икономика, общество и култура. XVIII — началото на XX век“

Българо-турска конференция

Исторически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

5—6 октомври, 2001 — София

Българо-македонска среща „История и образование“

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Скопски университет „Св. св. Кирил и Методий“, Институт за национална история при Македонската академия на науките и изкуствата.

17—18 май, 2001 — София

20 доклада

Научна конференция за млади учени „Историята от Античността до наши дни“

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Областен исторически музей — Кюстендил и др.

5—6 май, 2001 — Кюстендил

25 доклада

ЕТНОГРАФИЯ И ФОЛКЛОР

„Градът: конструиране на (културно) наследство в съвременността“

Научна конференция

Нов български университет — София и Община град Свищов

Май, 2001 — Свищов

20 доклада

„Детето и фолклорът“

Научна конференция

Исторически музей — Сливен

Май, 2001 — Сливен

7 доклада

„Живи човешки съкровища“

Семинар-среща

Институт за фолклор при БАН и Министерство на културата

4 октомври, 2001 - София

„Новото време и предизвикателствата пред фолклора“

Международна научна конференция

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, Институт за фолклор при БАН и др.

8—9 август, 2001 — Варна

9 доклада

„Торлаците и фолклорната култура на Северозападните български земи (традиционна фолклорна култура и съвременност)“

Кръгла маса

Институт за фолклор при БАН, Община град Чипровци, Читалище „Петър Богдан“ — Чипровци

23 септември, 2001 — Чипровци

9 доклада

ХОРИЗОНТИ

ЧЕШКАТА БЪЛГАРИСТИКА

Това словосъчетание е почти емблематично. Не толкова заради почти генетичния вече пиетет към чешките заслуги за следосвобожденска България, колкото заради отдавна осъзнатия (но и попремълчаван) факт, че европейският интерес към българската другост от XIX в. насам има мащабни чешки измерения. Още от времето на Й. Добровски, още от времето, което с основание можем да наречем „училище за народите“, защото тъкмо тогава хуманитаристиката придобива етнични измерения, датират и първите чешки сондажи в българистичната проблематика. В което всъщност няма нищо чудно. В процесите на европейското познаване (и опознаване) на славянството като съобщност науката в земите на тогавашната Хабсбургска империя играе водеща роля. Не е тук мястото за анализ на този факт, но никак не е случайно, че именно Виена и Прага израстват като първите и основни славистични центрове в Европа. В този контекст пражкото „случване“ (както обичаше да казва един безвреме напуснал ни колега) на славистиката има и по-нататъшни, собствено чешки измерения. От една страна тамошното възраждане се разгръща до голяма степен в една общославянска канава, върху едно постоянно позоваване на „славянскостта“. От друга, балканските славяни с тяхната, нестихваща през целия XIX в. (а и по-късно; неслучайно е европейското клише за барутния погреб), борба за независимост се формулират в тогавашното чешко общество като ярък пример за подражание. И напълно обяснима в такъв случай става родилната среда на интереса към България, към българското, към българщината.

Този интерес още от началото тръгва в една характерна научно-обществено-политическа симбиоза, в която обаче обикновено сме свикнали да различаваме единствено научните проекции. А те наистина никак не са

малобройни* и при това са свързани с имената на най-изявените чешки възрожденци слависти: **Йозеф Добровски**, **Павел Йозеф Шафарик** (макар и словак по произход), **Франтишек Ладислав Челаковски**, **Карел Яромир Ербен**, **Вацлав Ханка**, **Божена Немцова**, **Игнац Ян Хануш**, **Вацлав Кршижек**, **Ян Йодъл Кралупски** и още мнозина. На повечето от тях е дълбоко присъща онази типично възрожденска многопластовост (и почти синкретизъм) в заниманията — вниманието им привличат езикови, литературни, исторически, фолклорни, етнографски и какви ли още не проблеми; те осъществяват и първите преводачески опити, най-вече на фолклорен материал.

Тези характеристики запазват до голяма степен и техните следовници, но през втората половина на XIX в. вече са налице и явно видими процеси на научна специализация. **Ян Гебауер**, **Леополд Гайтлер**, **Ян Вагнер** оставят дълбока дияра в чешката фолклористична българистика, но в полето на славистиката те имат запазеното място на езиковеди. **Константин Иречек** е известен като историк, но не по-малко значими са фолклорните, етноложките, литературоведските му изследвания. Фолклористи и литературоведи са добре познатите **Ян Махал** и **Иржи Поливка**, както и **Йозеф Антонин Ворачек**, езиковеди и литературоведи — **Мартин Хатала** (отново — макар и словак) и **Франтишек Пастърнек**. Специфична е ролята тук на писателя и фолклориста **Йозеф Холечек**, на **Йозеф Севера**, на **Ян Дуновски** и др. Същевременно тогава се заявяват и разгръщат на научното поприще лингвисти като **Йозеф Вайс**, **Вацлав Вондрак**, **Йозеф Вашица**, палеославистът и етнологът **Емануел Коварж**, етнологът и фолклористът **Емануел Файт**, историкът и археологът **Вацлав Добруски** (свързан не по-малко и с историята на българската наука) и т. н.

Нещо повече, може да се смята, че споменатата тенденция не само че се запазва пред следващите десетилетия, но стига дори и до ново време, като безспорно значение в тази посока има появата на Пражкия лингвистичен кръжок през 20-те г. на XX в. По онова време в чешката наука съжителстват традиционното филологическо направление и модерните търсения на пражката школа. Затова и продължава да се задълбочава и разгръща вече почти емблематичният чешки интерес към старобългаристичната проблематика, но все по-актуални стават проучванията върху съвременния български език и върху новобългарската литература, като се съхраняват и развиват, макар

* Вж. по-подробно биобиблиографските данни за чешката българистика в: **Урбан, Зд., Л. Ржехачек**. Прага и българската филология. С., 1992; **Todorov, V.** Uvod do bulharistiky. Pruvodce po dejinach cesko-bulharskych vztahu. Praha, 1991, както и цитираната там литература по въпроса. Вж. също нарочния брой на сп. *Homo bohemicus* (София), 2001, № 1-2 („Чешкият homo bulgaricus“).

и без нови идеи и импулси, акцентите към българската фолклорна култура и етнографските характеристики на българите. Палеославистичните търсения на **Милош Вайнгарт** (изследвания върху старобългарския език и писменост в контекста на византийско-славянските културни взаимодействия, но и върху историята на българската литература, на славянските култури и междуславянските културни връзки, върху взаимозависимостите в балканския ареал и т. н.), на **Йозеф Пата** (изследвания върху среднобългарските паметници, но и върху историята и развитието на новобългарския книжовен език, върху историографията на чешко-българските културни връзки, върху процесите и явленията в новата българска литература и пр.), на **Карел Хоралек** (изследвания върху старобългарски евангелски текстове, но и върху мястото на българския в балканския езиков съюз, върху българската литература в славянски контекст, върху проблеми на песенната и словесната фолклористика, върху граничните фолклорни жанрове и т. н., с внимание предимно към компаративистичните и контактологичните аспекти на проучваните процеси и явления) са не само показателни за насоките на научен интерес, но и определят до голяма степен параметрите на споменатата парадигма, в която се включват още мнозина чешки учени. Сред тях изпъкват най-вече лингвистите **Йозеф Курц** (с изданието си на *Асеманиевото евангелие* и с организацията по появата на монументалния *Речник на старославянския език*, но и с редица други палеославистични публикации), **Антонин Достал** (с издаването на *Клоцовия сборник*), **Ян Фърчек** (с новото издание на *Синайския молитвеник*), както и **Бохуслав Хавранек** (с изследванията си за характера и развитието на балканските езици и тяхната фонологична система, за основните процеси в развитието на чешкия и българския език и последствията от тях и пр.), **Антонин Фринта** (с опитите си за съпоставителна характеристика на съвременния български и чешки език и за въвеждане на правила в транслитерацията и транскрипцията на имена) и др. Свое достойно място в тази редица имат още литературоведът и културният историк **Франк Волман** и заради мащабния си труд *„Словесността на славяните“*, и най-вече заради пионерските си изследвания *„Българската драма“* и *„Драматиката на славянския юг“*; литературоведът и фолклористът **Иржи Хорак**, заради интереса му към богомилската култура, към историята на славянските, и по-специално на българската литература, към творците на новата българска литература, към фолклорните жанрове и т. н.; музиковедът фолклорист **Лудвик Куба**, заради епохалното си петнадесеттомно съчинение *„Славянството в своите песни“* и изобщо заради проучванията си в областта на българския песенен фолклор, на българската мелографика и особено на тоналността; последният велик синтетик в славистиката **Лубор Нидерле**, разработвал въпроси на славянската археология, праистория, антропология, етнология, етнография, лингвистика, на славянските култури и т.н., заради присъства-

щите в тях българистични акценти; етнографката компаративистка **Драхомира Странска**, заради вниманието си към българския бит, носия, обредност, най-често в славянски контекст, и заради организирането на български етнографски изложби; етнологът **Ян Ауерхан**, заради пионерството си в изследването на чешката етнодиаспора в българските земи, и още мнозина. Няма да бъде основателно да се пропусне тук и приносът на неколцината чужденци, работили и живели по онова време в Чехия, които имат сериозни постижения в областта на българистиката, като руските емигранти **Владимир Андреевич Францев**, един от най-бележитите изследователи на чешко-българските културни и литературни взаимоотношения, **Семьон Петрович Орлов**, известният и днес изследовател на българския детски фолклор в контекста на славянския, **Пьотър Григориевич Богатиръов**, прочутият компаративист, в чиито фолклористични и етнологички разработки присъстват и българистични акценти, а защо не и **Роман Якобсон**, пражкият период на който също носи белезите на българистичен интерес; като немца **Герхард Геземан**, чиято научна дейност е посветена на литературоведска и фолклористична българистична проблематика, и др. Особено място тук заемат приносите на живелия предимно в чужбина **Франтишек Дворник** и най-вече изследванията му върху литературно-историческите въпроси на кирилометодиевистиката, върху византийските мисии сред славяните, върху византийско-българските културни връзки и т. н.

Периодът след Втората световна война се характеризира в чешките земи със засилена институционализация на научното познание, присъща впрочем и на повечето страни в тогавашната социалистическа система. В университетските катедри и академичните институти се разгръща засилена специализация на българистичното познание. Появяват се граматики на българския език, двуезични речници, речник на българската литература, учебници, библиографски помагала; продължава издаването на палеославистична литература, на списания като „Славия“, „Бизантинославика“, „Словански пршехлед“, „Слово а словесност“, „Чески лид“, „Листи филологицке“ и пр., които предоставят страниците си за българистични проучвания. Продължава и дейността на българисти като **Й. Вайс**, **Й. Вашица**, **К. Хоралек**, **Фр. Волман**, **Й. Курц**, **А. Достал**, **Б. Хавранек**, **И. Хорак**, **А. Фринга**, **В. Скаличка** и мнозина други. Запазват се в общи линии традиционните насоки на научен интерес, като на българистичното поприще се изявява вече цяла плеяда чешки учени от безкрайната палитра на хуманитарното познание. В областта на езикознанието не стихват акцентите към старобългаристичната, кирилометодиевистичната и изобщо медиевистичната проблематика, най-вече в лицето на **Франтишек Вацлав Мареш** (с изследванията му върху праславянския език, делото на Кирил и Методий, славянската литургия, проблеми на старобългарския език, чешко-църковнославянски езикови взаимодействия,

но и върху сравнителното славянско езикознание, особено фонология и морфология), на **Радослав Вечерка** (с интереса му към кирилометодиевистичната проблематика, към старобългарския синтаксис и старобългарската граматика изобщо и т. н.), на **Зое Хауптова** (със заниманията ѝ в областта на палеославистичната лексикография, лексикология и текстология, на историята на славистиката, на културно-историческите и литературните взаимодействия и пр.), на **Емилие Блахова** (с насочването ѝ към синтактологичната, лексикологичната и текстологичната проблематика на старобългарския език, с изявите ѝ като преводачка и авторка на коментари върху произведения на византийската и старобългарската литература и т. н.), на **Лубош Ржехачек** (с акцентите към проучването на балтославянската проблематика, на славянските езици в съпоставителен и сравнително-исторически план, на историята на славистиката и българистиката и др.), на **Владимир Вавржинек** (с интереса му към въпроси от сферата на кирилометодиевистиката, към старобългарските литературни паметници от най-стария период, към византийските мисии сред славяните и пр.) и на редица други учени.

Не по-малко многобройни и не по-малко същностни са изследванията върху проблематиката на българската историческа граматика и историята на книжовния ни език, дело на автори като **Злата Куфнерова** (проучвания върху периода на кодифициране на книжовния български език — XVIII-XIX в., върху съвременния му граматичен строеж в съпоставителен план с чешкия, върху българската диалектология, но и върху историята на чешката езиковедска българистика и пр.), като **Сава Херрман** (интерес към теорията на книжовния език и езиковите контакти, най-вече в балкански контекст, към теорията на езиковата комуникация, най-вече в интерлингвистичен аспект, към методиката на езиковото обучение и в редица други езиковедски области), като **Хана Гладкова** (изследвания върху формирането на книжовния език, проблемите на кодификацията му, интерференциите, правописа и т.н., върху граматичните му характеристики, върху социолингвистични проблеми в българския и чешкия език, върху словообразователните и паралингвистичните им особености, върху динамиката на съвременната езикова ситуация и др.), като **Милена Пришкрилова** (отново интерес към процесите на формиране на българския книжовен език, към лексикографска и съпоставителна проблематика и т. н.). Особено място тук заемат приносите на **Ян Петър** най-вече за историята на езиковедната българистика, на българо-чешките лингвистични и културни взаимовръзки, за заслугите на българските и чешките учени за тяхното развитие и пр.

Грамматиката на съвременния български език и съпоставителните му изследвания по отношение на чешкия привличат научния интерес на мнозина чешки учени, сред които изпъкват **Людмила Ухлиржова**, заради приносите ѝ по въпросите на текстовата лингвистика, на актуалното членение на изрече-

нието и неговата специфика в българския и чешкия език, на словореда в тях, на категории като определеност/неопределеност, както и заради социолингвистичните ѝ разработки за езика на българските вестници и пр.; **Владимир Шаур**, заради вниманието му към граматичната проблематика на съвременния български език, най-често в съпоставителен план, към съпоставителната лексикология и етимология, но и към диалектоложки въпроси, към историята на книжовния език и дори към езиковите процеси от старобългарския период насам; **Албена Рангелова**, живеещата в Прага българка, която се насочва към съпоставителното изследване на българския и чешкия синтаксис, към лексикографската проблематика и т. н. В тази връзка не могат да не се отбележат речниковите и учебникови приноси на **Петър Панев**, но и на споменатите вече **Зл. Куфнерова** и **Х. Гладкова**, на **Карел Хора**, **Карел Мара**, **Йозеф Хрон**, **Милада Минчева**, **Марие Бублова**, както и преводаческите постижения на последната, на **Хана Райнерова**, на **Людмила Новакова**, на **Мария Войтова** (заедно с многостранните заслуги към българската култура и наука на **Милош Войта**), на **Властимил Маршичек** и още мнозина.

Чешката литературоведска българистика се насочва в последните десетилетия основно към проблемите на възрожденската и съвременната българска литература, към чешко-българските литературни контакти и взаимодействия, към литературноисторически, типологични, рецепционни и др. проблеми. Новата българска литература и най-вече модерните поетически течения и литературните общества от първата четвърт на XX в., както и въпросите на чешката рецепция на българската литература привличат вниманието на **Дана Хронкова**, известна не по-малко с предговорите и коментарите си на чешки издания на български литературни творби, с речниковите си статии и пр. Литературните явления и процеси у нас през XIX в. в общославянски контекст изследва **Юлиус Долански**; същата проблематика, но в балканистичен план, както и въпроси от областта на чешко-българските културни и литературни контакти и особено делото на **К. Иречек**, а също и литературноисторически въпроси застъпва в своите разработки **Иван Доровски**. В подобна посока са също търсенията на **Петър Кухинка** и **Милан Куделка**. С историография на чешко-българските литературоведски контакти се занимава в свои изследвания **Славомир Волман**. Във връзка със славянския литературен модернизъм се разгръщат българистичните интереси на **Мирослав Квапил**, който проявява внимание и към историята на литературоведската славистика и българистика. Върху проблеми от литературата на XIX и XX в. акцентира заниманията си **Владимир Кршиванек**, известен също като преводач на съвременна българска литература. Неотдавнашната ненавременна смърт прекъсна все по-силната ориентация към българистичната проблематика на литературоведа и писателя **Владимир Мацура**. Особено място тук заема библиографската дейност, най-вече в областта на

рецепцията на българската литература в чешките земи, на **Алена Вахоушкова** (също преводач), чиито приноси остават засега почти единствените.

Специално внимание трябва да бъде посветено на неколцината чешки българисти, които се изявяват и в областта на литературознанието, и в областта на фолклористиката. Несъмнени са заслугите в това отношение най-напред на **Зденек Урбан**. Многопластовият славист остава в историята на науката с изследванията си върху българската литература на XIX и XX в. и нейните творци, върху историографията ѝ, върху историята на чешко-българските културни и литературни връзки, върху историографията на фолклористичните взаимовръзки, върху фолклорните взаимодействия, дори и върху културоложката и етнологката проблематика на българската общност в чешките земи. Отново в посока към възрожденската литература и фолклор, към техните взаимодействия, към историографията на отношенията в тази област, но и към литературата на XX в. са насочени търсенията на **Венцеслава Бехиньова**, която има заслугата и за публикуването на редица съществени за историята на българската и чешката наука произведения. Основно компаративистичен е подходът на **Владимир Кршиж** (изявяващ се и като преводач и издател) при анализите на българската литература от XIX и XX в. и на нейните творци, на взаимодействията фолклор — литература, на възрожденска фолклористична проблематика и т. н. Отново към възрожденската литература и фолклор, към рецепцията им в чешките земи и към културните взаимоотношения са приносите на **Либуше Бенешова**.

Изключително сериозни са постиженията на съвременната чешка фолклористична, културноантроположка и етнологка българистика. Те са свързани най-вече с имената на **Вацлав Фролец**, занимавал се с българската народна архитектура, с българското винарство, с българската фолклорна проза, с ролята на фолклора в Българското възраждане и пр.; на **Антонин Робек**, чието внимание е насочено основно към изследване на чешките заслуги към българското общество и наука през XIX в., към историографията на българо-чешките народоведски взаимовръзки и др.; на **Хана Хинкова**, чиито интереси са предимно към анализа на европейските пътеписи като извор за живота и културата на българите през Средновековието, към анализа на българския дом, на българската носия и т.н.; на **Бохуслав Шаланда**, научните приноси на когото са свързани най-вече с проблематиката на фолклорния героичен епос; на **Олдржих Сироватка**, посветил се на фолклорната проза, на фолклорната балада, на фолклоризма, на сравнителните изследвания на славянския фолклор и т.н., където основно са и българистичните му постижения; на **Бохуслав Бенеш**, обръщащ се към проявите по границите на фолклорната култура, към съвременните прояви на фолклора, към фолклорните жанрове и взаимовръзките между тях и т.н., също с българистични ракурси; на **Хелена Бочкова**, насочила се към областта на българо-чешките

научни и културни връзки и най-вече към дейността на Константин Иречек, както и към българската народна архитектура, на **Ярослав Маркъл**, българистичните приноси на когото са свързани най-вече с анализи на българския музикален фолклор и на историята на музикалната ни фолклористика, с проблематиката на ансамблите за народни песни и танци и др., подобно както и **Вера Фролцова**, занимаваща се предимно с чешко-българските взаимоотношения и взаимодействия в областта на етномузикологията; на **Йозеф Варжека**, чиито интереси са главно в областта на народната архитектура, но също така и в изследвания на етнокултурната специфика на чешката етническа общност в българските земи (включително след реемиграциите в Чехия), като последното е акцент и в научните търсения на **Ива Херолдова** и **Станислав Броучек**, който се занимава и с чешко-българските взаимоотношения в областта на народознанието. Най-значими в българистичното дело на **Мирям Моравцова** са проучванията на българите в чешките земи, но научните ѝ приноси са по-широки — от анализи на българския дом до портрети на чешки българисти. В последните години към българска проблематика се насочва и философът и антропологът **Зденек Пинц**.

Интересите на **Ян Рихлик**, автор на излязлата съвсем неотдавна „История на България“, един наистина значим труд, засягат още проблематиката на етнокултурните специфики във фолклора на българи и чехи, историографията на българо-словашките взаимоотношения преди и по време на Втората световна война и др. Изобщо, съвременната чешка историческа българистика се съсредоточава най-вече върху проблеми от общата славянска древност, върху възрожденски явления и процеси, върху историография на взаимните отношения през XIX и XX в. и т. н. върху основата на издаване на изворов материал, на монографични и сборникови изследвания, на синтетични трудове. Сред най-значимите им автори се открояват **Честмир Аморт**, **Ружена Хавранкова**, **Йозеф Коларж**, **Вацлав Жачек**, **Йозеф Колейка**, **Иржи Цветлер**, **Франтишек Хейл**, **Иржи Пеликан**, **Милослав Тайхман**, **Зденек Бетик** и още много.

Всъщност, представеният тук текст едва ли може да обеме разностранните, разнопосочните, разнородните процеси, подходи, явления, личности в чешката наука, чийто център обаче винаги е интересът към България, към българското, към българщината. Той не си и поставя тази цел. Неговата идея по-скоро е да щрихира образа на чешката българистика. Която заслужава това.

Владимир Пенчев

ПРОФИЛИ

Антониос-Емилиос Тахиаос на 70 години

Световноизвестният палеославист и византолог Антониос-Емилос Тахиаос чества своя 70-годишен юбилей на 20 май 2001 г. Това е не само празнична дата, по случай на която да изброим неговите приноси, но е повод да обгледаме пътя, който са изминали българистиката и славистиката в Гърция през двадесети век. Роден в Солун, бъдещият учен завършва Богословския факултет на Солунския университет (1954). Непосредствено след това в продължение на три години (до 1957) специализира в областта на медиевистиката, на славистиката и на историята на християнската източно-православна църква в Париж при големите учени Андре Ваян, Шарл Мерсие, Александър

Карташов и др. Следвайки традицията на своите учители, А.-Е. Тахиаос се насочва към интерпретацията на историята и развоя на византийско-славянските книжовни взаимоотношения през периода на Средновековието и към издирване на нови извори за тях. Завръщайки се в Гърция, от 1960 е асистент в Катедрата по история на Богословския факултет в Солун. Интересите му по това време са насочени към учението на исихазма, което придобива важно значение на Балканите през XIV в. Той изследва формирането на исихазма в монашеските общности на Света гора и разгръщането му като религиозно движение в България, Сърбия и Русия през следващите десетилетия. Дисертационният труд на А.-Е. Тахиаос е върху същността и ролята на исихазма в Русия. През 1965 г. той вече е доцент в Катедрата по история на славянските църкви в Богословския факултет на Солунския университет, от 1968 е извънреден професор, а от 1974 г. е редовен професор. До днес той е обучил няколко поколения студенти, дипломанти и аспиранти, които в

една или друга степен имат отношение към славяно-византийските проучвания.

По инициатива на А.-Е. Тахиаос се създава Славянската секция в Института по балканистика в Солун (след като става научен сътрудник на Института през 1963 г.). Тази секция се развива като център за изучаване на славянски езици и на културата на славянските народи. Активен член на Института по балканистика, той е избран за заместник-председател (1988) и за председател (1990) на Управителния съвет на Института. А.-Е. Тахиаос е създател на гръцката асоциация на славистите (1975). Един от основните организатори на славистиката в Гърция, той развива богата дейност и като член на Международния комитет на славистите и на МАИРСК. Неговият авторитет допринася до голяма степен за включване на кирило-методиевската проблематика в работата на тези организации.

А.-Е. Тахиаос има дългогодишни връзки с България и с българските учени. Той е първият стипендиант през 1965 г. от гръцка страна в София в рамките на културния обмен между България и Гърция. Участва в редица научни форуми и съвместни научни проекти между БАН и Института по балканистика в Солун през последните три десетилетия. Участник е в Първия и Втория конгрес по българистика, в международните симпозиуми, посветени на св. св. Кирил и Методий, на св. Климент Охридски и др. През 1986 г. е избран за почетен член на Дружеството на филолозите българи.

За своите научни приноси А.-Е. Тахиаос е удостоен с почетни титли и високи награди. Избран е за чуждестранен член на Сръбската академия на науките и изкуствата (1981) и на Българската академия на науките (1989). Присъдена му е титлата „почетен доктор“ на Православния богословски институт в Париж (1987), на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ (1988) и на Богословската семинария „Св. Владимир“ в Ню Йорк (1988) и др.

Както отбелязахме, голяма част от научното творчество на проф. Тахиаос е посветено на културните и по-специално на книжовните връзки между Византия и славяните. Тези връзки са обусловени исторически от древността, зараждайки се на основата на етническите и политическите отношения между многобройното славянско население, което обитава областите около Византийската империя или вече е включено в нейните граници. Славяно-византийските взаимоотношения обхващат въпроси, свързани с общия източно-православен модел на християнската религия, с общите тенденции в развоя на културата и изкуствата в югоизточна Европа.

На А.-Е. Тахиаос принадлежат редица основополагащи трудове върху живота и делото на славянските апостоли св. св. Кирил и Методий (вж. Cyril and Methodius of Thessalonica: The Acculturation of the Slavs. St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 2001 и пос. там литература). Ученият

проучва предпоставките за мисията на двамата братя сред славяните като обективно следствие от византийската политика и като резултат от формирането на техните личности в определена социо-културна среда. Изследвайки историческите фактори, предизвикали опитите за създаване на славянска писменост, той ги датира много по-рано от Моравската мисия на Кирил и Методий. А.-Е. Тахиаос е един от учените, които смятат, че идеята за самостоятелна славянска писменост и богослужение се е породила рано в определени кръгове на византийския духовен елит. Той защитава възгледа, че средището, в което първоначално се е формирал Кирило-Методиевият преводачески кръг, е свързано с областта Витиния в Мала Азия (византийската тема Опсикон). Тази хипотеза е подкрепена с редица филологически доказателства за връзка на ранните Кирило-Методиеви преводи с малоазийските гръцки диалекти, както и със споменавания на малоазийската планина Олимп и на манастира Полихрон във Витиния в извори за славянските първоучители. Друг аргумент според учения за ранна дейност на двамата братя е славянското население в тази област, откъдето може би произхождат и част от техните ученици и последователи. Така създаването на славянската азбука и първите преводи се отнасят от него към средата на IX в. Проф. Тахиаос изследва по-нататъшното разпространение на славянската писменост за целите на християнското богослужение и обръща специално внимание на дейността на Кирило-Методиевите ученици Климент, Наум и Ангеларий след завръщането им в България. Той подчертава значението на Златния век по времето на цар Симеон (893—927) за утвърждаването на славянската писменост и за създаването на оригинална книжовна традиция на старобългарски език с основополагаща роля за другите славянски народи. Тази традиция според него има важно значение за русите, чието покръстване той отнася към 988 г. Проследявайки култа към св. св. Кирил и Методий през вековете, изследователят изтъква неговата роля в европейската цивилизация, а славянската култура окачествява като трета класическа култура в света.

Както вече посочихме, А.-Е. Тахиаос се интересува също така от въпроси, свързани с исихазма, като посвещава очерци на делото на Теодосий Търновски, патриарх Евтимий и Киприан. Неотменна част от неговите издирвания са славянските ръкописи от Атонските манастири, като публикува аналитично описание на ръкописната сбирка от манастира „Св. Пантелеймон“. Не на последно място ученият съсредоточава своите усилия върху произведенията, създадени от Паисий Величковски и от Паисий Хилендарски. Той очертава фигурите на двамата книжовници от XVIII в. като възпитаници на Атон и реформатори на идеологията през Възрожденската епоха. Той подготвя преводно издание на „История славянобългарска“, съпроводено с обширен предговор и научен коментар.

Едно от най-популярните периодични издания сред специалистите медиевисти в продължение на няколко десетилетия е годишника „Cyrillographia“ (излиза от 1971), чийто основател и главен редактор е проф. Тахиаос. Изданието се превръща в поле за изява на видни учени и помества редица приносни студии из областта на палеославистиката, които бележат съществени постижения в тази област. Не по-малко важен е бюлетинът за славянска библиография (излиза от 1963), който по-късно прераства в „Балканска библиография“.

В последните години проф. Тахиаос е автор на няколко обобщаващи труда върху византийското наследство и славяните, върху църковната институция сред гърци и славяни, както и история на техните литературни взаимоотношения. Проблематиката по отношение на Света гора продължава да интересува големия учен. Той публикува неизвестни и малкоизвестни извори за съвместната дейност на славянски и гръцки книжовници в Атонските манастири, описания на славянски ръкописи и е редактор на инвентар на славянските ръкописи от Света гора (*А. А. Турилов, Л. В. Мошкова. Славянские рукописи Афонских обителей. Под ред. А.-Э. Н. Тахиаоса. Фессалоники, 1999*). Участва в многобройни научни конференции и конгреси, както и изнася лекции в университети в Гърция, САЩ и др.

Цялостната дейност на А.-Е. Тахиаос е пример за творческа всеотдайност и последователно отстояване на научни принципи. Нека му пожелаем здраве и сили за дълги години плодотворна работа.

Избрана библиография:

- Ἡ κατὰ τὸν εἶθον αἰῶνα γενομένη ἀπόπειρα διασπάσεως τῆς διοκητικῆς ἐνότητος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας – Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, 46, 1960, 176-185, 248-257.
- Ὁ μητροπολίτης Ρωσίας Κυπριανὸς Τσάμπλακ, Θεσσαλονίκη 1961, σελ. 85.
- Ἐπιδράσεις τοῦ Ἠσυχασμοῦ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν πολιτικὴν ἐν Ρωσίᾳ (1328-1406), Θεσσαλονίκη, 1962, σελ. 155.
- Die Aufhebung des bulgarischen Patriarchats von Tirnovo. — Balkan Studies, 4, 1963, 67—82.
- Ὁ Παῖσιος Βελιτσκόφски (1722-1792) καὶ ἡ ἀσκητικοφιλογικὴ σχολὴ του, Θεσσαλονίκη, 1964, σελ. 150.
- Σύμμεικτα περὶ τῆς σχολῆς τοῦ Παΐσιου Βελιτσκόφски – Ἐπιστημονικὴ

- Ἐπηρεὶς Θεολογικῆς Σχολῆς Θεσσαλονίκης, 10, 1965, 673-693.
- Τὰ πρῶτα σλαβικὰ θρησκευτικὰ ποιήματα τῆς ἐποχῆς τῶν ἀγ. Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου – Ἐκκλησία, 43, 1966, 474-478.
  - Τὰ ρωσικὰ γράμματα εἰς τὸν Βίον τοῦ Κωνσταντίνου Κυρίλλου – ἁῖ: Θεολογικὸν Συμπόσιον, Θεσσαλονίκη, 1967, 291-310.
  - Ἡ ἐθνικότης Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου κατὰ τὰς σλαβικὰς ἱστορικὰς πηγὰς. – ἁῖ: Κυρίλλω καὶ Μεθοδίω. Θεσσαλονίκη, 1968, 83-132.
  - Ἱστορία τῶν σλαβικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, Θεσσαλονίκη, 1971.
  - Nouvelles considérations sur l'oeuvre littéraire de Démétrius Cantacuzcne. – Cyrillomethodianum, 1, 1971, 131–182.
  - Создание и деятельность литературного круга Константина-Кирилла до Моравской миссии. — В: Константин-Кирил Философ. Доклады от симпозиума, посвящен на 1100-годишнината от смъртта му. София, 1971, 131–182.
  - L'origine de Cyrille et de Méthode. Verité et légende dans les sources slaves. – Cyrillomethodianum, 2, 1972–1973, 98–40.
  - Mount Athos and the Slavic Literatures. — Cyrillomethodianum, 5, 1975, 1–35.
  - Болгаро-греческие культурные отношения в эпоху просвещения. — В: Славянские культуры в эпоху формирования и развития славянских нации XVIII–XIX вв. Москва, 1978, 356–360.
  - The Slavonic Manuscripts of Saint Panteleimon Monastery (Rossikon) on Mount Athos. Thessaloniki-Los Angeles, 1981, 198 p.
  - Gregory Sinaites' Legacy to the Slavs. — Cyrillomethodianum, 7, 1983, 113–165.
  - The Cult of St. Methodius in the Byzantino-Slavonic World. — In: Christianity among the Slavs. The Heritage of St. Cyril and St. Methodius. Rome, 1988, 131–142.
  - Κύριλλος καὶ Μεθόδιος, οἱ θεμελιωτὲς τῆς ἀρχαίας σλαβικῆς γραμματείας. Θεσσαλονίκη, 1992, σελ. 264.
  - Cyril and Methodius of Thessalonica: The Acculturation of the Slavs. St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York, 2001, 206 pp.

Анисава Милтенова

BULGARIAN

Книгоразпространителска фирма „*BULGARIAN BOOKS*“
ї редлага български научни издания, речници, енциклопедии, албуми,
художествена литература.

За информация и контакти:

*The book-dealing company „BULGARIAN BOOKS“ offers
to its clients scientific books, dictionaries, encyclopedias,
albums, fiction from Bulgaria.*

For contacts, please use the following address:

BULGARIAN BOOKS

SOFIA 1000

PO Box 1567

fax/tel. (359 2) 928 40 26

e-mail:bulgarianbooks@mail.netplus.bg

Mrs Irina Sokolova

ОТЗИВИ

Między kulturą „Niską“ a „wysoką“. Zjawiska językowe, literackie, kulturowe. Pamięci prof. dr hab. Teresy Dąbek-Wirgowej. Materiały z Konferencji Naukowej, Łódź, 28–29 marca 2000 r. Uniwersytet Łódzki, Katedra Filologii Słowiańskiej. Łódź, 2001. 392 p.

„Настоящият том — пишат в увода тримата редактори на сборника в памет на проф. Тереса Домбек-Виргова — е жътвата, която събрахме от Международната научна конференция, организирана на 28 и 29 март 2000 г. от Катедрата по славянска филология на Университета в Лодз, Полша“. Сборникът, в който участват двадесет и един литератори от четири славянски държави: Полша, България, Чехия и Сърбия, както и толкова езиковеди, както и седем културолози, има амбицията да покаже от различни страни делото на видната полска българистка Тереса Домбек, която повече от десет години беше преподавател по полски език в Софийския университет и има големи заслуги не само за българската полонистика, но и за развитието на българистиката в Полша. В конференцията (съответно и в сборника) участват също така българските лектори от университетите в Краков, Варшава, Люблин, Познан, Лодз и Сосновец, както и колеги от Института за литература при БАН.

Личността на покойната Тереса Домбек е добре позната на специалистите у нас и в Полша. Тя образова и възпита няколко поколения отлични преводачи и учени — езиковеди и литературоведи полонисти, които бяха нейни студенти до 1965 г., когато ѝ се наложи да се върне във Варшавския университет. Докато преподаваше полски език в София, тя се утвърди като една от най-изтъкнатите чуждестранни българистки с многобройните си студии и статии, посветени на българската и на полската литература, на тяхното взаимодействие и рецепция, както и на дейността на най-видните представители на българската полонистика и преводаческо дело. Сред имената, за които е писала научни изследвания, загубили значението и днес, са Боян Пенев, Дора Габе, както и редица съвременни автори. Особено място заемат две нейни книги: монографията, посветена на Пенчо Славейков и творчеството му, като съчетание на традиция и новаторство, и историята на българ-

ската литература на полски език, предназначена за студенти българи в полските университети. Наред с това тя е оставила богато наследство от преводи на съвременна българска проза — Емилиян Станев, Павел Вежинов, Блага Димитрова, Ивайло Петров, Йордан Радичков и още много други. Тереса Домбек преведе една от значимите книги на българската културна история — „Българският Великден или страстите български“ на Тончо Жечев, но съдбата на този превод е печален, защото не бе намерен след смъртта ѝ.

Проблематиката на сборника, издаден от Лодзкия университет, се опира на тематична формула, изведена в заглавието, която се отнася до литературните, езиковите и културологичните явления при изследването на така наречената „висока“ и „ниска“ култура. Съставителите и редакторите на сборника проф. Малгожата Коритковска, (ръководител на специалността Българска филология в Лодзкия университет), проф. Зджислав Дараш (известен специалист по славянски литератури) и нашият сънародник Георги Минчев (преподавател в същия университет) са си поставили за задача най-пълно и многостранно да представят творчеството на Тереса Домбек, както и проблемните полета, в които тя е работила.

Заради особеното място, което личността и полонистичното дело на проф. Боян Пенев заемаха в изследванията на Тереса Домбек, както и заради нейния принос в изследването на родната литература и в компаративните българо-полски проучвания, литературният раздел в сборника започва с текста на Калина Бахнева върху краткия исторически очерк „Българска литература“ на Боян Пенев. Следват докладите на Цанко Цанев за „високият“ и „нисък“ пласт в старобългарската култура; на Ханна Долата за епиграмите на Радой Ралин; на Войчех Галонзка за границите на пространството и времето у Йордан Йовков; на Елка Константинова за фантастиката в модерността и постмодерността; на Георги Минчев за старата южнославянска книжнина между сакралното и профанното в чудото за св. Георги и дявола; на Ханна Карпинска за Тереса Домбек като преводач на българската литература и др.

Богатството от теми и проблеми, разгледани в литературната част на сборника, е впечатляващо. То продължава и в езиковедската част. Представени са изследователи от няколко поколения. Ще отбележим статията на Малгожата Коритковска „Стилистичните черти на текста в конфронтационна перспектива: полски и български преводи на Библията“, която съдържа редица нови интерпретации; няколко статии, посветени на различни аспекти на „високия“ и „нисък“ стил и респективно неговото място в културата; социолингвистичния коментар на „Българска граматика“ от Неофит Рилски, направен от Елжбета Солак; етюд върху лексикографията и лексиката, разкриващи връзката на човека с Бога на Зджислава Сташевска; интерпретацията на Ванда Стемпняк-Минчева върху „високия“ и „нисък“ стил в старо-

славянските текстове; анализът на Иван Касабов за семантичните и/или езикови примитиви; поместени са статии върху начина на формиране на езиковите норми в славянските езици, за нормализацията, кодификацията и съвременните стандарти в славянските езици и др. Не си поставяме за задача да изброим всички участници и техните теми, тъй като обемът на настоящия текст е ограничен, а в сборника няма случайни имена. По-скоро авторът би искал да акцентира на искреното уважение и грижа, проявени към паметта и делото на учения Тереса Домбек, който трябва да помним и познаваме, заради дълбоката ѝ всеотдайност към българската литература, която тя не само много ценеше, но и отлично познаваше; заради значимите ѝ изследователски резултати както в областта на българистичната проблематика, така и в сравнителното литературознание с интересни проучвания за рецепцията на полската литература в България, а и за срещите на българската литература в превод с полския читател.

Сборникът на Лодзкия университет, посветен на проблемите на „високата“ и „ниската“ култура, е добър пример за навременна и адекватна реакция спрямо делото на един изследовател като Тереса Домбек и същевременно — ценна антология от научни приноси, които бележат нови подходи и интерпретации в областта на българистиката и славистиката, представяйки широк спектър от съвременни проучвания в три области — литературознание, езикознание и културология.

Магда Карабелова

Константинос Нихоритис. Света гора — Атон и българското новомъченичество

С., АИ Проф. Марин Дринов, 2001. 443 с. + 4 ил.

Рядко се появяват напоследък толкова стойностни, истинноправославни книги. Достатъчно е човек да се замисли върху заглавието на книгата или да разгърне приложените в края ѝ илюстрации със сцени от мъченията на християните, за да почувства сериозността и значимостта на темата. Българското новомъченичество или подвигът на загиналите за Христовата вяра българи по време на османското робство, е една от най-доблестните страници от българската история. То е едно от най-големите ни национални съкровища. Книгата на К. Нихоритис изследва мъченическия подвиг на българите светци Йоан Български, Игнатий Старозагорски, Онуфрий Габровски, Прокопий Варненски и Дамаскин Габровски и доказва, че той е рожба на духовната култура на Атон.

Изследването е резултат от задълбочен предварителен труд по издирването и събирането на материали за новомъчениците и е високоприносно за науката с това, че обнародва неизвестни досега текстове; за първи път реабилитира новомъченичеството като явление от голямо значение за историческата наука; за първи път разглежда ролята на Атон и в частност на Иверския скит „Св. Йоан Предтеча“ за българското новомъченичество.

Авторът е изтъкнат българист и богослов с многобройни публикации върху старобългарската литература и връзките ѝ с Атон, възпитаник на Атонската академия „Атониас“ и Софийската духовна академия „Св. Климент Охридски“, а понастоящем доцент-преподавател по български език и литература в новосъздадения Факултет по балканистика към Солунския университет. Цялата му научна дейност го определя като истински приятел на България.

Именно К. Нихоритис за първи път изказва аргументирано с факти мнение, че „новомъченичеството, подготвено в Атон, не е било случайно и стихийно, а организирано“ и предлага термина „атонска школа на новомъченичеството“, който обхваща цялата дейност на светогорските монаси при подготовката на новомъченици и посмъртната им прослава: бъдещите мъченици са били целенасочено подготвяни за своя подвиг от опитни атонски старци, а след смъртта им атонски монаси са увековечавали саможертвата им в жития и служби и са разпространявали култа им в поробените балкански страни. По този начин новомъченичеството е служело като най-силно оръжие срещу асимилаторската политика на поробителя. В такъв контекст е разгледано и неговото влияние върху духовното формиране на Васил Левски.

Въз основа на редица светогорски ръкописни сборници и исторически свидетелства К. Нихоритис прави преглед на творците на богослужебна прославителна книжнина в чест на новомъчениците и заключава, че те са предимно светогорци, поради което можем да говорим за атонски агиографски цикъл и атонски химнографски цикъл в чест на новите мъченици. Направен е задълбочен богословски и културноисторически анализ на произведенията, а самите произведения са приложени във втората част на книгата в оригинал и в паралелен новобългарски превод, който се публикува за първи път. Публикацията дава тласък за бъдещи изследвания върху тези текстове, които, както отбелязва и самият автор, очакват своите изследователи езиковеди.

В допълнение към богослужебната книжнина е направен преглед и на други свидетелства за култа към новомъчениците — църкви в тяхна чест, техни мощи, икони и т. н.

Освен в културноисторически аспект новомъченичеството се изследва и в нравственопсихологически план — проучват се психологическите мотиви за саможертвения подвиг, които често са следствие от насилствено помохамеданчване, нанесло неизлечими рани върху съвестта на бъдещите мъченици. Във връзка с това е анализирана и ислямизационната политика на завоевателя спрямо обезправеното немюсюлманско население на империята.

Темата за новомъченичеството в книгата на К. Нихоритис е поставена в контекста на темата за Света гора. Основна в книгата е тезата, че Атон има първостепенна ръководна роля не само в мъченикотворчеството, а и изобщо в запазването на народностното съзнание и духовност, както през целия период на османското иго, така и винаги. Ценността на Атон е преди всичко във функцията му на духовен стожер на Православието. Именно на Атон като във *всеправославен център* хората от различни народи са преодолявали народностните разделения помежду си чрез единомислието си в Христа и са постигали истинско равенство. В такъв смисъл авторът определя Света гора като „сърцето на Балканския полуостров и на цялото Православие“ и поставя като важна задача пред науката проучването на духовната единност, постигната на Атон.

Така, макар и изследваща миналото, книгата всъщност отправя послания към настоящето и към самите нас, разбуждайки заспалата ни съвест. Всички проблеми, изложени в книгата, звучат актуално. Апокалиптичните предчувствия на века актуализират подвига на новомъчениците, извършен във време, застрашено от вероотстъпничество, каквото е и нашето, и превръщат разказа за Света гора в горещ зов за опазване на най-голямата православна светиня на Европа — Атон: „Съществуващата днес опасност от изопачаването или изчезването на атонската традиция бе предсказана от атонския мислител на XIX в. Козма Фламят (1952). Той предвиждал края на Атон само тогава, когато отслабването на атонската традиция и нарушаването

на атонските идеи доведе до навлизането на светския дух в монашеския живот на Атон.

Ако погледнем днес Света гора, ще видим, че целият полуостров е превърнат от работилница на духа в една зидария за реставрация на сградите. И ако се измени, както се говори, начинът на управлението в Атон и се реши на жени да го обитават, той ще се обърне от първенстващ в една нищожност.“

Въпреки тези тревожни предупреждения книгата съвсем не е песимистична, напротив — строгите апокалиптични послания са балансирани с човеколюбив и христолобив оптимизъм, че балканските народи могат да намерят път един към друг чрез Православието и конкретно чрез атонската традиция и така могат да се противопоставят на духа на материализма и светскостта. Тази позиция бива определена от К. Нихоритис като „атонски патриотизъм“, какъвто откриваме в пълна мяра и в настоящата книга. Ето защо обективното научно изложение на фактите е съчетано със силен нравствен и емоционален патос — във връзка с неизвестните имена на повечето от наставниците на новомъчениците авторът заявява, че е наш дълг да ги издирим, за „да се отдаде заслуженото на ревностните учители и будители на народностното съзнание на балканската общност“; изследвайки влиянието на българското новомъченичество върху духовното израстване на дякон Игнатий (Васил Левски), научният изказ спонтанно преминава във възторжена стихотворна възхвала. Всъщност тези „метаморфози на стила“ са закономерни за темата на изследването, защото тя засяга най-висши ценности като Православието, новомъченичеството, Света гора, а за тях е трудно да се пише само обективно. Монографията е израз на преклонение пред подвига на новомъчениците и като всяка книга, която, вместо още повече да приспива, събужда заспалата ни съвест, заслужава наистина висока оценка. В знак на лична благодарност към автора, че е посветил изследването си на толкова стойностна тема, ще повторя мотото на книгата като благопожелание към самия него: *„Ублажавай искрено преподобномъченика, за да станеш мъченик по добронамереност и да премине животът ти без гонение, без огън, без бичуване, и да се удостоиш с почитта на тези мъченици“* (св. Василий Велики)

Регина Койчева

Константин Косев. Кратка история на Българското възраждане
С., АИ Проф. Марин Дринов, 2000. 182 с.

Последната книга на изтъкнатия български учен Константин Косев, въпреки традиционното си заглавие, ще предизвика любопитството и на професионалистите в областта на Възраждането, и на историците, занимаващи се с други периоди, и на читателя, който е изкушен от съвременната българска научна мисъл. Възраждането на България е период, който все още продължава да оказва влияние не само върху днешния ден на страната с международните, политическите и икономическите реалности, които е предопределило, но и върху ежедневието и поведението на всеки българин заради натрупаните митове и реалните белези в националния характер. Именно Възраждането е „нещо като детската възраст на българския народ“ (с. 12) и романтичните визии към него са закономерен етап в историографията ни, както е закономерен и етапът на издирване, събиране, обнародване и първоначално обработване на оцелелите извори за него. Това обаче са стъпала, които се изкачват, и основа, върху която се надгражда. За да се сложи начало на истинското историческо изследване.

Книгата на проф. Косев е, както самият той я нарича в своето предисловие, „поредният опит за нова трактовка на възрожденския процес.“ (стр. 13) Добре известно е, че той е в центъра на един много голям интерес от страна на историци, филолози, културолози, изкуствоведи и психолози. Резултатът от него е огромна по своя обем литература, която засяга всички страни на възрожденската епоха. Сред нея обобщаващите трудове също не са малко. От времето на своите първи стъпки досега българската историческа наука действително е постигнала немалко в разбулването на много мистерии на миналото. И все пак неразрешени въпроси остават и днес. Един от тях е и възлов проблем в цялостното творчество на К. Косев: националният въпрос, който стои в основата на Възраждането и който е основен стимул в усилията за възстановяване на независимата българска държава. С него са свързани опитите за народни въстания от XV век насетне, в него е неразривно вплетен процесът на църковна еманципация, в самата му същност е формирането на българската националност и израстването ѝ като самостоятелен политически субект в рамките на Османската империя, а по-късно и на арената на европейската политика. На българския национален въпрос са посветени „Българският национален въпрос през погледа на историята“ (Макрос 2000, Пловдив, 1995), „Априлското въстание — прелюдия на Освобождението“ (Христо Ботев, София, 1996), „Априлското въстание“ (Наука и изкуство,

София, 1966), „Бисмарк, Източният въпрос и българското освобождение“ (Наука и изкуство, София, 1978), „Панайот Хитов. Живот и революционна дейност“ (Наука и изкуство, София, 1963), „Освободителната война 1877—1978 г. и българската национална революция“ (Партиздат, София, 1988), които разглеждат главно неговия политически аспект. В „Кратка история на Българското възраждане“ проблемът за възникването, историческото развитие и частичното разрешаване на българския национален въпрос е изложен в неговата цялостност и синтезирано и обобщено са представени всички страни от многообразните му проявления: демографско-етническа, социално-икономическа, просветно-църковна, национално-революционна. Структурата и последователността на това изложение също не е случайна. Тя разчита на утвърдените вече традиции в българската историография, които полагат началото на проблема още в първите години след завладяването на България от османските турци. Разкривайки се под различни лица и форми, българският национален въпрос естествено кулминира в най-силната политическа акция на българите — Априлското въстание и в последвалата го Руско-турска война от 1877—1878 г. Развитието на различните идейни течения в национално-освободителното движение и различните му въоръжени прояви преди и след Кримската война (1853—56 г.) постепенно успяват да изведат народа ни до вниманието на европейската дипломация и Великите сили. Последвалата развръзка на Източния въпрос, с който българският национален въпрос е тясно преплетен, обаче не е решение на последния. В сложните задкулисни взаимоотношения между европейските големи съдбата на младата българска нация е поставена на картата на стратегическите интереси и конкретните политически договорености, които съществено се различават от целите на нашата национална революция. Българите трябва да се простят с много илюзии, а българската историография — с много митове, създадени конюнктурно или по силата на определени научни обстоятелства. Едно от достоинства на разгледаната книга е именно опитът ѝ да оголи действителните исторически факти без да унищожава емоционалната им стойност, която означава много за всеки българин. Нещо повече, действителните исторически факти настояват, че съществуват реални поводи за гордост и национално самочувствие и, отсявайки самозаблудите и свръхинтерпретациите, те не бива да се омаловажават.

Една от декларираните цели на представяната книга е именно обективното (доколкото е изобщо възможно) научно изследване, противопоставено на сантиментално-романтичните пропагандни лозунги от близкото минало. В този опит постиженията на няколко поколения български историографи не се пренебрегват, нито се отхвърлят като остарели. Традициите са онази част от историята, която нерядко е незаслужено отричана. В изложението на проф. Косев се използват професионално и балансирано пости-

женията на историческата наука с оглед на конкретните цели. Това, което прави текста му истинско научно изследване, е синтезът, обобщението и интерпретацията на първичните исторически факти, съдържащи се в изворите, които сами по себе си не са достатъчни за един неспециалист да подреди сложната мозайка на явлението, събитието и процеса от миналото. „Кратка история на Българското възраждане“ прави читателя свидетел на крайния резултат от цялостния процес на научно дирене; процес, който е трансформация по своята същност и изтънчено интелектуално усилие в своето осъществяване. Несъмнено подобни достойнства не могат да бъдат приписани на всеки труд върху Българското възраждане. За тях допринасят богатият опит и ерудиция на автора, за които съдим не само от изчерпателната библиография в края на книгата, но и от цялостното творчество на К. Косев. Дългогодишните проучвания на този период от миналото ни са онзи фактор, който прави възможна личната позиция по проблемите му и една по-скоро аналитична, отколкото чисто фактологична отправна точка към тях. Крайният резултат е модерно научно четиво, което разглежда историята на Българското възраждане не в застинали темпорални граници, а в контекста на съвременната ситуация. Това четиво провокира към преосмисляне на българската национална духовност, чиито корени са именно в периода XV—XIX век.

Милена Иванова

СЪОБЩЕНИЯ

Нова награда на БАН

С решение на Управителния съвет на БАН, протокол № 9 от 11.07.2001 г., бе учредена почетна грамота „За заслуги към българистиката“. Това е награда на Българската академия на науките, която се присъжда на чуждестранни граждани с доказани заслуги към българистиката (изследвания и преподавателска работа в областта на българския език, българската литература, българската история, археологията, кирилометодиевистиката, българското изкуство, българската традиционна духовна и материална култура, както и учени със съществен принос за тяхното разпространение в други страни). Наградата се присъжда както на утвърдени учени, така и на млади специалисти за поощряване на тяхната бъдеща работа.

Първите наградени са:

1. **Доц. д-р Галина Валентиновна Крилова**, Катедра по славянски филологии, Университет в Санкт-Петербург. Повече от 30 години обучава студенти на български език и защитава съществуването на специалността „Българска филология“ при трудни условия. Под нейно ръководство са защитени над 50 дипломни работи и 4 кандидатски дисертации върху българистични проблеми. Автор на научни приноси в областта на лингвистиката и по-специално лексикологията, многократен участник в конференции и семинари и известен преводач от български на руски. Последователно изтъква ролята на българската литература и българския език за историята на руската литература и език.
2. **Проф. д-р Малгожата Коритковска**, професор в Института по славистика при ПАН във Варшава, основател и ръководител на специалността „Славянска филология“ в Университета в гр. Лодз. Работи в областта на съпоставителното изучаване на български и на полски език (морфология, синтаксис, семантика, лексикология). Участвала е в конгресите по българистика и в редица конференции у нас и в чужбина, посветени на българистични пролеми. Обучава няколко поколения студенти, дипломанти

и аспиранти. Има изключителен принос за популяризиране на българската култура в Полша.

3. **Доц. д-р Хана Гладкова**, Катедра по славистика, Карлов университет, Прага. Веднага след завършване на специалностите „Бохемистика“ и „Българистика“ се насочва към дисертация върху явления от морфологията на съвременния български език. Автор е на многобройни публикации върху съвременното състояние на българския език, върху формирането на книжовната норма, върху чешко-българската контактология и др. Издава единствен по рода си учебник по български език за чешки студенти. Активно преподава български език, обучава дипломанти и специализанти. Популяризира българската култура, един от най-изявените членове на Дружеството за чешко-българска дружба.
4. **Д-р Мари Врина-Николов**, талантлива представителка на най-младото поколение българисти във Франция. Завършва българска филология в Държавния ин-т за източни езици и цивилизации. Защищава дисертация върху експресивните частици в български. Преподава български език и литература в Париж. Работи като дипломат в посолството на Франция в София, поддържа контакти с български учени и преводачи. Превежда редица класически и съвременни български писатели на френски език. Автор е на изследвания върху историята и теорията на българската литература. Награждавана е от Салона на книгата в гр. Бордо, от Съюза на преводачите в България и др. Изследва въпросите на културната политика на „малките“ езици и култури в светлината на приоритетите на Европейския съюз.

Почетните грамоти бяха връчени на тържествена церемония в Българската академия на науките на 21 септември 2001 г.

ABOUT THE CENTRAL LIBRARY OF THE BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

The Central Library of the Bulgarian Academy of Sciences is founded in Braila (Romania) in 1869 as a book collection of the Bulgarian Learned Society. It is transferred in Sofia in 1879. In 1929 it is moved to the building, where it is now. In 1942 the first branch book collection is created in the „Service for Bulgarian Dictionary“ section of BAS. Since 1947 it deposits the national publishing production. In 1948 it is given a statute of Central Library of the system of the special libraries at the Academy.

Since 1949 it has been working with the rights of research institute in the field of library science and special bibliography

Since 1970 it is a center of special bibliography in the research fields of BAS. From 1992 deposits the editions of the World Bank.

The Central Library of the Bulgarian Academy of Sciences is a multibranch scientific library responsible for the creation and the organization of national library collection and of the library and information services of the researchers of the Bulgarian Academy of Sciences.

The Central Library organizes and manages methodically a network of 48 special libraries of the permanent research units of the Academy in an integrated library complex.

The Central Library is a special unit of the BAS with a statute of a legal entity.

Address: 1, 15 Noemvri Str., Sofia 1040

tel. (+359-2) 987 89 66, **fax** (+359-2) 986 25 00

E-mail: library@cl.bas.bg

URL: <http://www.cl.bas.bg>

БЪЛГАРИСТИКА BULGARICA

ИНФОРМАЦИОНЕН БЮЛЕТИН

3/2001

Редактор ст.н.с. д-р Анисава Милтенова

**Съставители ст.н.с. д-р Никола Казански, Евгения Станчева
Коректор Жасмина Кръстева
Художник Богдан Мавродинов**

Предпечатна подготовка ЦБ БАН Нели Байкова

**Издателски индекс 99
Формат 70 X100/16 Печатни коли 6**

**Печатница на Академично издателство „Проф. Марин Дринов“
1113 София, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 5**

Поръчка № 1241

ISSN 1311-8544